LETO XII. ŠT. 41 (621) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 6. NOVEMBRA 2008

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Dario Bertinazzi

"Ali se spominjate, kako je bilo takrat, ko..."

Že dolgo časa se sprašujem, kaj se dogaja okoli nas, kaj sploh počenja človeštvo v tem zbeganem času. Ali nismo tega filma že videli, ali nismo že brali takih novic, ali nismo neštetokrat slišali takih izjav? Morda je to le sad fantazije ali pa so sanje? Kdaj se bodo ljudje prebudili iz sanj in začeli razmišljati s svojo glavo? Ali bomo res dočakali tisti dan, ko bo vse prepozno..., in tudi to se je že zgodilo...., tako so nam pripovedovali....

Bilo je takrat, ko je v politiki vladal kaos ali transformizem (Depretis, Giolitti itd.), in to se dogaja tudi danes (fašisti so postali demokristjani in danes demokristjani postajajo fašisti, socialisti so se kregali s komunisti in danes so socialisti postali desničarji, komunisti so manifestirali na Aventinu in danes komunisti ostajajo na Aventinu...). Ali nismo vsega tega že videli?

Bilo je takrat, ko se je nekdo iz socialističnih krogov odločil, da mora biti red – in red je prišel z njim (a se še spominjate Mussolinija?...); tudi danes se je nekdo odločil, da bo v Italiji naredil red, tudi ta je še danes povezan s socialisti, čeprav spada k desnici, in na množičnih manifestacijah izjavlja, da bo naredil red – in red prihaja z njim.... Ali nismo o tem že kje brali?

Začelo se je takrat pri šolstvu (a se še spominjate Gentileja?...); tudi danes se začenja pri šolstvu, slučajno tudi danes se začenja z Ge... – naključje boste rekli!

Začelo se je z ekonomsko krizo (začetek prejšnjega stoletja) in danes? Na začetku stoletja smo in zgodovina se ponavlja... nemogoče, boste rekli! Danes informacije tečejo! Tečejo, da, imate prav, in tako hitro, da ljudje sploh nimajo časa, da bi te informacije med sabo povezovali.

Bilo je takrat, ko so zapirali slovenske hranilnice, posojilnice in ko so slovenski kmetje prodajali zemljo. Bilo je takrat, ko nismo smeli več izdajati slovenskih časopisov in knjig, bilo je takrat, ko smo bili pod kontrolo! Danes smo drugače pod kontrolo: režejo nam sredstva tam, kjer smo najbolj močni (npr. v kulturi), onemogočajo nam razvoj na tisti točki, ki je za nas življenjska (npr. v šoli), pravijo nam, da nas spoštujejo in da nam dajejo vse pravice (tudi Benečanom so tako obljubljali, se spominjate?).

Garant italijanske kraljevine (njegovo veličanstvo Viktor Emanuel III.) je ostajal v ozadju in se pretvarjal, da ima vse pod kontrolo, čeprav se je strinjal s predsednikom vlade... ali ni tudi danes predsednik republike garant italijanske ustave? Ali ni predsednik demokratične države tisti, ki bi moral zagotoviti pravice vsem državljanom? Da, saj imamo Napolitana, boste rekli, dober človek. Tudi on je izjavil, da se ne smemo bati reform.... Takrat so kazali in govorili, kako gradijo ceste, hiše, kako popravljajo šole itd., danes kažejo, kako se z lahkoto dobi denar preko televizijskih programov, obljubljajo nam bogate loterije, mečejo nam pesek v oči, s tem da nam na glavni državni televizijski mreži polnijo glave s kabareti, lepimi novicami, ljubezenskimi zgodbami zato, da se ne bi slučajno kdo predramil iz sanj? Ti naši gospodje so pa pozabili, da tudi tisti človek, ki najbolj sanja, se prebudi takrat, ko zagleda prazen krožnik na mizi, se predrami, kot da bi ga kaj speklo, ko ne more več vračati posojila za novo stanovanje ali hišo, in takrat je hudo....

Ali nismo vsega tega že videli, slišali, brali in se celo učili? Rad bi rekel, da ni tako, a ne sanjajmo več z odprtimi očmi. Sedaj je čas, ko moramo skupaj zadihati, odpihati črne oblake, ki pretijo z nevihto, dokler smo še v času in nam je mogoče izraziti naše misli. Ko tega ne bomo več mogli storiti, takrat tudi oblakov ne bomo mogli odpihati, saj bomo imeli zaprta usta. Takrat bo prepozno..., nismo o tem že nekje slišali...?

Protest se nadaljuje...

V Gorici so dijaki zasedli šolsko središče

Foto JMP

Klasična gimnazija in licej Primož Trubar iz Gorice

"Dobra sejmena za sebo pustimo"

S to kleno mislijo Primoža Trubarja so dijaki klasične gimnazije in liceja Primož Trubar v Gorici naslovili prireditev, ki so jo poklonili očetu slovenske tiskane besede ob 500-letnici njegovega rojstva. Dijaki, katerih šola nosi ime po velikem Slovencu iz 16. stoletja, z evropskim duhom današnjih dni, so ponudili ustaljeno, a obenem svežo, fino, predvsem pa tekočo in primerno dolgo vsebino proslave, ki je bila v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, v četrtek, 30. oktobra. Za to priložnost se je dvorana napolnila s sedanjimi in nekdanjimi dijaki in šolniki ter neučnim osebjem klasičnega liceja Trubar, ki tudi v teh za šolo nič kaj prijaznih in obetavnih časih ohranja svoje poslanstvo in usmeritev pri izobraževanju in vzgajanju dijakov v samostojne osebnosti, ki znajo razmišljati s svojo glavo. Med občinstvom je bilo kar precej uglednih osebnosti iz šolskega (tudi pedagoška svetovalka za slovenske šole v Italiji pri Zavodu RS za šolstvo Andreja Duhovnik, vodja Urada za slovenske šole pri deželnem šolskem ravnateljstvu Tomaž Simčič), političnega (med drugimi novogoriški župan Mirko Brulc, goriška občinska odbornica Silvana Romano) in kulturnega sveta. Ob stalni prisotnosti duha močne osebnosti Primoža Trubarja, čigar

portretni obris je v igri svetlobe in sence lebdel na zastoru, je glasbeno povezovalno nit vila moška pevska skupina Musicum iz Gorice, ki je za uvod zapela Matije Tomca Hvalimo mi denes Buga na besedilo Primoža Trubarja in nato pridala še njegovo pesem Ta stara božična pejsen na glasbo Janeza Močnika.

Geslo večera *Dobra sejmena za sebo pustimo* "smo izbrali zato, ker se prepoznavajo v Trubarjevem odnosu do šole, izobraževanja, znanja", je v nagovoru povedala ravnateljica Mihaela Pirih. "Čeprav so se skozi stoletja naloge in poslanstvo šole do določene mere spremenili, pa v jedru le ostaja to, da je šola pomembna za posameznika, ki mu omogoča, da dozoreva, raste, spoznava samega sebe in se razvija. Pomembna je tudi za ožjo in širšo skupnost. Če ta skupnost ne skrbi, da šolo spremlja, ji omogoča razvoj, da z njo živi, daljnoročno skupnost nima možnosti nadaljnjega razvoja". Šola pričakuje, da okolje pokaže svoj odnos do nje. Ravno v teh dneh se na šoli sprašujejo, kakšne posledice bodo prinesli novi varčevalni ukrepi na razvoj slovenske šole. Deležni so bili solidarnosti in razumevanja, zato upajo, da bodo težave čim manjše. Šola je pomembna, "je edini način, da za seboj pustimo dobra semena".

Za pozdravnimi besedami ravnateljice se je oglasil sam Trubar. V sedanjost ga je, potem ko je na spletni strani dobila njegovo številko, po prenosnem telefončku priklicala dijakinja, ki se je zadnji trenutek spomnila na raziskavo iz zgodovine in ni vedela, kako bi našla podatke o Trubarjevi prisotnosti v Gorici in na Goriškem ter opis zgodovinskega časa našega mesta v 16. stoletju. Pa se ji je sreča nasmehnila: javil se ji je sam Trubar in ji zgoščeno, s hudomušno pripombo "češ penzionisti imamo veliko časa na razpolago", natančno nanizal dogodke svojega kratkega postanka v našem mestu in dogajanje tistega časa. Prizorček je nastal v sklopu raziskovalnega dela dijakov II. klasičnega liceja. Trubarjevemu liku je glas izposodil Michele Schincariol, ki je tudi na kitaro spremljal recital. Dijaki Albert Voncina, Giulia Battisti, Maja Devetak, Danijel Bajt in Shimen Gergolet so namreč prebrali nekaj prodornih, zmeraj veljavnih misli Primoža Trubarja pod režijskim vodstvom prof. Tomaža Sussija, ki je pripravil celoten scenarij proslave. Po glasbenem intermezzu odličnih pevcev skupine Musicum je stopil na oder slavnostni govornik prof. Igor Grdina.

/ stran 6

Pogovor

Misli deželnega tajnika SSk odv. Damijana Terpina pred kongresom slovenske stranke

3

SLOVENSKA SKUPNOST
zbirna stranka Slovencev v Italiji

Za vse nas.

Slovenska skupnost vljudno vabi na

13. DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

zbirne stranke Slovencev v Italiji

Petek, 7. novembra 2008, ob 17. uri
Gorica - Kulturni center Lojze Bratuž, drevored XX. septembra 85

Sobota, 8. novembra 2008, ob 9.30
Podbonesec (Pulfero), Hotel "Al Vescovo - Pri škofu"

SMRekK je zaživel!

Minuli teden je skupina nekdanjih somišljenikov društva SMRekK (Slovenski mladinski rekreativni klub) priredila večer, ki se ga je udeležilo dvajset ljudi, da bi se spomnilo pokojnega prof. Ivana Sirka, čigar desetletnico smrti obhajamo letos. Pokojni prijatelj Ivan Sirk je bil duša in gonilna sila SMRekK-a, a tudi kulturni delavec, ki je imel poseben odnos do knjige. Zato si je Livio Semolič v Tumovi dvorani v KB centru v Gorici zamislil večer poezije, tak večer, ki ne bi bil le spominjanje na čase, ki jih ni več, ampak kulturni večer, na katerem bi prisotni lahko razmislili o svoji umeščenosti v današnji čas, a se tudi zavedeli, kako pomemben je bil SMRekK. Livio Semolič, danes predsednik goriške sekcije SKGZ, je vodil večer, na katerem je pesnik in naš urednik Jurij Paljk bral pesmi iz knjig, ki so izšle prav po zaslugi pokojnega Ivana in SMRekK-a. Večer je bil dvojezičen, tudi po zaslugi neutrudne Jolke Milič, ki je Paljkove verze prevedla v italijanščino. Na večeru je prišlo do izraza predvsem dejstvo, da se tudi danes zmore prirediti kulturni večer brez posebnih priprav, le skupna želja po lepem in dobrem je potrebna. Šlo je za posrečen kulturni večer, ki je bil posvečen prijatelju, o katerem se na večeru sicer ni neposredno govorilo, zato pa je bilo dovolj prostora za poslušanje poezije, za katero pa, kot je povedal Paljk, "danes ni veliko posluha v našem mestu, a je lepo, da smo jo brali in poslušali Ivanu v spomin"!

Na bojiščih je umrlo 9 milijonov ljudi

Ob 90-letnici konca prve svetovne vojne

Letos novembra poteka 90 let od konca prve svetovne vojne, ki je trajala štiri leta in je v okviru soške fronte zajela tudi območje naših krajev v širšem zemljepisnem pomenu, ki danes pripadajo Sloveniji in Furlaniji. Črta italijanske frontne linije je namreč v dolžini 600 km potekala od prelaza Stelvio v Dolomitih in prek Karnijskih in Julijskih Alp, goriškega Krasa do morja pri Tržiču. V strokovni zgodovinski literaturi je poznana kot italijansko bojišče. Zahodno bojišče je bilo med Nemčijo in Francijo, vzhodno v Galiciji in Krpatih in balkansko med Avstro-Ogrsko in Srbijo, kjer se je vojna, kot je znano, pravzaprav začela. Nemogoče je v krajšem priložnostnem zapisu podati celoten prikaz poteka vojnih in diplomatskih dogodkov. Zato se bomo omejili na splošen okvir s posebnim poudarkom na soškem bojišču, ki je najbolj ostalo v spominu slovenskega človeka, ki se je tam boril za najzahodnejši del svoje domovine.

Uvodoma velja vsekakor spomniti, da od leta 1871 (po koncu francosko-pruske vojne in še prej oblikovanju zedinjene Nemčije in Italije) v Evropi pa ni bilo vojn in nekatere krizne napetosti je evropski politiki uspelo začasno premostiti, to zlasti v zvezi z razpadanjem Turškega cesarstva. Avstro-ogrska ekspanzionistična politika je tu trčila na Srbijo. Določitev vojaških manevrov v Bosni in Hercegovini (ki si jo je Avstrija priključila leta 1908) je bil poskus izzivanja Srbije in še toliko bolj obisk prestolonaslednika Franca Ferdinanda, kajti odnosi med Avstro-Ogrsko in Srbijo so bili že nekaj let napeti. V teh že močno zaostrenih razmerah je 28. junija 1914 prišlo do atentata na nadvojvodo Franca Ferdinanda v Sarajevu in nato do avstro-ogrske napovedi vojne Srbiji točno mesec dni pozneje, to je 28. julija. S tem je bil sprožen vojni plaz, ki ga ni bilo več mogoče ustaviti. Nemčija je napovedala vojno Rusiji in Franciji, Anglija pa Nemčiji. Tako so se v vojno že od začetka vpletle članice antante (Anglija, Francija, Rusija) in trozveze centralnih sil (Avstro-Ogrska in Nemčija) razen Itlalije, ki je 3. avgusta 1914 proglasila svojo nevtralnost. Začela se je pogajati z obema stranema, kdo ji več ponudi za njen vstop v vojno. Avstro-Ogrska ji je bila pripravljena odstopiti Tridentinsko, države antante (Anglija, Francija in Rusija) pa so ji obljubile Tirolsko do Brennerja, Trst, Gorico, Primorsko, Istro in severno Dalmacijo z glavnimi otoki. Zadevni tajni sporazum je bil podpisan 26. aprila 1915 v Londonu. Italijanska vlada se je obvezala, da bo v mesecu dni napovedala vojno centralnim silam.

Res je, da so bila glavna bojišča v Evropi, vendar so bile v vojni spopad pritegnjene vse takratne velesile na svetu (ZDA, Japonska, Turčija). Boji so zato potekali v Evropi, Prednji Aziji in na oceanih. Zato je dobil ta spopad ime svetovna vojna in v njej so prvič uporabljali za pobijanje ljudi in rušenje mest in utrdb strojnice, daljnosežne topove in celo bojne pline, prepovedane po mednarodnih vojnih pravilih. Prvič so uporabljali tudi tanke, letala in podmornice. Zato je bilo pobijanje ljudi množično in zelo kruto. To ugotovitev posredno potrjujejo besede takratnega papeža Benedikta XV. leta 1917, ki je vojno označil za "nesmiselno klanje". Žal njegov poziv k prekinitvi bojev in reševanju spornih vprašanj s pogajanji očitno ni naletel na rodovitna tla, čeprav se je večina vojskujočih držav prištevala h katoliškemu oziroma krščanskemu svetu.

Boji na frontah prve svetovne vojne se upravičeno označujejo kot množične morije na obeh vojskujočih se straneh. Srhljiv je podatek, da je samo v bitki pri Verdunu v Franciji (leta 1916) na nemški in francoski strani padlo okoli milijon in dvesto tisoč ljudi. V tretji soški bitki od 10. oktobra do 4. novembra 1915 pa je padlo 65 tisoč ljudi na italijanski strani, na avstrijski pa 42 tisoč. Vseh enajst soških bitk je na obeh straneh zahtevalo skupno skoro milijon človeških žrtev, da ne omenjamo moralnega in materialnega razdejanja. Tako so avstro-ogrski vojaki pisali domačim uradno vojaško dopisnico z že natisnjenim besedilom v sedmih jezikih: "Jaz sem zdrav in se mi dobro godi". Številne njihove družine so nato prejele obvestilo o smrti svojih sinov in očetov.

Skratka, obračun prve svetovne vojne je strahoten. Tako zmagovalci kot poraženci so pretrpeli velikanske izgube v človeških življenjih: po bojiščih je pomrlo devet milijonov ljudi, okoli dvajset milijonov pa je bilo ranjenih in trajno pohabljenih. Spremenil se je politični zemljevid ob Baltiku (Finska, Litva, Latvija, Estonija), Jugoslavija (prvotno Država SHS), Poljska, Češkoslovaška. Razpadlo je tudi Turško cesarstvo.

Naj navedemo še nekaj datumov. Zadnje dni oktobra je Avstro-Ogrska politično in vojaško razpadla. 28. oktobra je neodvisnost razglasila Češkoslovaška, 29. oktobra sledi razglasitev neodvisnosti v Ljubljani in Zagrebu.

3. novembra je bilo v Villi Giusti pri Padovi podpisano premirje med Italijo in Avstro-Ogrsko. 11. novembra je kapitulacijo podpisala Nemčija. 4. novembra je poveljstvo italijanske vojske začelo zasledovati umikajoče se avstro-ogrske vojake ob Piavi. Tako se od takrat v Italiji 4. novembra praznuje kot dan "zmage".

Alojz Tul

Obisk prefektinje

V petek, 28. oktobra, je nova goriška prefektinja Maria Augusta Marrosu obiskala Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici in se srečala s predstavniki številnih ustanov, ki delujejo v njem. Po ogledu telovadnice, glasbene šole Komel in uradov SSO-ja ter ZSKP-ja ji je predsednik Katoliškega tiskovnega društva Damjan Paulin orisal namen, uspehe in težave središča, ki je izrecno kulturne in vzgojne narave, ne prejema pa nobene javne podpore. Pokrajinski predsednik SSO Janez Povše je izrazil zaskrbljenost zaradi neizvajanja zaščitnega zakona 38/2001 in drugih odprtih vprašanj, ki hromijo naše kulturno delovanje. O dejavnosti KC Bratuž je spregovorila Franka Žgavec, o paleti dejavnosti Zveze slovenske katoliške prosvete Franka Padovan, o Združenju cerkvenih pevskih zborov, njegovih koncertih in publikacijah Lojzka Bratuž, o ŠZ Olympia pa Andrej Vogrič. Saša Quinzi in Silvan Kerševan sta orisala preteklost in sedanjost glasbene šole, ki ima danes skoraj 400 gojencev, med njimi tudi res kakovostne, skrbi tudi za čezmejno povezovanje; zaradi pomanjkanja prispevkov pa je težko načrtovati prihodnost. Vladna predstavnica je navzočim čestitala za lepe rezultate in skrb za celovit razvoj mladih. Zaradi splošne krize moramo biti pripravljeni potrpeti, je dodala in zagotovila, da bo po svojih močeh rada podprla tako kakovostno delovanje, ki je v korist vseh.

Zasedanje Izvršnega sveta SSO

V ospredju sporni finančni zakon

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je na svojem rednem zasedanju v Gorici zaskrbljeno izpostavil problematiko krčenja javnih sredstev za delovanje slovenskih ustanov, ki jih predvidevajo ukrepi italijanske vlade. Predvideno krčenje bo nedvomno močno ohromilo delovanje vseh velikih slovenskih ustanov, kar je po mnenju odbora nedopustno. Izvršni odbor opozarja, da vprašanje javne finančne podpore za delovanje slovenskih kulturnih ustanov nikakor ne gre obravnavati v luči splošnega krčenja državne javne porabe, ki se je je lotila Berlusconijeva vlada. SSO poudarja, da je status slovenske manjšine opredeljen v mednarodnih pogodbah, ki jih je Italija podpisala, kar po mnenju odbora pomeni, da ima vlada dolžnost zagotoviti slovenskim ustanovam razvoj in delovanje. S krčenjem 4.550.000 evrov v treh letih bo javni prihranek odgovarjal le deficitu, ki ga je državna letalska družba Alitalia ustvarjala v štirih dneh delovanja oz. deficitu, ki ga družba Tirrenia še danes ustvarja v enem tednu. Očitno je torej, da je za italijanski državni proračun financiranje slovenskih manjšinskih ustanov s finančnega vidika prezirljivo. Izvršni odbor SSO je nato zaskrbljeno obravnaval stanje SSG, ki je trenutno brez predsednika. Ostro je tudi obsodil stališče pristojnih oblasti, ki so odločile, da ne bodo namestile dvojezičnih tabel na novem avtocestnem odseku za Trst. Izvršni odbor SSO je mnenja, da je sprenevedanje okrog tega vprašanja nedopustno.

Na dnu...

Povejmo na glas

Živeti skupaj ali ločeno?

V senci sprejemanja spornega zakona Gelmini in množičnih protestov proti njemu je prišlo s strani desnosredinske koalicije do dodatne vprašljive pobude na področju šolstva. Sredi oktobra je rimski parlament sprejel resolucijo o uvedbi posebnih osnovnošolskih razredov za tujce. Otroci priseljencev naj ne bi bili več vključeni v siceršnje razrede skupaj z italijanskimi učenci, ampak bi bili od njih ločeni. Ločeni, če ne bi uspešno opravili testa iz italijanščine. Slednja naj spet postane nepogrešljiv pogoj šolanja in tu ne sme biti več popuščanja. Vse več priseljeniških otrok je namreč pričelo ogrožati obstoječo raven pouka, saj slabo poznavanje ali celo nepoznavanje italijanščine zahtevata dodatno ukvarjanje s tujimi učenci in to na škodo domačih, da ne govorimo o posledični upočasnjenosti pouka in predvsem o vse težjem dohajanju obveznega jemanja nove snovi. S posebnimi osnovnošolskimi razredi za tujce pa bi vse te vozle enkrat za vselej presekali in priseljencem dopovedali, da le z obvladovanjem tukajšnjega jezika lahko računajo na upoštevanje svoje enakovrednosti.

Šola je eden najizrazitejših odsevov sveta, v katerem živimo, je v resnici svet v malem, kot pravimo. In včasih je problematika tega sveta v malem vse prej le problematika šole kot take, saj v določenih trenutkih dobesedno odslikava osrednja razpotja časa oziroma nas, ki v tem času živimo. Predlog posebnih osnovnošolskih razredov za tujce gotovo sodi med najosrednejša razpotja našega življenja in nosi naslov odnos do priseljencev. Priseljence potrebujemo kot nepogrešljivo delovno silo, toda - in v tem je razpotje - kako bomo z njimi živeli? Bodo med nami tako, da bodo praktično izven nas, se pravi družba izven družbe? Jih bomo dosledno potisnili v njim določene prostore ali jih bomo poskusili vključiti medse? Bomo torej živeli skupaj ali ločeno? In kakšne so posledice v enem in kakšne v drugem primeru? Skupaj ali ločeno, ločeno ali skupaj?

Dvomov seveda ni: rešitev je skupaj s priseljenci, njihova ločenost je tako slaba zamisel, da slabše od nje ne more biti. Človek se vpraša, kako lahko kdo ločenost sploh predlaga. Pomeni, da v skupno delujočo družbo različnosti ne verjame in da je med drugim popolnoma spregledal trud šole, ki si zavestno prizadeva, da bi otroke priseljencev povezala z domačimi otroki. Ta cilj vsekakor zahteva od učiteljev veliko napora, toda napor te vrste je smiseln in to na najvišji ravni, ker je od vseh možnih integracij daleč najbolj učinkovit in tudi človeško utemeljen. Če se temu cilju odpovemo, nam ostane kaj malo načinov, s katerimi je mogoče ustvarjati razumevajočo družbo različnosti in sozvočja v tem novem tisočletju narodov. Po mnenju nekaterih pa naj bi ločevali, stopnjevali vsakršno strogost in s trdimi pravili urejali življenje, kadar nas slednje preseneti z novimi pojavi. Žal bomo na tak način ločeni mi in zagotovo vedno bolj sami.

Janez Povše

POGOVOR PRED KONGRESOM STRANKE SSk Deželni tajnik SSk odv. Damijan Terpin

"Zbirna stranka smo, svoje pravice si moramo izboriti sami"!

Deželni kongres Slovenske skupnosti je pred vrati, zato smo povabili na pogovor deželnega tajnika odv. Damijana Terpina, da bi nam prikazal splošno sliko o naši narodni skupnosti v teh težkih razmerah in nam istočasno povedal, kako bo Slovenska skupnost šla v nove čase. Pogovor z njim smo imeli na sedežu našega uredništva na Travniku v Gorici. Iz daljšega pogovora smo izluščili nekaj iztočnic, ki še kako zadevajo vso našo narodno skupnost v Italiji.

Seveda v začetku pogovora nismo mogli mimo groženj Berlusconijeve vlade slovenski manjšini s krčenjem finančnih sredstev, o katerih je DamijanTerpin dejal takoj ob napovedi, da so "vojna napoved" vsej naši manjšini.

"Vojna napoved je to preprosto zato, ker pomeni morebitno zmanjšanje finančnih sredstev za našo manjšino odrezati sredstva nam vsem, odrezati sredstva hrbtenici naše narodne skupnosti, saj bi sredstva prizadela vsa društva, ustanove in druga delovanja naše narodne skupnosti na terenu. Brez teh društev, delovanj in ljudi smo nepomembni! To je hrbtenica naše narodne skupnosti! Ne gre samo za problem ljudi, ki so poklicno zaposleni v naših krovnih organizacijah, ampak predvsem za ogrožanje delovanja društev, ki povezujejo ljudi, gojijo slovensko besedo, pesem, se družijo v slovenskem okolju. To je za nas izjemnega pomena! S klestenjem hočejo zlomiti prav to hrbtenico! Iz zgodovine poznamo te zadeve, saj se lahko spomnimo pritiskov na naš narod iz dvajsetih let minulega stoletja, ko so fašisti opravljali veliko raznarodovanje z nemogočimi in nečloveškimi pritiski, za podobne pritiske gre danes, samo oblika je drugačna! Padli smo v sistem finančnega klestenja sredstev, ki zajema sicer res vse, a za našo narodno skupnost bi to bilo prava katastrofa. Bitka bo zelo trda, ker se bojim, da bomo dobili zelo malo nazaj".

Na koga se mora torej vsa slovenska skupnost v Italiji obrniti?

Po mojem bi se sedaj morali osredotočiti na Deželo. Če nam država obljublja, da nam bo rezala sredstva v višini 20 odstotkov, to pomeni, da se moramo obrniti na Deželo, ki nam dejansko ne da skoraj ničesar ali pa zelo malo, a mi vemo, da ima dežela Furlanija Julijska krajina poseben statut samo zato, ker živi na njenem ozemlju slovenska narodna manjšina. Dežela bi morala sedaj kompenzirati sredstva, ki nam jih ne bo dala država. Če deželna uprava gleda naprej in je pozorna tudi na reforme, bo seveda naredila vse, da bo ohranila status avtonomne dežele, to avtonomnost pa ima samo zaradi nas Slovencev! Gre seveda za politiko! Mi smo dodana vrednost za večino, za italijanski narod, za večino! Če pogledamo v ustavno listino dežele, vidimo, da smo mi tisti subjekt, zaradi katerega je naša dežela avtonomna, ergo?

Z deželnim svetnikom Igorjem Gabrovcem sta se pred časom srečala pri deželnem predsedniku Renzu Tondu; ste rekli kakšno besedo tudi o paritetnem odboru?

Paritetni odbor je pred časom sprejel sklep o vidni dvojezičnosti, ki je ogromna, velikanska neumnost, velikanska politična napaka! Žal mi je, da so šli na limanice tudi naši prijatelji, naši predstavniki, katerim je bil predsednik paritetnega odbora Bojan Brezigar takrat pred sejo dejal, naj podpišejo to, kar predlagajo in sprejmejo italijanski župani, ker da bo to samo dobra platforma, na kateri se bo gradilo naprej. Takrat ste edino vi pri Novem glasu odločno pisali, da je odrekanje središčema Trsta in Gorice katastrofa, kar tudi je! Govorilo se je tudi, da bo Illy podpisal dogovorjeno, dekret, kar se pa ni zgodilo. Danes se vidi, da resničnega dogovora z Illyjem ni bilo. V paritetnem odboru je danes petnajst članov, ki so naši manjšini naklonjeni in odbor bi lahko delal. Videli bomo pa sedaj, kaj se bo zgodilo! Ko sva z Gabrovcem obiskala predsednika Tonda, ki bo tudi prišel na naš kongres, nama je obljubil, da namerava podpisati odlok o dvojezičnih tablah. Gabrovec je Tonda tudi povabil, naj se sreča s predsednikoma krovnih organizacij SKGZ in SSO. Glede šolske reforme pa sva mu položila na srce prav problem šol v goratih območjih in vprašanje naših šol. Ti dve specifiki je nekaj dni kasneje izpostavil tudi odbornik za šolstvo Molinaro na srečanju s štirimi pokrajinskimi odborniki za šolska vprašanja ob pripravi načrta o racionalizaciji šol, ki ga mora v kratkem odobriti dežela.

Foto DPD

Kaj pa zaščitni zakon?

Zaščitni zakon je in ostaja "neskončna zgodba" za našo narodnostno skupnost: dobili smo sicer ohlapno besedilo, na podlagi katerega se pravice lahko širijo in ožijo, kot bi bile iz testa, dejavnik vsega je vsakokratna lokalna, deželna ali vsedržavna oblast. Tudi ko je bila oblast v rokah leve sredine, se nam sicer nista cedila med in mleko, stvari pa so se premikale, čeprav zelo počasi. Danes imamo, vsaj načeloma!, nenaklonjeno oblast v Rimu in na deželi, prav tako v Trstu, Gorici in Čedadu, zato se naše pravice ožijo ali preprosto ne izvajajo.

In stranka Slovenska skupnost?

Prav tu se vidi, kako pomembna je naša stranka, ki hoče biti zbirna, zastopniška stranka vseh Slovencev v Italiji. Iskati moramo sogovornike na vseh ravneh, tudi v desni sredini, tudi pri predsedniku Tondu. Ko je šel generalni konzul zaradi znanih težav v Beneški Sloveniji k njemu, mu je Tondo povedal, da nima nobenega namena ustvarjati težav, ker to ni na njegovi politični agendi, dejstvo je, da so mu takrat štirje prenapeteži "zakuhali" vso stvar. V tem smislu je bil uspešen Igor Gabrovec, ki je zastopnike stranke UDC na Deželi prepričal, da so odložili razpravo o sporni zaščiti t. i. beneških narečij. Upajmo, da teh debat tudi ne bo več! Takšen način delovanja bi morali uveljavljati tudi v Rimu, gotovo v tesnejši povezavi z močno in odločno skupino manjšinskih poslancev nemško in francosko govoreče manjšine, ki zase dosegajo bistveno boljše razultate, pa čeprav so se tudi oni na parlamentarnih volitvah po večini opredelili za levosredinsko koalicijo. V Rimu se moramo predstaviti sami, kot samostojna, zbirna stranka, ki predstavlja vso slovensko manjšino in to po zgledu nemške in francoske manjšine. Jasno je, da imajo naši prijatelji za seboj vso manjšino, južni Tirolci tudi Avstrijo, a to bi moralo biti tudi naše vodilo: da se pogajamo kot politična stranka, ki predstavlja vso slovensko manjšino! Zgrožen sem, ko vidim, da se senatorka Tamara Blažina ne pogovarja in dogovarja s predstavniki južnotirolske in francoske manjšine!

Glavna nit kongresa stranke bo...

V manjšini uveljaviti idejo zbirne stranke Slovencev v Italiji, ki je in lahko seveda še bolj postane stranka Slovenska skupnost! To je naš cilj! Z izvolitvijo Igorja Gabrovca v deželni svet smo dokazali, da se ne šalimo! Resno mislimo z našo odprtostjo! Na stežaj smo odprli vrata vsem v manjšini, ki jim je slovenstvo vrednota! Liste za deželne volitve so bile sestavljene v tem smislu, izvolitev Gabrovca pa je dokaz, da mislimo zares, saj je znano, da Igor ni prišel iz vrst naših tradicionalnih volilcev. A smo ga izvolili in naši volilci so razumeli to odločitev, kot tudi lahko rečem, da Igor izjemno dobro dela! V tem duhu tudi nadaljujemo, saj smo obogatili oba pokrajinska sveta z novimi imeni, zborovanje številnih mladih na srečanju Mladih za mlade v Nabrežini (35 jih je bilo na prvem sestanku!) predstavlja popolnoma avtonomno, vendar polnopravno priznano skupino, ki je nekatere, bolj ozkogledne na levici, dobesedno prestrašila. V Benečiji se rojeva sekcija SSk, kar je zgodovinski rezultat, nadaljevali pa bomo tudi naprej. V to smer gre tudi naša pobuda, za skupno upravljanje slovenskih občin na Tržaškem in Goriškem, kjer politična konfrontacija Levica-SSk nima več smisla, saj je danes Demokratska stranka čisto nekaj drugega in je sklenila federalni dogovor z našo stranko. Večina ljudi je naveličana delitev iz preteklosti, v zbirni stranki pa je na narodnostnem programu prostora in možnosti za vse. Skušamo torej delovati združevalno, kdor pa misli (ali upa), da se bomo delili zaradi ideoloških ali etičnih vprašanj, ki so v preteklosti delila italijansko družbo, se moti: prej bi se morala zaradi le-teh razbiti npr. Demokratska stranka, pa je, obratno, kljub razlikam, komaj nastala.

So še težave z levico?

Seveda so, a mi ne moremo in ne smemo biti problem levice, ki je že itak sama v krizi, in to veliki, kar je razvidno tudi v Demokratski stranki. Dejstvo je, da bi nas nekateri radi videli zunaj Demokratske stranke, drugi bi radi videli, da bi vsi bili v Demokratski stranki in SSk ne bi bila samostojna, tretji pa bi si želeli veliko manj avtonomije za stranko Slovenska skupnost, kar se je videlo tudi v nedavni izjavi županov Repentabra in Zgonika, ki nista hotela ne sestanek o dvojezičnih tablah na Deželo samo zato, ker ga je sklical predstavnik SSk Gabrovec, češ da bi to morali narediti v dogovoru z Demokratsko stranko. Jaz trdim, da to ni potrebno! Ne rabimo nobene širše podpore za dvojezične table: če se Slovenci odločimo, da naredimo manifestacijo za dvojezične table, jo pač naredimo sami! Kot smo to naredili na Travniku, kot smo to za dvojezične table naredili v Trebčah! In demokratični Italijani, ki podpirajo te naše težnje, bodo prišli zraven! Ne potrebujemo pa Slovenci dovoljenja tajnika neke stranke, da se v to bitko spustimo! Če se odločimo za neko manifestacijo, se odločimo sami, ne potrebujemo nobenega "blagoslova" od zgoraj! Svoje pravice si moramo izboriti sami! V tem je razlika, kako gledamo na te stvari! Da se vrnem k zbirnosti in volilcem levice: ti so pokazali, kaj si mislijo, saj je SSk prva stranka na Vzhodnem Krasu. Tu smo pobrali večino glasov zaradi naše širine in zbirnosti! Seveda mora SSk naprej in se odpirati še naprej: sam upam, da bo k naši stranki prisotopil še kakšen viden levičarski slovenski politik, naša stranka ne sme biti izključujoča! Obžalujem pa seveda dejstvo, da iz nekaterih nastopov levice v časopisju še vedno izhaja, kot da je SSk njihov največji nasprotnik, ne pa politični partner.

/ stran 8

Jurij Paljk

Vsi sveti / Komemoracija ob kostnici v Gonarsu

Za Vahti je bila v Gonarsu v Furlaniji spominska komemoracija, ki jo vsako leto prireja tamkajšnja občinska uprava pod vodstvom župana Ivana Cignole. Kot vsako leto je bila na komemoraciji dobro zastopana tudi naša narodna skupnost, udeležil pa se je je tudi podpredsednik državnega zbora Republike Slovenije mag. Vasja Klavora; vence pred spominsko obeležje ob kostnici so položili tudi predstavniki stranke Slovenska skupnost in slovenskih krovnih organizacij SSO in SKGZ iz Italije.

Podpredsednik DZ RS mag. Vasja Klavora je v svojem nagovoru podčrtal predvsem pomen današnje Evropske unije, ki je zrasla na trpljenju vseh tistih, ki so zaradi svobodoljubja trpeli, prav tako pa se je spomnil žrtev in umrlih v taborišču v Gonarsu, katerih število še ni točno poznano, saj "mora zgodovina še veliko raziskati, a to smo vsi dolžni storiti, če hočemo, da se kaj podobnega ne bi dogajalo več"! Prav tako se je Klavora spomnil tudi dejstva, da so se italijanski, hrvaški in slovenski ljudje skupaj uprli fašizmu in nacizmu med drugo svetovno vojno in na teh temeljih je nastala nova Evropa, v kateri mora sprava sloneti na zgodovinskih dejstvih.

"Da se nikdar več na tem mestu in nikjer na svetu ne bi ponovilo, kar se je dogajalo v Gonarsu, kjer je stalo fašistično taborišče, v katerem je umrlo okrog petsto Slovencev in Hrvatov"! je v svojem nagovoru vzkliknil župan Gonarsa Ivan Cignola, ki je opozoril tudi na poskušanje spreobračanja zgodovine v Italiji pod sedanjo desničarsko vlado. V svojem govoru je župan Cignola dejal, da se mora Italija zavedati svojih odgovornosti, "čeprav sama ni imela nürenburškega procesa, a bi ga morala imeti, podobno, kot te dni Španija jemlje pod drobnogled svojo preteklost". Zavzel se je za spravo in poznavanje preteklosti, "ki naj temelji na zgodovinskih dejstvih in ne na reviziji zgodovine, kot bi desnica v Italiji danes to hotela"! Cignola pa je tudi opozoril, da je spomenik-kostnica v Gonarsu samo eden od štirih spomenikov v Italiji, ki govorijo o fašističnem nasilju, pa čeprav je bilo pod fašizmom v Italiji 116 takih taborišč, v katerih so umirali predvsem slovenski in hrvaški ljudje. V imenu Deželnega sveta Furlanije julijske krajine je spregovorila podpredsednica Annamaria Menosso, ki se je zahvalila ljudem iz Gonarsa, da so ohranili spomin na kraj trpljenja, saj, tako Menossova, "večina Furlanov do včeraj sploh ni vedela, da so fašistična taborišča sploh obstajala"! Zavzela se je za skorajšnji vstop Hrvaške v Evropsko unijo, da bi tako "prostor nekdanjih delitev postal prostor plodnega sodelovanja". Kostnica, spomenik žrtvam fašističnega nasilja v koncentracijskem taborišču v Gonarsu, je delo umetnika Dušana Džamonije, ob njej pa sta tako Hrvaška kot Slovenija ob osamosvojitvi postavili svoja obeležja, ki spominjajo na trpljenje Slovencev in Hrvatov v Gonarsu.

Vence so pred obeležja v Gonarsu položili tudi predstavniki pobratenih občin Vrhnika in Borovnica, od koder je bilo največ slovenskih internirancev, a tudi predstavniki Republike Hrvaške, italijanskih in slovenskih borčevskih združenj, SKGZ, SSO, stranke Slovenska skupnost, Zveze slovenske katoliške prosvete in še mnoga druga združenja.

Foto JMP

V komemorativnem programu, ki je potekal trijezično in ga je spremljala množica ljudi, je predstavnik Zveze borcev Republike Slovenije Štefan Cigoj izročil Zlato plaketo za zasluge gonarškemu županu Ivanu Cignoli in zgodovinarki Alessandri Kersevan, dolgoletni raziskovalki italijanskih fašističnih taborišč, še posebej tistih v Gonarsu in bližnjem Viscu.

JUP

Pri Slovencih v Argentini

Ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Anton Jamnik na obisku

Škof Jamnik, direktor Katoliškega inštituta in odgovorni škof za področje šolstva pri Slovenski škofovski konferenci (SŠK), se je od 3. do 12. oktobra 2008 mudil na obisku v Argentini v Južni Ameriki. V Buenos Airesu je obiskal slovensko skupnost, predaval je na univerzitetnih ustanovah ter podpisal pogodbe o sodelovanju in pomoči pri ustanavljanju katoliške univerze v Sloveniji.
Škofa Jamnika je na letališču sprejel veleposlanik Republike Slovenije nj. eksc. g. Avguštin Vivod, sledilo pa je srečanje z udeleženci slovenske osnovne šole. Škof je zbrane nagovoril v predavanju, posredoval pa jim je tudi izkušnje iz življenja v Sloveniji. Poleg tega je maševal v slovenski hiši, sv. mašo pa je imel tudi za mlade na slovenski pristavi v Castelarju in pri Svetogorski Mariji v San Rafael – Devoto.
Škof se je srečal s predstavniki vseh generacij. Obiskal je najmlajše v vrtcu, v osnovnih šolah pa je bil prisoten tudi pri pouku.
Izhajajoč iz izkušenj nekdanjega direktorja Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano, je srednješolcem na mladinskem dnevu na slovenski pristavi spregovoril o zametkih za nastanek katoliške univerze v Sloveniji ter o povezovanju Slovencev doma in po svetu. Katoliška univerza bo študij omogočala tudi slovenskim rojakom iz tujine, kar bo pomembna pridobitev pri ohranjanju identitete slovenskega naroda.
Slovenski intelektualci v Argentini, ki so zvesto ohranjali narodnostno identiteto, so škofu predstavili načrte in težave. Posebej se je pogovarjal s prof. dr. Božidarjem Šuštaršičem, prof. dr. Andrejem Finkom, dr. Markom Kremžarjem in msgr. dr. Jurijem Rodetom. Pastoralno delovanje duhovnikov med tamkajšnjimi Slovenci ni preprosto, zato jim je msgr. Jamnik zagotovil podporo Cerkve na Slovenskem.
Ljubljanski pomožni škof se je srečal s prof. dr. Robertom Favalorom, dekanom Univerze Favaloro in direktorjem Klinike Favaloro Foundation. Dr. Favaloro poleg strokovnega dela v medicini aktivno sodeluje pri oblikovanju sodobnih etično-medicinskih norm, ki so dandanes nujno potrebne. Dr. Jamnik, ki je na znanstvenoraziskovalnem področju poznan kot filozof, je na predavanju pred številnim občinstvom na že omenjeni Univerzi Favaloro predstavil filozofske smernice sodobne medicinske etike in nakazal pot, po kateri naj bi se medicina otresla nekaterih perečih problemov in prevelikega vpliva industrije ter sodobne tehnologije. Po diskusiji, ki je sledila predavanju, je škof podpisal dokument o sodelovanju med Univerzo Favaloro in Katoliškim inštitutom v Sloveniji.
Jamnik je na Univerzi Eseade, Katoliški univerzi Arghentine, Univerzi Austral in na Fakulteti za politične vede v Buenos Airesu predaval o liberalizmu in človekovem dostojanstvu. Ključen rezultat obiska na naštetih ustanovah so bili uspešni dogovori in podpisi pogodb o sodelovanju z zametki nastajajoče katoliške univerze v Sloveniji.

Msgr. dr. Anton Jamnik med dijaki slovenske gimnazije

Ob 37. obletnici smrti

Spomin na msgr. Jakoba Ukmarja

V nedeljo, 2. novembra 2008, je minilo 37 let od smrti slovenskega duhovnika msgr. dr. Jakoba Ukmarja, ki je slovenski zamejski kandidat za svetnika. Rodil se je leta 1878 in umrl leta 1971. Kot slovenski duhovnik je deloval v Trstu.
Postopek za njegovo beatifikacijo se je v prostorih tržaške škofije ob prisotnosti slovenskih in italijanskih vernikov ter predstavnikov medijev začel 5. februarja 2002. Postulator g. Dušan Jakomin izpostavlja, da težave in ovire predstavlja obvezen prevod Ukmarjevih pridig, govorov in drugih številnih spisov iz slovenskega v italijanski jezik. Zaradi obsežnega opusa je papež Benedikt XVI. (2005–) dovolil, da pristojni Kongregaciji za zadeve svetnikov kandidatove spise predložijo v izvirniku.

Škofijski del procesa je v sklepni fazi. Postopek je potekal nekoliko počasneje zaradi bolezni msgr. Ettora Malnatija, predsednika tržaškega cerkvenega sodišča, in vzporednega procesa za sedaj že blaženega Francesca Bonifacija (1912–1946).
V postopku za Ukmarjevo beatifikacijo so poleg postulatorja sodelovali tudi prof. Tomaž Simčič, ki je predložil zgodovinski oris, ter dr. Zvone Štrubelj in Marino Qualizza, ki sta pripravila teološko utemeljitev. Znaten prispevek pri zbiranju in urejanju gradiva je opravila tudi ga. Silva Resinovič–Valenčič. Za rimskega postulatorja je bil imenovan msgr. dr. Blaž Jezeršek.
Ukmarjeve kreposti in pomembno življenjsko delo so pripomogli k verskemu, kulturnemu, družbenemu in jezikovnemu napredku Slovencev v zamejstvu. K molitvi, spominu in celostni podpori za uspešen zaključek procesa so zato povabljeni tako slovenski verniki na Tržaškem kot tudi v matični domovini.
Septembra 2005 je v Rimu potekal tudi strokovni teološki simpozij, na katerem so obravnavali osebnost in poslanstvo tega velikega moža (prim. Ukmarjev simpozij v Rimu, več avtorjev, MD, Celje 2006).
Pot do svetništva je dvostopenjska: kandidat oziroma Božji služabnik, za katerega je bila ugotovljena nadpovprečna stopnja kreposti, je razglašen za blaženega, ko se na njegovo priprošnjo zgodi čudež. To pomeni, da se določenemu verniku, ki moli k določenemu kandidatu, po priprošnji kandidata pri Bogu, zgodi čudež.
Za razglasitev za svetnika je po tem, ko je nekdo že blaženi, potreben še en čudež. Pri vsem tem je pomembno to, da so med vernimi v živi zavesti izredne lastnosti kandidata in da se k njemu obračajo v molitvi oziroma ga prosijo za posredovanje pri Bogu.

Ob svetovnem tednu razorožitve (24. - 30. oktober)

Stališče Komisije Pravičnost in mir

Komisija Pravičnost in mir pri SŠK pozdravlja razorožitvene pozive Združenih narodov in ob svetovnem dnevu podpira vse pobude za razoroževanje v svetu.
Med bistvene naloge države sodi tudi dolžnost, da se brani ter da svojim prebivalcem zagotavlja mir in varnost. Ta dolžnost ni sporna, sporno pa je pogostno prekomerno oboroževanje, ki največkrat ne izhaja iz upravičenih potreb po varnosti prebivalcev in držav, ampak iz interesov določenih skupin. Kopičenje orožja preko razumnih meja vodi v ogrožanje sosednjih držav in v ogrožanje miru in življenja državljanov. Vedno večji izdatki za vojaško opremo in izpopolnjevanje vojaške tehnologije upravičeno zbujajo veliko zaskrbljenost.
Ob tem se pridružujemo letošnjemu povabilu papeža Benedikta XVI., ki je pozval države, naj zmanjšajo izdatke za oboroževanje in v ta namen ustanovijo poseben mednarodni sklad, ki bi služil za financiranje pomoči najbolj revnim in zapostavljenim na svetu. S takšnimi dejanji bi bilo mogoče ustaviti vedno večje izdatke za oboroževanje in preprečiti, da bi orožarska industrija postajala vedno močnejša gonilna sila svetovne ekonomije. Hkrati si je potrebno prizadevati za razoroževanje in s tem za večjo varnost ljudi, da bo tudi potreba po oborožitvi vedno manjša.
Komisija Pravičnost in mir pri SŠK zato slovensko javnost in ustrezne institucije poziva, da:
– okrepijo podporo slovenskemu mednarodnemu skladu za razminiranje;
– v šolah promovirajo vzgojo za mir in nenasilje;
– se na državni in mednarodni ravni zavzemajo za zmanjšanje izdatkov za orožje; – podprejo t. i. milenijski cilj Združenih narodov, po katerem bi povečali pomoč revnim ter do leta 2015 namenili 0,33 odstotka BDP državam v razvoju.
Komisija obenem pozdravlja odločitev Republike Slovenije, da je maja letos podpisala Konvencijo o prepovedi vseh vrst kasetnih bomb in s tem podprla prizadevanja za promoviranje dostojanstva vseh ljudi in zmanjšanje vojaškega nasilja. Z aktivnim zavzemanjem za razoroževanje ter z vzgojo za mir in solidarnost med narodi učinkovito prispevamo k ohranjevanju miru in razvoju v Sloveniji, Evropski uniji in po svetu.

msgr. dr. Anton Stres
predsednik Komisije Pravičnost in mir pri SŠK

Zlati sveti Just škofu msgr. Ravignaniju

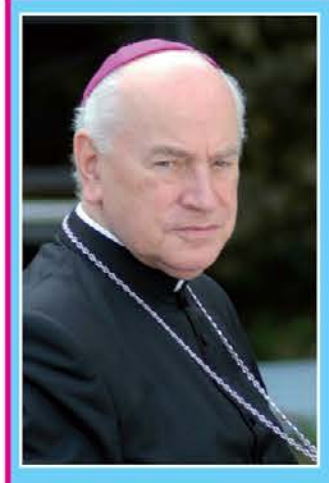

Tržaški kronisti bodo letos podelili prestižno priznanje San Giusto d' oro škofu msgr. Evgenu Ravignaniju. Združenje tržaških kronistov je priznanje začelo podeljevati daljnega leta 1967, da bi počastilo pomembne osebnosti, ki so na kulturnem, umetniškem in znanstvenem področju prispevali k širitvi ugleda Trsta v Italiji in po svetu. Škof Ravignani je ravno letos slavil petindvajsetletnico škofovskega posvečenja. Leta 1997 je na čelu tržaške škofije nasledil msgr. Lovrenca Bellomija in s svojim dušnopastirkim delom pripomogel, da je Trst z večjo mero samozavesti bil kos velikim družbenim in političnim premikom, ki so po vstopu Slovenije v EU in schengensko območje preobličili ta predel stare celine.

Evangelij

viljem Žerjal

POSVETITEV LATERANSKE BAZILIKE 32. NAVADNA NEDELJA / ZAHVALNA NEDELJA

1Kr 8, 22-23. 27-30; Ps 95 ali 1 Pt 2, 4-9; Jn 4, 19-24

Od nekdaj je lateranska bazilika v Rimu glava in mati vseh cerkva, tako v duhovnem kakor v materialnem pomenu.
Še danes velja Lateran za sedež rimskega škofa. Papež se je preselil v Vatikan skupaj z rimsko kurijo šele, ko so italijanske čete l. 1870 zasedle Rim. Do tedaj je bil Rim glavno mesto papeške - Vatikanske države. 11. februarja 1929 je prejel priznanje kot suverena neodvisna država Vatikan. Čeprav je zelo majhna po ozemlju, ima na tem ozemlju čudovito baziliko sv. Petra in zavidanja vredne umetnine, ki jih ves svet občuduje. Ima zelo bogato knjižnico. Radijska postaja, ki je na severu Rima, v kraju S. Maria di Galleria in s. Isidoro ter Procoietto, oddaja v vseh pomembnejših jezikih med njimi tudi v slovenščini.
Toda preko vsega tega gledamo v Vatikanu verni ljudje veliko znamenje vere, ki ga uteleša vsakokratni papež ali sv. oče. Tu je namreč sedež ljubezni, kjer po papežu in po vesoljni Cerkvi poslušamo dan za dnem Božjo besedo, ki jo tudi danes junaški mučenci izpričujejo po celem svetu za ceno krvi.
Lateransko baziliko so večkrat temeljito popravljali, zato ker so jo v zgodovini večkrat zajeli vdori barbarov ali je gorela ali kako drugače trpela škodo. Baziliko so prvič slovesno posvetili l. 324. Z lože je papež Bonifacij VIII. oznanil prvo sveto leto l. 1300. Prva posvetitev je v času afriškega papeža Malkijada (311-314), kakih deset let za njim. Prvotno so jo posvetili Odrešeniku, pozneje v čast sv. Janezu Krstniku in sv. Janezu Evangelistu. Baziliko so polagoma oblikovali. Stala je na ozemlju družine Lateranskih Plavcijev. Posest so darovali cesarju Konstantinu, ki jo je poklonil papežu. Takrat je stalo sredi rimskih vrtov in zemljišč. Tudi začasna bivališča apostolov v Rimu so bile ječe ali kaj zasilnega. To revščino so okusili tudi apostoli.
Še dandanes potisnejo verne škofe, duhovnike in kristjane v nečloveške temnice. Polagoma se je svet za kristjane odpiral kulturi, cerkvam, pravičnosti. V Lateranu je zasedalo kar pet ekumenskih koncilov: 1123, 1139, 1179, 1215, 1512. Četudi moramo moliti Boga v duhu in resnici, v duši in v srcu, smo navezani na konkretnost, na telo. Potrebujemo namreč tudi vidno zgradbo, tempelj, cerkev. Molimo zlasti v skupnosti, zato potrebujemo cerkvene stavbe. Še posebej pri Judih so šteli tempelj za bivališče Boga, za ponos naroda, za svobodo; porušenje templja pa za narodno katastrofo, na znamenje poraza na celi črti. Porušenje l. 70 po Kr. vpliva porazno tudi do današnjih dni.
Če ni več zvestobe oltarju in Božji besedi vsako nedeljo in vsak praznik, se tam naseli namesto veselja in zaupanja v moč Boga praznost življenja in kulture. Sveto pismo daje zgled pravilnega zadržanja do Boga. Najprej se Salomon zahvaljuje Bogu za dograditev templja. V tej zahvali se Salomon izkaže kot globokoveren človek. Njegova zahvala je obenem molitev Boga. Od Boga je namreč vse, saj je on vse, je edini Bog, drugih bogov sploh ni.
Današnji psalm je klic k zahvali in pokorščini. Takole poje: "Pridite, vriskajmo Gospodu, vzklikajmo skali našega odrešenja. Stopimo predenj s hvalo, vzklikajmo mu s slavospevi. Zakaj Gospod je velik Bog, Pridite, padimo na kolena in se priklonimo, pokleknimo pred Gospodom, ki nas je naredil. Zakaj on je naš Bog, mi ljudstvo njegove paše, čreda njegove roke. Bog očita Izraelcem nepokorščino, čeprav so videli mogočna dela, ki jih je Bog delal, zlasti so se slabo izkazali tistih štirideset let tavanja po puščavi, ko jim je Bog vendar vedno stal ob strani. Rekel je, da so ljudstvo, ki se moti v svojem srcu, da ne poznajo njegovih poti. Zato se kesa, da jih je napotil v svoj počitek (Ps 95 v celoti).
Bog se večkrat kesa, da je človeka ustvaril, a vedno znova pa ga premaga usmiljenje, saj je zvest človeku brez konca.
Bazilika v Lateranu in tudi vse druge bazilike in cerkve nas vabijo k češčenju Boga, ki nas je ustvaril in odrešil. Verni ljudje, posebno ženske, čistijo in krasijo naše cerkve z veliko ljubeznijo in nas na ta način učijo ljubezni do Boga in do človeka. Zlasti njim gredo naša zahvala in lepo obhajanje bogoslužja in veselo pričakovanje vstajenja tudi našega telesa, ki mora biti lep tempelj živega Boga.

Pismo ob dnevu vernih duš

"Kar smo mi, bote tudi vi!"

Dragi dedi, Anton Feinig!
Te dni sem večkrat mislil na vas in na babijo. (Rad zapišem prav to nam domačo, koroško ljubkovalno obliko z obrazilom na -i, ki prijazno zveni tudi primorskim ušesom.) Ob prazniku Vseh svetih smo bili namreč v Svečah na pokopališču in se zamislili ob napisu "Kar smo mi, bote tudi vi! ". Veliko sem mislil na vas že ves zadnji oktobrski teden, saj smo praznovali rojstna dneva najmlajših pri hiši: Mire in Mateja in tudi zato so mi spomini slikali utrinke in dogodke, ko smo se skupaj veselili na družinskih srečanjih. Koliko smeha bi bilo, ko bi gledali, kako Matej z malo 'truhelco'- samokolnico, ali kot ji on po primorsko pravi 'karolo', možato prevaža jabolka, ki so padla z dreves...! Prav žal mi je, da ne bo mogel slišati vašega prijetnega pripovedovanja o neštetih krajevnih zanimivostih Sveč in okolice, spoznavati imena krajev in slišati iz vaših ust pristnega narečja, poslušati vašega petja in orglanja. Toda tako je! Pogrešamo vas od lanske pomladi, babijo pa že od jeseni 2005.
Vendar sem te dni mislil na Vas, ker se je v noči z 10. na 11. oktober na Ilovju smrtno ponesrečil Joerg Haider, deželni glavar in vodja skrajno nacionalistične stranke Zavezništva za prihodnost Avstrije (BZO). Ne nameravam zapisati nič o sami nesreči in o tem, kako je do nje prišlo, kakor tudi ne o njegovih zadnjih urah. Gre za podatke, ki zadevajo njegovo zasebno sfero. Zanima pa me Haider kot javna, politična osebnost. Zanima me, kako se je obnašal in kako ravnal kot deželni glavar in strankarski voditelj. Tistega dne je npr. v deželnem dvorcu med slavnostnim nagovorom na spominski slovesnosti ob 88. obletnici koroškega plebiscita ponovno grdo napadel Slovenijo, češ da nima pravice se vmešavati v koroške zadeve, ko gre za zaščito manjšine, in je obenem citiral deželnega glavarja Lemischa, ki je po plebiscitu pozval vse merodajne ustanove, naj poskrbijo, da v roku ene generacije asimilirajo 'zapeljane koroške Slovence'.
Okrog te nesrečne smrti so nato njegovi ožji politični sodelavci in sredstva javnega obveščanja ob pozivanju h 'kolektivnemu žalovanju' spletli pravo komedijo, ki je marsikoga užalostila in žalila.
Njegov začasni namestnik v vodstvu deželnega glavarstva in ožji sodelavec Dörfler je npr. že dan po nesreči napadal slovensko manjšino in vašega dijaka, odvetnika Rudija Volka, češ da je "divjač, ki krši zakon".
Tudi pogreb je postal političen in državniški dogodek, najprej na Novem trgu v Celovcu, kjer so spregovorili politiki, in nato v stolnici, kjer so na koncu celo zmolili očenaš v slovenščini.
Ob tej smrti vam pišem, ker sem se spomnil, da ste ob eni neštetih Haiderjevih pobalinščin, ki si jih je objestno privoščil, rekli, da bi moral vsakdo, ki z nekakšnim občudovanjem ugotavlja, da "si edino Haider to upa", pomisliti, kaj bi rekel, ko bi npr. župnik med pridigo ali profesor v razredu, da ohrani pozornost dijakov ali vernikov, naekrat začel kazati jezik ali žaljivo psovati prisotne.
Vsi bi se zgražali in profesor ali župnik bi izgubila spoštovanje ljudi in ugled. Zato me žalosti, da so ob politikih sedanje dobe, televizijsko zrežiranih 'reality' oddaj in čistega berlusconianskega pozerstva, tudi mnogi časnikarji, ko so pisali o tej smrti, izpostavljali trditev, da je bil rajni 'uspešen', 'talentiran', 'sposoben' politik. Če ti pridevniki želijo označiti njegove volilne uspehe in rezultate, ki jih je dosegal s svojim populističnim nastopaštvom, potem pomeni, da smo časnikarji, ki o teh zadevah pišemo, in vsi, ki ustvarjamo javno mnenje, izgubili čut za mero, predvsem pa izgubili občutek za temeljne vrednote, ki jih mora odražati politik in predvsem upravitelj, človek, ki mu je bilo zaupano, da skrbi za javno blaginjo, da skrbi za red in čim večje blagostanje dežele, ki jo upravlja.
Joerg Haider je umrl, kot je živel. Vedno je hotel izstopati, vedno biti prvi, vedno imeti v rokah oblast, vedno in za vsako ceno. V stremljenju po izpostavljanju samega sebe je bil pripravljen kršiti vsa pravila in zanikati vsako dejstvo, samo da se je o njem govorilo ali pisalo tudi v prepričanju, da se bo s svojo objestnostjo in drznostjo, ki pa je bila navadno le čista nesramnost, vedno izmazal. Tokrat se mu ni izšlo.
Zapleta se tudi okrog pogreba. Vdova, gospa Claudia, za katero se že napoveduje bleščeča politična kariera, je povedala, da je sicer res zaprosila za ponovno analizo krvi, a da je zakasnil postopek za pokop v Rutah, kjer ni pokopališča. Moteče je, da so cirkus delali že z imenom kraja. Pustimo nemške časopise, ki seveda pišejo Baerental, neumno pa je, da so slovenski časopisi, celo Lukan, ki gotovo ve, kako se tej gorski dolini pod Stolom pravi, gladko zapisali Medvedji dol, ko pa domačini zaselku, kjer je Haider imel hišo, in dolini, v kateri je od nekega strica podedoval 1600 ha gospodarskega gozda, pravijo Rute. V Rutah bo torej prej ali slej Haider našel svoje zadnje počivališče. V Rutah, 'tam čier je mraz' in vse kaže, da bo ta kraj postal pravo romarsko središče, za tiste, ki že danes po spletnih straneh kupujejo spominke, predmete, ki so pripadali Haiderju. Tako je s tem in tudi humoristi, ki po dunajskih lokalih zabavljajo na ta račun, češ da se Joerg izza tabel že prikazuje slovenskim pastircem, s tem le podpirajo medijsko pozornost na Haiderjevo politično dediščino. Nič novega pod soncem, ljudje potebujejo mitov, takih ali drugačnih.
Gotovo pa je, da vsi tisti, ki so poveličevalno pisali o Joergu Haiderju, kot tudi vsi tisti, ki o njegovih vprašljivih političnih dejanjih, izbirah in posledicah nismo jasno govorili in jih nismo kritizirali, da ne rečem obsojali, ko je bil še živ, nosimo določeno odgovornost, da je ta politik lahko sploh postal to, kar je zadnja leta bil – jeziček na tehtnici avstrijske politike, čeprav mu 'avstrijska prihodnost' – o tem sem prepričan – ni delala nobene skrbi in mogoče je prav to ljudem imponiralo. Brigalo pa ga je le ohraniti oblast in biti v središču pozornosti.
Dragi dedi, moram končati. Prosim vas le, da pri ljubem Bogu, tam v večnem Jeruzalemu, kjer ste gotovo že našli ostale rajne Svečane, s toplimi glasovi in neuničljivo vztrajnostjo pri petju, med eno Slavo in Alelujo, znamenito trikraljevsko Iz jutrne dežele ali otožno ljudsko Voda tače, ki jo je vaš oče tako rad pel, prosite Ljubega Boga za zdravo pamet, ki naj sreča ne samo 'lube Korošce', ampak vse nas, da znamo reči bobu bob in glede narodnih interesov nastopati enotno!
Pa srečno!

Na dan vseh rajnih duš, vaš zet
Marko Tavčar

P. S. Lepo pozdravite babijo! Marjin pripis in pisne pozdrave naših 'dečel' pošiljam posebej.

KOPER Frančiškanski samostan - Razstava

"Boj proti veri in Cerkvi"

Koprski prenovljeni frančiškanski samostan je v torek, 28. oktobra, odprl vrata prvi razstavi. Razstava Boj proti veri in Cerkvi (1945-1961), v postavitvi ljubljanskega Muzeja novejše zgodovine Slovenije, bo na ogled do 4. januarja 2009. V Kopru je doživela svojo četrto postavitev, saj je bila na ogled že v Ljubljani, Mariboru in Celju. Koprsko postavitev, nad katero je bdel Blaž Otrin, so organizacijsko podprli Arhiv Republike Slovenije, Nadškofijski arhiv Ljubljana, Muzej novejše zgodovine Slovenije, Frančiškanski samostan Koper in Založba Družina.
Po uvodnem glasbenem nastopu godalnega dua gojenk koprske glasbene šole je številnemu občinstvu spregovoril Boris Markež. Orisal je predvsem razmere v prostorih koprskega samostana, ki je bil po II. svetovni vojni obnovljen, a so ga leta 1954 podržavili, iz njega pregnali frančiškane in ga preuredili v zapor. Po prestajanju sedemletne zaporne kazni v Slavonski Požegi se je v skromno shrambo ob Antonovi kapeli vrnil pater Atanazij Kocjančič in pogumno ostal. S svojim siromašnim bivanjem in vztrajnostjo je postavljal temelje samostanskemu življenju v Kopru, saj je frančiškanski samostan, sicer skromen, a danes edini živ, ki je ostal od več kot tridesetih samostanov, kolikor jih je mesto svojčas premoglo. Samostan je bil vrnjen frančiškanom leta 2004, pred dobrim mesecem pa so v njem odprli prenovljene prostore, namenjene študentskemu domu Jadro in družbenemu centru, Središču Rotunda.
Po nagovoru direktorja Založbe Družina, Janeza Grilca, je razstavo odprl koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je poudaril, da čeprav so imeli primorski duhovniki pomembno vlogo pri ohranjanju slovenstva, jim je povojna oblast ta delež želela zmanjšati in jih izenačiti s svojim odnosom do Cerkve v vsej državi. Delovanje Cerkve je oblast želela izničiti z znanimi metodami, med katere so sodili tudi preganjanje in obsodbe duhovščine. Na Primorskem je bil vsekakor najbolj odmeven Tolminski proces.
Dr. Tamara Grisser Pečar, avtorica razstave, je ob navedkih podatkov, med katerimi so bili najbolj izstopajoči: 429 duhovnikov na zatožni klopi, 630 zaprtih, vključno z menihi in nunami, 9 obsojenih na smrt in 4 usmrčeni, poudarila, da seznam še dopolnjujejo, in apelirala, da bo vsaka nova informacija v zvezi s pregonom duhovščine dobrodošla.

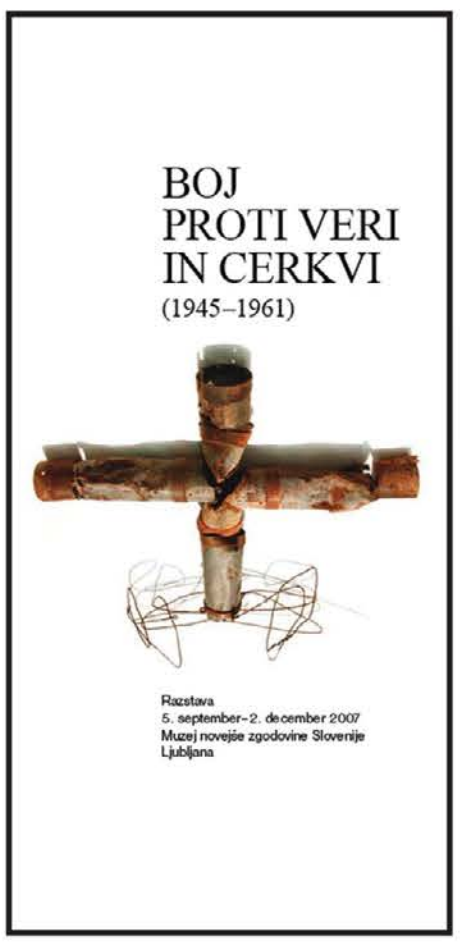

"Sodbe v imenu ljudstva", o katerih pričajo razstavni panoji, dokazujejo, ne le, v največ primerih, nemoralnega delovanja komunistične oblasti, temveč tudi dejstvo, da Cerkve niso izkoreninili.
Z odprtjem samostanskih prostorov je upati, da se bo Koper končno odprl pluralni kulturi tudi na ideološki ravni, tako da bodo na voljo razstave in kulturni dogodki z različnim imperativom. Morda bo tako v tem mestu lahko dobila legitimno pravico tudi razstava "Temna stran meseca", ki je prvi poskus celovitega prikaza komunističnega totalitarizma na Slovenskem, a doslej vstopnega vizuma še ni bila dobila.

Ines Cergol

Kratke

Maša ob 130-letnici rojstva duhovnika Vinka Vodopivca

V nedeljo, 9. novembra, bo v cerkvi Kristusa Odrešenika v Novi Gorici ob 19. uri spominska maša ob 130-letnici rojstva duhovnika in skladatelja Vinka Vodopivca. Sodelujejo združeni zbori Novogoriškega pastoralnega okrožja.

Škof Pirih na obisku rojakov v Avstraliji

Koprski škof Metod Pirih bo od 3. do 26. novembra na obisku pri slovenskih izseljencih v Avstraliji. Na tem obisku ga bo spremljal provincial slovenskih frančiškanov p. Viktor Papež. Frančiškani pastoralno oskrbujejo slovenske izseljence v Avstraliji. Obisk poteka ob praznovanju 40-letnice blagoslovitve slovenske cerkve svetih bratov Cirila in Metoda v Melbournu. Slednjo je pred 40 leti blagoslovil predhodnik škofa Piriha, tedanji koprski škof dr. Janez Jenko, ki je bil prvi slovenski škof, ki je obiskal Slovence v Avstraliji.

Škof Jamnik je blagoslovil prostore nove knjigarne in papirnice Ognjišče v Kranju

Ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik je kot predsednik Komisije za šolstvo pri SŠK in direktor Katoliškega inštituta v sredo, 22. oktobra 2008, na Koroški cesti 19 v Kranju blagoslovil nove prostore knjigarne in papirnice Ognjišče.
Zbrane je nagovoril direktor Ognjišča msgr. Franc Bole, ki je povedal, da je Ognjišče najprej katoliški mesečnik, ki je v skoraj petinštiridesetih letih obrodil številne sadove. Prvi sad je bila že kmalu na začetku Založba Ognjišče, ki od začetka skrbi za širjenje knjig z versko vsebino in branje duhovnih vsebin. Drugi velik sad je bila ustanovitev Radia Ognjišče, ki je nastal v devetdesetih letih. Potreba in želja po prostorih, kjer bi svojo dejavnost lahko še bolj učinkovito širili med ljudi, je privedla tudi do odprtja knjigarne in papirnice Ognjišča v Kranju.

Škof Jamnik je sodelavcem Ognjišča ob tej priložnosti čestital za veliko delo in jim zaželel, da bi besede in podobe v knjigah ljudi navdihovale in bogatile njihovo življenje. "Zapisana beseda ima stvariteljsko moč še danes. V njej tudi mi lahko najdemo lepo in toplo besedo za vsakogar". Pozdravnemu nagovoru je sledil blagoslov prostorov.

Začetek skavtskega leta v Gorici: z radostjo novim doživetjem naproti

V soboto, 25. oktobra, smo goriški skavti začeli novo skavtsko leto. Ob čudovitem sončnem jesenskem dnevu smo se v Pevmskem parku spet srečali po vseh poletnih dogodivščinah na taborih.
Razdelili smo se po vejah in se tako spet odpravili novim doživetjem naproti. Volčiči in volkuljice, najmlajši člani, so se odpravili v džunglo in začeli z Mowglijem, Akelo, kačo Kaa, Bagheero in drugimi gozdnimi prebivalci odkrivati nevarnosti in skrivnosti džungle. Odprl se jim bo nov svet, v katerem bodo

odkrivali postavo džungle in se borili proti Širkanu. Izvidniki in vodnice se bodo med letom urili v najrazličnejših skavtskih spretnostih in veščinah, odkrivali, kar jim ponuja narava, in se učili z njo sobivati ter jo ceniti. Klan in noviciat pa bosta krenila na skupno pot v odkrivanju pomena služenja, vere in sebe; pot, ki jo je treba prehoditi, preden se vstopi v odrasli svet.
Srečanje smo zaključili z mašo, ki jo je v pevmski cerkvi daroval g. Marijan Markežič.
Tako... začelo se je novo skavtsko leto v simbolu skupnosti in narave... ter z velikim, a preprostim pričakovanjem, da bo lepo. Da bomo doživeli stvari, ki bodo kdaj pa kdaj znale obarvati zimski vsakdan; da bomo v tej naši skupini in skupnosti odkrili prostorček, kateremu pripadamo, kamor se lahko zatečemo in si za trenutek odgrnemo svoj plašč obveznosti, stresa in knjig ter se prepustimo nečemu tako različnemu, nečemu, česar času še ni uspelo spremeniti in kar je vseeno še vedno in vseskozi tako aktualno. / Klepetava sova

Kratke

Igor Gabrovec je obiskal Sovodnje

Sekcija Slovenske skupnosti iz Sovodenj je v petek, 31.10.2008, povabila deželnega svetnika Igorja Gabrovca na obisk v občino Sovodnje ob Soči. Sovodenjska občinska svetnika SSk Peter Černic in Kri-

stian Tommasi sta, v spremstvu pokrajinske odbornice Mare Černic, Gabrovca pospremila na ogled avtocestnega odseka pri občinski telovadnici in mu obrazložila prihodnjo širitev. Ogled avtocestne trase se je nadaljeval v zaselku Vas, nizkem predelu Sovodenj, kjer je avtocestni odsek še bolje viden; pri Malnišču pa so Gabrovcu prikazali problem zapuščenih odpadkov. Sledilo je srečanje z občinsko upravo, ki so jo zastopali župan Igor Petejan in odborniki Alenka Florenin, Vesna Primožič in Slavko Tomsič. Srečanja se je udeležil tudi svetnik Julijan Čavdek. Gabrovcu so orisali številne problematike, ki tarejo sovodenjsko občino, predvsem kar se tiče urbanistične ureditve. Obravnavan je bil tudi problem pomanjkanja širokopasovne internetne povezave (ADSL) ob prikazu raznih možnih rešitev. Gabrovec se je v spremstvu odpravil še na Vrh Sv. Mihaela, kjer se je srečal z jusom z Vrha in spoznal stanje ter problematike, s katerimi se spopadajo vrhovski jusarji. Gabrovec je obljubil, da se bo pozanimal o problemih in jih seznanil z možnimi rešitvami. Sledila je udeležba na javnem srečanju v Gabrjah, ki ga je priredila družba Autovie Venete v zvezi z bližnjo širitvijo avtoceste. Na kratko in precej tehnično je družba prikazala projekt širitve avtocestnega odseka in med ljudmi se je zaznalo nelagodje za raznorazne izbire, pri katerih pač, žal, bo mogoče narediti res malokaj. Ob koncu se je Gabrovec udeležil še prijateljskega srečanja s sovodenjsko sekcijo SSk in drugimi občani, ki je potekalo v gostilni pri Francetu. Program obiska je bil obširen; deželni svetnik Gabrovec je priznal, da se je soočil z novo resničnostjo, ki mu je bila tuja v mnogih obrisih. K srcu si je vzel vse problematike, si vse zabeležil in povedal, da se bo pozanimal in seveda skušal priti na pomoč. Sovodenjska sekcija SSk se ob tem zahvaljuje vsem, ki so bili prisotni in so jo prijetno sprejeli v dnevu, ki bo ostal, upajmo, v lepem spominu našemu predstavniku, ki zastopa vse nas v deželnem svetu. / Tajnik sekcije SSk Sovodnje ob Soči, Tommasi Kristian

Predstavitev knjige

V sprejemnem centru Gradina pri Doberdobu bo v četrtek, 6. novembra, ob 18. uri predstavitev knjige Krajevna imena in priimki na doberdobskem Krasu, ki jo je uredil Vlado Klemše. Izšla je v sklopu pobud ob 100-letnici Zadružne banke Doberdob in Sovodnje. Knjiga ponuja krajši zgodovinski presek o dogajanju in splošnem gospodarskem in družbenem stanju pred dvesto leti v prostoru med Dolom in Laškim, med morjem in Vipavo, to je v prostoru, kjer je banka nastala in tudi danes uspešno deluje v korist celotne skupnosti. V uvodnem delu knjige so zabeleženi, za vsako vaško skupnost posebej, tudi priimki in imena lastnikov nepremičnin. Prepletanje in spreminjanje priimkov med začetkom 19. in začetkom 20. stoletja pa je razvidno tudi iz seznamov rojenih oziroma krščenih otrok. Osrednji del publikacije, sad večletnih raziskav urednika, obravnava okrog osemsto krajevnih, ledinskih, vodnih in drugih imen, ki opredeljujejo ta prostor na zahodnem robu slovenskega narodnostnega ozemlja in ki so zabeležena tudi na priloženih zemljevidih, izdelanih v merilu 1:10.000. Maurizio Puntin je prispeval zgodovinski prikaz imen vasi in zaselkov ter ledinskih imen na območju današnje občine Zagraj. Uvod k publikaciji z izrazito domoznansko vsebino, nekakšen zgodovinski okvir, pa je napisal dr. Branko Marušič. O najnovejši knjigi, ki je pomemben prispevek k odkrivanju in utrjevanju lastnih korenin in ki bo prav gotovo zanimiva tudi za širši krog bralcev, bo na srečanju - predstavitvi prihodnji četrtek, 6. t. m., spregovorila dr. Danila Zuljan Kumar ob prisotnosti urednika in soavtorjev.

Svetniško vprašanje o razobešanju objav

S sklepom občinske uprave št. 126/2008 je goriški občinski odbor sklenil, da umakne sklep občinskega odbora št. 86/2008. Pri tem je bilo dodano, da se na notranje ministrstvo naslovi vprašanje glede pravilnega zakonskega izvajanja na podlagi 8. člena zakona 38/01, ki urejuje razobešanje javnih in uradnih objav na področju, kjer živi slovenska narodna skupnost. Umik sklepa 86/2008 je izničil njegova določila, kar pomeni, da se razobešanje javnih in uradnih objav opravlja na podlagi določil 8. člena zakona 38/01. Prejšnja utečena praksa, ki izvira iz omenjenega zakonskega člena in sloni na sklepu goriškega občinskega sveta, s katerim je bilo celotno območje goriške občine vključeno v izvajanje določil zakona 38/01, je spoštovala in izvajala pravilo, tako da je bilo razobešanje javnih in uradnih obvestil tudi v slovenskem jeziku. Na podlagi napisanega so slovenski občinski svetniki iz vrst Slovenske skupnosti (Božidar Tabaj, Silvester Primožič in Marilka Koršič) prosili župana in pristojnega odbornika, naj sporočita, ali je občina Gorica že dobila z ministrstva odgovor na omenjeno vprašanje; v kolikor ga ni dobila, pa ju sprašujejo, na kakšen način nameravata postopati, da se vprašanje glede javnih in uradnih objav izvaja, kot določa zakonski okvir; zakaj je bilo javno obvestilo, ki se tiče prispevkov za vzdrževanje hišnih pročelij, razobešeno samo v italijanskem jeziku in ne tudi v slovenskem, kot to predvidevata zakon in utečena praksa; omenjeno javno obvestilo glede prispevkov za vzdrževanje hišnih pročelij naj se nemudoma razobesi tudi v slovenskem jeziku.

S 1. STRANI Klasična gimnazija in licej Primož Trubar iz Gorice

"Dobra sejmena za sebo pustimo"

"V osebnosti, katere ime nosi vaš licej, je združeno vse najlepše, največje, kar se je nam dogodilo", je začel prof. Grdina. Trubar je namreč "slovensko besedo postavil na zemljevid evropskega duha. Bil je slovenski Evropejec in hkrati evropski Slovenec. Videl je slovensko enotnost prek vseh meja". V 16. stoletju na političnem zemljevidu ni bilo dežele Slovenije, in vendar je Trubar od l. 1550 dalje govoril ne o slovenskih deželah, ampak o slovenski deželi. "Imel je neko vizionarsko sposobnost, ki je vizionarska v nekem smislu še

Prof. Igor Grdina

dandanes". Časi so se sicer zelo spremenili, je podčrtal govornik. Leta 1596 je bil opus očeta slovenske pisne besede dan na indeks prepovedanih knjig, "dandanes je evro z njegovim likom zakonito plačilno sredstvo ne samo pri nas, ne samo v Italiji, ampak tudi v Vatikanu". Čas Primoža Trubarja je bil precej drugačen od našega, "pa vendar v marsičem podoben, poln preizkušenj". Slovenske knjige so v njegovem času izhajale v največ 1.000 izvodih, Dalmatinova Biblija v 1.500 izvodih; tudi danes slovenske knjige izhajajo v približno enakih nakladah. "In vendar je bilo takrat Slovencev petsto, morda šeststo tisoč, danes dva milijona. Takrat je bila pismenost približno triodstotna; danes je, vsaj med polnoletnimi Slovenci, stoodstotna. "Delo Primoža Trubarja je izhajalo iz čvrste vere v evangelij. Tu se je vse začelo". Zakaj je Trubar v polovici človeškega življenja ustvaril ne samo slovensko knjigo, ampak slovensko književnost? "Ker je hotel svojim 'lubim Slovencem' odpreti pot v večno življenje. Po protestantski doktrini tega drugače kot s spoznavanjem vere ne bi mogli doseči". Z občudovanja vredno vztrajnostjo je izpolnil poslanstvo, ki si ga je zadal. Od l. 1555 do 1577 je prevedel in izdal Novo zavezo. L. 1566 je izdal Davidove Psalme. "Bil je tudi mislec krščanske in siceršnje enotnosti". Prizadeval si je, da bi zasul prepad med cvinglijanci in luteranci, predlagal je platformo, ki je v njegovem času še niso razumeli; danes jo protestantje razumejo. "V Švici in Nemčiji danes odkrivajo Trubarja kot velikega teološkega mislеca". Bil je tudi mislec slovenske enotnosti. "Malokdaj so se po slovenskem svetu razlegale tako neizključujoče misli kot takrat, ko se je Trubar brez razlik obračal - od prve slovenske knjige naprej - na vse rojake: mir, milost v pravo spoznanje Božje skozi Jezusa Kristusa prosim". To je tisto, kar ga dela "ne samo sodobnika ljudi 16. stol., ampak tudi za našega sodobnika in sodobnika prihodnosti". Trubar je sebe podaril krščanski misli in rojakom. Poskrbel je za to, da je Dalmatin dobil primerno šolsko izobrazbo, da je lahko izpolnil veliko nalogo: prevod Biblije Stare in Nove zaveze. Dalmatin je bil v nekem smislu Trubarjev duhovni sin; rodil se je tri leta pred slovensko književnostjo, leta 1584 pa je izšla njegova Biblija, ko mu je torej bilo le 37 let. "Redkokdaj se zavemo te genialnosti, ki je gotovo bila potrebna, da je zaobjel ves svet, ki je v Bibliji in ga je takratni človek tudi živel, v jeziku, ki je postal knjižni šele v času njegovega življenja". Zato je "govoriti o Primožu Trubarju zelo hvaležno, ker je toliko svetlega, velikega, veličastnega v njegovi biografiji; toliko lepega nam je sporočeno skozi njegovo življenje". In vendarle je vzdržal vsem neugodnim okoliščinam navkljub; to so bili časi turških upadov, srditih verskih prepirov in nerazumevanja. Z razliko od Lutra, ki se je glede vprašanja kmečkih uporov povsem enoumno postavil na stran svojih plemiških podpornikov, je Trubar poudaril, da "tisti, ki so zgoraj, morajo biti pravični; če ne sledijo humanističnim idealom pravičnosti in velikodušnosti, bodo izumrli kot Celjski knezi". Takšna misel je tudi za naše čase še kako aktualna. "Če bi brskali po njegovem opusu, bi našli še marsikaj, zaradi česar je Trubar tudi naš sodobnik".

Ravnateljica Mihaela Pirih

Lucrezia Bogaro

Za prof. Grdino je prof. Jožko Prinčič kot predstavnik Sindikata slovenske šole izročil ravnateljici Pirihovi kamnito obeležje, Trubarjev portret s soncem, iz katerega simbolno žarijo žarki, ki naj razsvetljujejo slovensko besedo še tisočletja. "Spominsko obeležje predajamo šoli, ki si je nadala ime začetnika slovenske kulture, v prepričanju, da bo znala le-ta tudi v bodočnosti ohraniti najpomembnejše Trubarjevo sporočilo, ki tiči v spojitvi širine duha odprtega intelektualca in njegovega prizadevanja za identiteto lastnega jezika", je povedal. Zelo lepo kamnoseško delo kraškega umetnika Pavla Hrovatina bo odslej krasilo prostore klasičnega liceja in opozarjalo dijake, naj bodo res dobra semena za prihodnji rod. Uresničitev obeležja so s svojimi prispevki podprli tudi nekdanji dijaki in šolniki liceja Primož Trubar.

Slovesnost se je sklenila z dijaško himno *Gaudeamus igitur*, ki jo je zapel licejski oktet, v sestavi štirih deklet in dveh fantov, pod vodstvom prof. Karen Cossuta. Praznično vzdušje je nato zavelo v bližnji telovadnici ob mizah, polnih dobrot in žlahtne kapljice. Ob njih so nekdanji dijaki in profesorji obujali spomine na licejsko šolsko obdobje, ki ga sedaj, morda drugače, a v sličnem duhu, doživljajo današnji dijaki. V preddverju KC Lojze Bratuž so bili na ogled tudi izvoda Dalmatinove Biblije iz l. 1584, eden iz goriške semeniške knjižnice, drugi pa last Romana Gergoleta iz Doberdoba, in *Ta celi catehismus, eni psalmi* iz l. 1595.

Obeležje in umetnik Pavel Hrovatin

IK in DD

Ob visokem življenjskem jubileju

Martin Kranner – devetdesetletnik

Pred kratkim je v Gorici slavil visoki jubilej - 90 let - prof. Martin Kranner. Doma iz Žabnic v Kanalski dolini se je po vojni nastanil v Gorici, kjer si je ustvaril družino. Po študiju na univerzah v Ljubljani in Gradcu je študiral tuje jezike, zlasti slovenščino, na Istituto Universitario Orientale v Neaplju, kjer je doktoriral. Nato je na goriških srednjih šolah dolga leta poučeval telovadbo in tudi slovenščino. Vodilno vlogo je imel v raznih goriških športnih organizacijah, predvsem v društvu Olympia. Prof. Kranner se je še drugače udejstvoval v slovenskih organizacijah v Gorici. Posegal je tudi v politično delovanje naše skupnosti in bil tudi izvoljen v goriški pokrajinski svet na listi SDZ (Slovenske

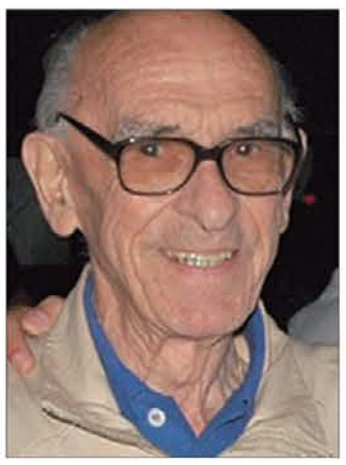

demokratske zveze) in to v letih 1960-65. Vseskozi še aktivno sodeluje pri verskem življenju naše skupnosti. Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo še mnoga in zdrava leta!

AB

V Gorici in Štandrežu

Počastitev dneva Vseh svetih

Na goriškem pokopališču

Vsako leto na praznik Vseh svetih predstavniki naših katoliških društev in krovne organizacije na goriškem pokopališču s šopkom rož počastijo grobove naših kulturnih delavcev in ustvarjalcev ter pri njih pomolijo. Tako so posebej počastili grobove Emila Komela, Lojzeta Bratuža in Ljubke Šorli, Viktorja Prašnika, Milana Bekarja in Frana Erjavca. Gre za kulturne delavce, šolnike in literate tako polpretekle in pretekle dobe, ki počivajo na goriškem pokopališču.

V Štandrežu

Člani PD Štandrež so na dan Vseh svetih položili venec na ploščo, ki stoji na pročelju župnijske dvorane A. Gregorčič in spominja na vojne žrtve. Župnik Karel Bolčina je zmolil zanje, Majda Zavadlav pa je prebrala pesem Ljubke Šorli. Istega dne so štandreški cerkveni pevci spremljali obred na domačem pokopališču; zapeli so tudi pred grobnico organista in zborovodje Maksa Debenjaka, ki so ga pred kratkim prenesli z goriškega pokopališča na štandreško. Pred spomenikom padlim na štandreškem trgu je Vili Prinčič predstavil publikacijo o postavitvi spomenika in o padlih v NOB-ju. Na proslavi je sodelovala moška vokalna skupina Sraka.

ŠTEVERJAN Ob 60-letnici spomenika žrtvam druge svetovne vojne

V svetal spomin

Letos mineva šestdeset let, odkar so Števerjanci postavili spomenik padlim in žrtvam druge svetovne vojne. Iz števerjanske občine so v taboriščih umrli štirje vaščani, doma pa so jih okupatorji pobili devet. Izgubljenih v Italiji je bilo deset, vojnim posledicam pa so podlegli trije vaščani. V partizane je odšlo 350 ljudi, v borbi jih je padlo 47. To je bil velik krvni davek, ki so ga Števerjanci plačali za svobodo in zlom fašistične in nacistične diktature.

Na pobudo občinske uprave je potekala v soboto, 1. novembra, spominska slovesnost pred spomenikom na Trgu Svobode. Ob tej priložnosti se je vaška skupnost poklonila števerjanskim padlim in žrtvam druge svetovne vojne ter se ob 60–letnici postavitve spomenika oddolžila prednikom, ki so ga postavili. Priložnostno je bila pripravljena krajša jubilejna publikacija, V svetal spomin - ob 60-letnici postavitve spomenika padlim in žrtvam druge svetovne vojne, ki jo je izdala Občina Števerjan. Zahvala gre vsem živim in pokojnim sogovornikom, ki so s svojimi pričevanji obogatili gradivo. Takoj po blagoslovu domačega župnika Antona Lazarja se je s pesmijo oddolžil spominu padlih mešani pevski zbor F. B. Sedej pod vodstvom Mirka Ferlana. Recitatorji KD Briški grič so prebrali razne odlomke iz jubilejne brošure. Osrednji govor je imel števerjanski župan Hadrijan Corsi, ki je opozoril predvsem mlade, naj bodo budni, da se ne bodo več pripetile grozote, ki so se dogajale v preteklosti.

Skoraj leto dni pred razmejitvijo - 15. septembra 1947 - se je med ljudmi porodila zamisel o postavitvi spomenika v spomin na žrtve nasilja. Požrtvovalni prebivalci so velikodušno sprejeli zamisel in jo takoj uresničili. Navdušenci so ustanovili vsesplošen vaški odbor, ki so ga sestavljali ljudje različnih političnih prepričanj. Vsak član odbora je povedal svojo zamisel o izgradnji spomenika, brezplačno pa ga je izdelal gradbenik Remigij Koršič, ki je dela tudi vodil. Veliko ljudi je brezplačno in složno sodelovalo pri tem delu. Vsi so se namreč želeli oddolžiti padlim sovaščanom. Delo je bilo izključno ročno, večjih strojev, zidarske opreme in naprav, ki bi olajšale napor, ni bilo. Pri delu so se vrstili pridni kmetje, koordinator del je bil Ivan Koršič. Dela so se začela v drugi polovici leta 1946; spomenik je bil in je eden izmed prvih na Primorskem, ki ni strankarski, ampak ljudski. Namenjen je vsem padlim. Na njem so zabeležena imena tistih, ki so dali svoje življenje za srečnejšo prihodnost svojega rodu in jih danes pogrešamo.

Tloris osrednjega stolpa spomenika je osmerokoten in izdelan iz domačega kamna – laporja. Štiri strani pokriva izmenično beli kraški marmor. Na sprednjo stran so nekoliko više postavili kamnito ploščo z znakom sv. Florijana, zavetnika naše vasi, ob vznožju pa ploščo z napisom: *"Življenje ste dali za svobodo ljudi, hvaležni smo mi in bodo bodoči rodovi"*. Visok stolp obkrožajo pod vrhom štirje plameni, štirje zato, ker ponazarjajo štiri vojna prizorišča, na katerih so Števerjanci umrli: doma, v Italiji, v taboriščih in v bojnih partizanskih enotah. Štirje stranski plameni se simbolično dvigajo višje proti centralnemu, osrednjemu ognju, ki se vije na samem vrhu. Plameni predstavljalo Slovence, ki so se borili za slovenski narod. Vsi so se borili za nekaj skupnega in za nekaj skupnega so tudi ponosno in z dvignjeno glavo padli. Za narodov obstoj so darovali svoja življenja.

Naporno delo je potekalo počasi, predvideno odkritje spomenika za mesec maj leta 1948 so pomaknili čez poletje. Končno so dela le stekla do konca in 5. septembra 1948 je v Števerjanu potekala svečanost.

Spomenik še danes opominja domačine in goste, da je bilo za svobodo naroda v Števerjanu prelito mnogo, preveč krvi.

MD

Koncertna sezona 2008-2009

KONCERT OB SV. MARTINU

MePZ Hrast - Doberdob
Gregor Klančič, *orgle*
Hilarij Lavrenčič, *zborovodja*

Na sporedu: Jericijo, Mauri, Bruckner, Schnittke, Vrabec, Lebič in Vremšak

Cerkev sv. Silvestra v Pevmi
Ponedeljek, 10. novembra 2008, ob 20.30

Prosvetno društvo ŠTANDREŽ

Pod pokroviteljstvom
Zveze slovenske katoliške prosvete
Združenja cerkvenih pevskih zborov

K tebi spomin budi

Koncert ob 80. obletnici rojstva skladatelja Stanka Jericija

Izvajajo
Alessandra Schettino, sopran
Mirjam Pahor, mezzosopran
Goran Ruzzier, bas
Marco Colella, orgle
Roberto Caterini – Francesco Ivone, trobenta
Erik Žerjal – Rok Furlan, pozavna
Mešani pevski zbor Štandrež
Dirigent: David Bandelj

Štandrež cerkev sv. Andreja ap.
Petek, 7. novembra 2008 ob 20.30

JAVNI RAZPIS

PRIZNANJE KAZIMIR HUMAR

1) Zveza slovenske katoliške posvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo.

2) Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa.

3) Priznanje se praviloma podeli v mesecu februarju za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju.

4) Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru.

5) Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2008 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete – 34170 Gorica-Gorizia, drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje"

Tiho je odšla h Gospodu

MARUŠIČ EMILIJA

Z žalostjo v srcu se od nje poslavljamo Gabrijela in Pepe, Martina s Štefanom, Niko, Ivano, Simonom in Tomažem, Majda z Dariom in Zalo.

Iskrena hvala vsem, ki ste na katerikoli način počastili njen spomin

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
GORIŠKA POKRAJINA

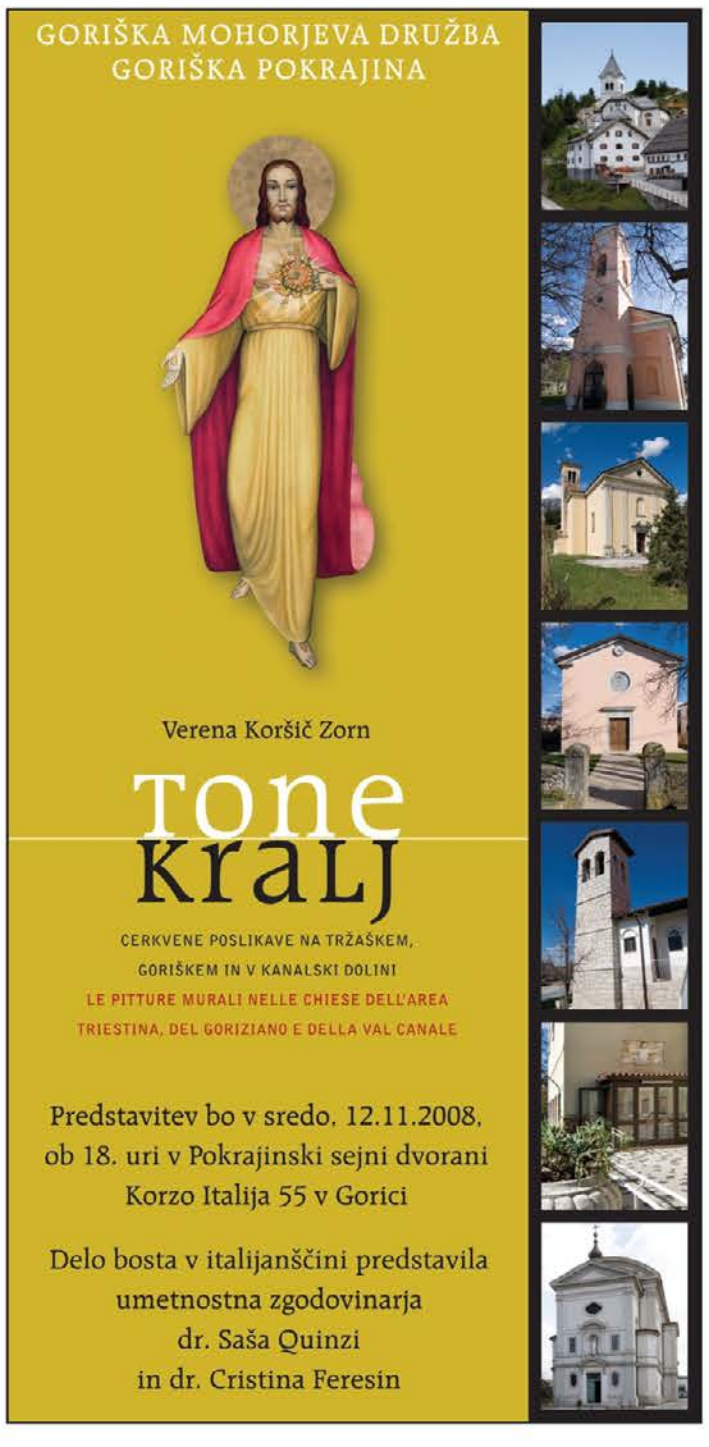

Verena Koršič Zorn

TONE KRALJ

CERKVENE POSLIKAVE NA TRŽAŠKEM, GORIŠKEM IN V KANALSKI DOLINI
LE PITTURE MURALI NELLE CHIESE DELL'AREA TRIESTINA, DEL GORIZIANO E DELLA VAL CANALE

Predstavitev bo v sredo, 12.11.2008, ob 18. uri v Pokrajinski sejni dvorani Korzo Italija 55 v Gorici

Delo bosta v italijanščini predstavila umetnostna zgodovinarja dr. Saša Quinzi in dr. Cristina Feresin

Obvestila

Sprejemni center Gradina vabi v četrtek, 6. novembra, ob 18. uri, na predstavitev knjige Krajevna imena in priimki na doberdobskem Krasu Vlada Klemšeta. Publikacijo bo predstavila dr. Danila Zuljan Kumar. Toplo vabljeni!

V četrtek, 6. novembra, bo ob 19. uri, v cerkvi sv. Nikolaja v Tržiču, tradicionalna maša za slovenske rajne iz Laškega. Pel bo Ženski pevski zbor iz Ronk.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško obvešča, da bo avtobus za martinovanje 8. novembra odpeljal iz Doberdoba ob 15.45, nato s postanki na Poljanah in Vrhu, v Sovodnjah, Štandrežu, Podgori pri športni palači in pri pevmskem mostu (pri vagi). Priporočajo točnost.

Vabimo vas k spominski maši ob 130-letnici rojstva duhovnika in skladatelja Vinka Vodopivca, v nedeljo, 9. novembra, v cerkvi Kristusa Odrešenika v Novi Gorici ob 19. uri. Sodelujejo združeni zbori Novogoriškega pastoralnega okrožja.

V Feiglovi knjižnici bo tretja pravljična urica v ponedeljek, 10. novembra, ob 18. uri. Katja Tomsič bo pripovedovala zelo poučno, afriško pravljico z naslovom Bibi in rački.

PD Rupa-Peč prireja srečanje za izletnike, ki so bili letos z nami v Rusiji. Ogledali si bomo diapozitive in slike. Srečanje bo v Rupi v društvenih prostorih v četrtek, 13. novembra 2008, ob 18. uri. Lepo vabljeni.

Društvi Jadro in Tržič organizirata v nedeljo, 16. novembra, martinovanje v Kobjeglavi. Poskrbljeno bo za obisk pršutarne in družabnost s kosilom. Prijave pri odbornikih obeh društev.

Društvi Tržič in Jadro ter Ženski pevski zbor iz Ronk prirejajo orgelski koncert Mirka Butkoviča v petek, 21. novembra, ob 19. uri v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah v spomin na Bernardko Radetič.

Sožalje

Ob izgubi drage pranone Emilije Marušič izreka Niki, Ivani, Simonu, Tomažu in svojcem iskreno sožalje Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 07.11. do 13.11.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 7. novembra (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 8. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 10. novembra (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 11. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 12. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Begunci v 1. svetovni vojni - Izbor melodij.

Četrtek, 13. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Za obeležje

Za obeležje Mirku Špacapanu na telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž so darovali: Remo Devetak 60, D. P. 100, Marjan Breščak 100, Nato Devetak 25, N. N. 100, Silvan Primožič 200 evrov. Kdor želi prispevati, lahko to stori na upravi NG ali na tekočem računu pri Zadružni banki Doberdob in Sovodnje (IBAN IT 82I 08532 12401 000000 740 248).

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na Center za zdravljenje venskih bolezni v Portorožu, tel. 00386 31 837218

30. oktobra je praznoval 90 let naš dragi mož, oče, nono in stric

MARTIN KRANNER

Vsi njegovi mu želijo veliko zdravja, da bi lahko še naprej vztrajno telovadil v družbi svojih marljivih gojenk in gojencev

50 CECILIJANKA

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE – GORICA

CECILIJANKA 2008

50. REVIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori iz Tržaške, Videmske, Koroške in Slovenije

Posvečena je skladateljema Stanku Jericiju ob 80-letnici rojstva

Ob 50. Cecilijanki bo v torek, 18. novembra 2008, ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž predstavitev druge zbirke zborovskih skladb Patricka Quaggiata.

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
sobota, 22. novembra 2008, ob 20.30
nedelja, 23. novembra 2008, ob 17. uri

Frančiškanski samostan Kostanjevica - Hrovača

Počastili smo spomin p. Stanislava Škrabca

Frančiškanski samostan Kostanjevica v Novi Gorici, kjer je p. Stanislav Škrabec živel od leta 1873 do 1915

"Naš slovenski jezik je namreč najdražji zaklad, / ki nam ga je Bog dal ko narodu, ko Slovencem; / zato je gotovo Božja volja, da ga ljubimo"

P. Stanislav Škrabec

6. oktobra je minilo 90 let, odkar je v frančiškanskem samostanu na Tromostovju v Ljubljani v 75. letu starosti umrl frančiškan, duhovnik in slovenski jezikoslovec p. Stanislav Škrabec.

P. Stanislav Škrabec

P. Stanislav se je rodil v Hrovači pri Ribnici 7. januarja 1844 in dobil pri krstu ime Anton. V frančiškanski red je vstopil leta 1863 in bil leta 1867 posvečen v duhovnika. Od leta 1868 do 1870 je bil na frančiškanski gimnaziji v Novem mestu profesor pripravnik, v letih 1870 do 1873 je študiral klasično in slovansko jezikoslovje v Gradcu, kjer je opravil tudi profesorski izpit. Od leta 1873 do 1915 je bil v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici, sedaj v Novi Gorici, kjer je bil učitelj na tamkajšnji "modroslovni šoli", nekaj časa tudi ravnatelj te šole in profesor na tamkajšnjem bogoslovju. Jeseni leta 1915 so zaradi bližine soške fronte šolo preselili v Kamnik, kamor je bil namenjen tudi sam, a je ostal v Ljubljani, kjer je tudi umrl. Njegova soba na Kostanjevici, iz katere je imel pogled na vrt, kjer je gojil rože (na Slovensko je prinesel gladijole) je bila med bombardiranjem povsem porušena.

Od ustanovitve 1880 pa vse do konca svojega bivanja na Kostanjevici je bil tudi urednik revije Cvetje z vertov sv. Frančiška, ki je bila glasilo članov III. reda sv. Frančiška. Veliko večino svojih jezikoslovnih člankov in razprav je objavil na platnicah te revije, v sami reviji pa še veliko nabožnih, leposlovnih in drugih prispevkov.

90-letnico smrti smo najprej počastili na Kostanjevici, kjer smo predstavili zbornik VI. simpozija o delu p. Stanislava Škrabca, ki se je odvijal konec septembra 2007 v Novi Gorici. Simpozij je potekal pod naslovom Škrabčeva naglasna teorija slovenskega knjižnega jezika in slovenska narečja. Vodil ga je, kot vse dosedanje, akademik profesor dr. Jože Toporišič, tudi urednik vseh šestih zbornikov, ki so izšli pod naslovom Škrabčeva misel. Tudi tega, šestega, je v samostanski dvorani predstavil prof. dr. Toporišič.

Ob 150-letnici njegovega rojstva (1994) je namreč pričel z delom Škrabčev odbor, ki si je zadal nalogo ovrednotiti jezikoslovno delo tega našega jezikoslovca – slovenista, najpomembnejšega slovenskega jezikoslovca 19. stoletja. Pobudnik in prvi voditelj odbora je bil takratni tukajšnji gvardijan p. Niko Žvokelj, ki je našel zvesto sodelavko v gospe mag. Anici Ličen. Gvardijani in predsedniki Škrabčevega odbora so se potem menjavali, ga. Anica pa operativno vodi delo še danes, ko pa čutimo, da je Škrabčev odbor izpolnil svoje poslanstvo in da se bodo morali simpoziji v prihodnosti odvijati v kakšni drugačni obliki. Ker je Škrabčevo jezikoslovno delo sedaj kar dobro obdelano, je samostan predlagal, da bi organizacijo simpozijev prevzela Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici ali Raziskovalna postaja znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Novi Gorici ali oba skupaj, ki bi tematiko prihodnjih simpozijev lahko oz. morala tudi razširiti.

Spominska maša v cerkvi na Kostanjevici

O Škrabcu pa bi bilo potrebno spregovoriti še kot o pisatelju nabožnih sestavkov, ki jih je objavljal v Cvetju, ter o njegovem človeškem, duhovnem in redovnem liku. Prav zaradi njegovega globokega duhovnega in redovnega življenja so sodobniki čutili, da se v njegovi notranjosti skriva duša svetnika. Celo pri preučevanju njegovega jezikoslovnega dela se nam lepo izrisuje ta njegova duhovna veličina.

Znanstveno preučevanje jezikoslovne zapuščine p. Stanislava Škrabca je ves čas vodil akademik profesor dr. Jože Toporišič. V 15 letih delovanja odbora je bilo zbrano in ponatisnjeno vse, kar je p. Stanislav napisal s področja jezikoslovja. Nastale so štiri zajetne knjige, Jezikoslovna dela, skupno 2.260 strani. Tem je pokojni profesor Janko Moder dodal tudi Imensko in stvarno kazalo (448 strani), ki je v veliko pomoč raziskovalcem obsežnega Škrabčevega jezikoslovnega opusa.

V šestih zbornikih predavanj so na 1.293 straneh objavljeni 104 članki najbolj priznanih sodobnih slovenistov in slovenskih jezikoslovcev. Skupna dediščina delovanja Škrabčevega odbora torej obsega skupno preko 4.000 strani dragocenega gradiva za nadaljnji študij in preučevanje slovenskega jezika in Škrabčevega dela.

Škrabčev odbor tega dela ne bi mogel opraviti brez tistih, ki so delovanje finančno podpirali. Med sponzorji je na prvem mestu gotovo Mestna občina Nova Gorica, ki je ves čas podpirala delo Odbora in organizacijo Škrabčevih dnevov, simpozijev in izdajanje zbornikov, Ministrstva za kulturo, za šolstvo in šport, za znanost in tehnologijo, družba Petrol, Zavarovalnica Triglav, HIT Nova Gorica in drugi. Tem in vsem drugim sponzorjem ter vsem, ki ste kakor koli pomagali pri tem delu, smo iskreno hvaležni. P. Stanislav Škrabec je v nebesih gotovo tudi vaš priprošnjik!

Po predstavitvi simpozija smo imeli v samostanski cerkvi na Kostanjevici, kjer je p. Stanislav Škrabec tolikokrat pristopal k oltarju in v spovednico, spominsko mašo. Vodil jo je pobudnik in ustanovitelj Škrabčevega odbora in Škrabčeve ustanove, p. Niko, ob somaševanju frančiškanskega provinciala p. Viktorja Papeža, sedanjega gvardijana samostana p. Davida in nekdanjega gvardijana p. Lojzeta. Z njo smo se zahvalili p. Škrabcu za vse, kar je naredil plemenitega in dobrega za slovensko besedo in slovenski narod, ter Bogu, ki je blagoslavljal Škrabčevo delo, in vsem, ki so v teh letih sodelovali in pomagali. Vsem – Bog povrni!

/ dalje
P. David

S 3. strani

"Zbirna stranka smo..."

Problemov pa po vaše ne bi smelo biti?

Seveda ne, tudi zato ne, ker je Demokratska stranka nastala, da se odcepi od skrajne levice. To se pa ni zgodilo v slovenski manjšini, kjer nekateri še vedno mislijo, da je to skupna politična fronta le boj ali pa kvečjemu poskus, kako biti enakovreden Slovenski skupnosti. To ne more in ne sme biti cilj! Ne moreš namreč obstajati samo zato, da si proti nekomu drugemu! Nekateri pri nas pa živijo samo zato, da so proti Slovenski skupnosti, kar seveda ni logično! Mi imamo federalni dogovor z Demokratsko stranko in bi bil zato popoln absurd, da bi se šli bitko drug proti drugemu.

Govorite seveda predvsem o stanju v naših, slovenskih občinah?

Jasno, absurd bi bil, da bi se šli politični boj v Sovodnjah, na Repentabru, v Zgoniku in drugod, kjer smo Slovenci večina! Tu se moramo združevati! V majhnih občinah, kjer smo Slovenci večina, si ne moremo dovoljevati, da bi prišlo do nepotrebne politične konfrontacije! Nima smisla! Če ni mogoče, da pridemo do dogovora, se moramo dogovoriti, kako bomo te občine skupaj upravljali. Velika kriza je tu! Finančna kriza pesti vse majhne občinske uprave in naj povem samo to, da bi občina Števerjan imela resne težave z bilanco, če se župan ne bi bil že pred leti odrekel svoji plači! Drug primer je sovodenjska občina z velikanskimi težavami na področju okolja, ki jih ima po mojem mnenju zato, ker nima pravih političnih referentov na Deželi! Mi smo skušali pomagati, kot smo mogli, pokojni Mirko Špacapan je dosegel, da jim je odbornik Moretton dodelil 500 tisoč evrov, a to je premalo. Nekaj podobnega se dogaja v Doberdobu! Nimamo razlogov za politično konfrontacijo v teh malih občinah, ampak se moramo dogovoriti, kako bomo občine skupaj upravljali! Možno je uveljaviti model Repentabra, kjer lista, ki zmaga, dobi župana, a upravlja skupaj z listo, ki je na volitvah poražena. To bi moralo veljati v Sovodnjah, Zgoniku, na Repentabru, v Števerjanu in Doberdobu. V Dolini se pa že borimo z desnico in sam upam, da bodo v Dolini Fulviji Premolin tudi drugi, in ne samo SSk!, predlagali, naj ponovno kandidira za županjo, saj je s svojim delom dosegla imenitne rezultate. Upam, da ne bomo delali neumnosti!

Foto DPD

V Sloveniji bo novi predsednik vlade Borut Pahor, kaj pričakujete od njegove vlade?

Da bo toliko pozorna do Slovencev v zamejstvu, kot je bila dosedanja vlade Janeza Janše, kar so ji priznale manjšinske organizacije v vseh štirih sosednjih državah. Borut Pahor dobro pozna našo realnost, saj prihaja iz Šempetra. Odzval se je na poziv, ki sva ga naslovila nanj skupaj s predsednikom koroške Enotne liste Smrtnikom glede imenovanja ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu. Na televiziji je tudi izjavil, da bo ministra imenoval v skladu z zakonom o Slovencih zunaj meja matične domovine, ki ga je podprla tudi njegova stranka. Obeti so torej dobri.

Razstava v galeriji Ars v Gorici

Keramika iz prvinske peke na ogled!

Kaj lahko danes človek še naredi lepega iz gline, zemlje, s katero se je v zgodovini časov prvič spoprijel, jo pregnetil, napravil lepo vazo, kip morda, jo v ognju dovolj časa žgal, da je iz nje nehote naredil lep izdelek v novi snovi, ki ji rečemo preprosto keramika? Veliko lepega, bi lahko rekli, če si ogledamo razstavljene predmete iz keramike iz prvinske peke v galeriji Ars na Travniku, kjer so v torek zvečer, 28. oktobra, odprli lepo razstavo z ogledom različnih umetniških izdelkov slovenskih in italijanskih avtorjev z obeh strani državne meje.

Galerija Ars je v sodelovanju s kulturnim društvom Tullio Crali iz Gorice in Klubom keramikov prosvetnega društva Soča iz Kanala priredila nevsakdanjo razstavo, na kateri se predstavljajo in razstavljajo svoja dela: Ada Candussi, Alenka Gololič, Ana Valentinčič, Andreja Krpan, Andrijana Tinta, Anica Kragelj, Anka Barbič, Anna Clausero, Darja Žorž, Ferdo Žorž, Giorgio Rossi, Gea Tanja Rusjan, Ivan Cotič, Laura Zoff, Lina Cattunar, Mariadolores Simone, Nataša Sbilj, Nives Volk, Palma Zago, Robi Gašparin, Silva Gornjak, Silvia Wehrenfenning, Vera Elvira Mauri ter Verena Kodermac.

O njihovih delih je spregovoril predsednik združenja galerije Ars Jurij Paljk, ki je najprej pozdravil izjemno število udeležencev na razstavi, med njimi je bilo veliko Italijanov, ki so sploh prvič stopili v galerijo nad Katoliško knjigarno!, nato je toplo spregovoril o ustavarjanju v glini, ki jo je treba najprej izoblikovati in nato potrpežljivo peči, če hočeš narediti tako lepe stvaritve, kakršne so prikazali udeleženci na razstavi, ki so svoja dela skupaj pekli tako kot nekoč, v ognju na prostem.

Foto DPD

Še veliko nepojasnjenosti

Primer Kundera

Milanu Kunderi (Brno 1929), češko-francoskemu pisatelju, je leta 1992 Društvo slovenskih pisateljev, ki ga je tedaj zastopal Dane Zajc, podelilo Mednarodno literarno nagrado Vilenica. V Besedi zahvale je pisatelj navedel verze litovskega pesnika Oscarja Milosza iz leta 1915:

(...)

Tako bo kot v tem življenju. Ista soba. / Ja, ljubo dete, ista. Ob zori, ptič merilec časa v listju / bledem kot mrlič: takrat se dekle prebudijo / in mrzlo, votlo zazvenijo vedra pri vodnjaku. O strašna, strašna mlada leta! Izpraznjeno srce!

(...)

Vrt spušča se k obali. Uboren vrt, brez rož je kakor / slep. (...)

V svojem besedilu je Kundera razmišljal tudi o usodi malih narodov, posebej Hrvaške in Slovenije ter ugotavljal: " (...) Ko sem pred letom dni tu, na Zahodu, prisluškoval oporekavcem slovenski in hrvaški pravici do neodvisnosti, sem pogosto slišal: brez jugoslovanske države ni moč zagotoviti varnosti v tem kotičku sveta; obstoj novih majhnih držav bo okrepil nemški vpliv; če bomo priznali neodvisnost teh dveh novih držav, bomo sprožili proces, ki ga ne bo več mogoče obvladati. Vsi ti argumenti, pa naj so bili še tako tehtni in iskreno mišljeni, so se ujemali v skupni točki: majhnega naroda niso upoštevali kot subjekt, ampak zgolj kot sestavino neke širše geopolitične konstelacije. Nobena od razprav, ki sem se jih naposlušal, ni za izhodišče sprejela eksistence Slovenije kot *eksistence-po-sebi* in *za-sebe*. Niti enkrat nisem slišal, da bi k besedi pripustili deželo samo. Slepi vrt. Preslišani klic. Samota".

Ob nominaciji Milana Kundere za Nobelovo nagrado za literaturo 2008 je v svet eksplodirala novica o Kunderovem ovaduštvu iz 50. let. Naključno? Kundera nagrade ni dobil. Literarno Nobelovo nagrado za leto 2008 je prejel francoski književnik Jean-Marie Gustave Le Clézio (Nica 1940), čigar literatura brez dvoma, ravno tako kot Kunderova, sega v sam vrh ustvarjalnosti. Letošnji nobelovec je v svojem raznovrstnem književnem opusu prepoznaven predvsem kot zavzet kritik urbanega sveta in nasilja v njem. Ob tem pa ostaja nekako odprto vprašanje, ali ni morda žirija želela nekakšno opravičilo za svojo odločitev, saj je svetovna literarna scena pričakovala, da bo letošnji lavreat Milan Kundera.

Ko takole razmišljam o primeru Milana Kundere, ugotavljam, da se je ta skoraj 80-letni gospod znašel v nezavidljivi situaciji. Ne glede na objektivno resnico, pa tudi ne glede na subjektivno resnico, saj kljub temu da se je že pred desetletji odločil za samoto, ostaja sedanji njegov demanti ovaduštva 'slepi vrt', 'preslišani klic'.

In ko takole razmišljam o primeru Kundera, si ne morem kaj, da se ne bi zazirala v dve vzročno-posledični situaciji:

Prvič: če mladenič Kundera pri svojih 20 letih kot partijec ni bil ovadil, ni bil ne goreč komunist ne dober državljan (saj vohunstvo menda ruši integriteto vseh držav in ovadeni mladenič se je na Češko vrnil kot ameriški vohun), pa tudi ne dosleden človek.

Drugič: če je bil mladenič Kundera ovadil in sedaj izjavlja, da ni, gre tudi za težko situacijo, saj se bo v tem primeru gospod Kundera še težje opral komunističnega delovanja. Zanikanje pa je le posledica strahu.

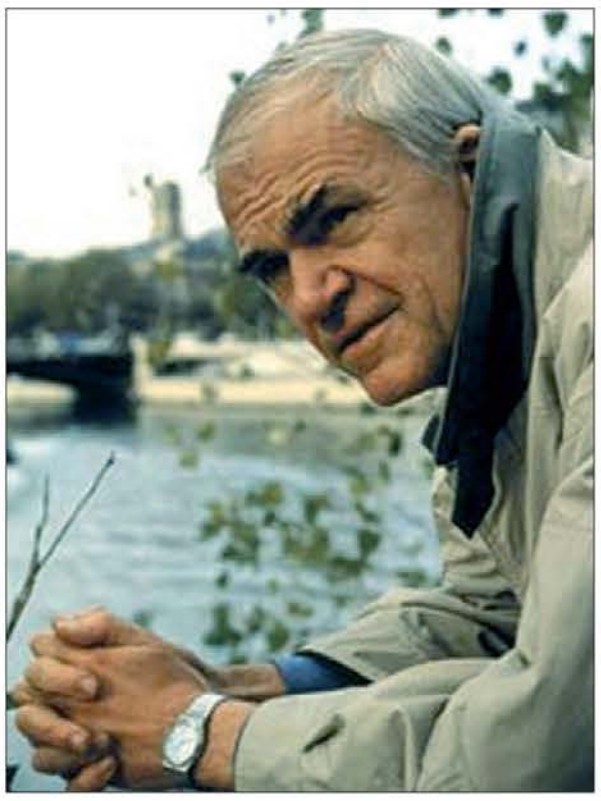

Tako kot si menda soproga ovadenega Čeha o pisatelju Milanu Kunderi ne gradi nobenih utvar, si jih tudi sama ne. Življenje pač človeka glede marsičesa marsikaj izuči, čeprav moram priznati, da sem vsa ta zadnja desetletja gospoda Kundero visoko cenila kot pokončnega glasnika in borca proti totalitarnemu komunističnemu režimu. In cenim ga tudi sedaj, kljub vsem tem peripetijam, pač za vse, kar je dobrega storil za človeštvo in človeka. A tega ni malo. Tisto, kar je morebiti napačnega storil, skrito ali očito, seveda obsojam. A obsojam 'tisto', ne njega samega. Kajti, kdo lahko komu sodi in prepozna stiske, okoliščine, človekov osebni ustroj, ki nekoga pahnejo v neko dejanje. In končno, ali sploh lahko govorimo o krivdi? Morda bi prej lahko govorili o vpetosti v neke okoliščine, v mrežo odnosov.

In razmišljam: kot glasnik visokih vrednot se je ne nazadnje izoblikoval predvsem ob osebnih travmatičnih doživetjih. Že od 60. let se pojavlja kot borec proti totalitarnemu komunističnemu režimu, kot zagovornik svobode in humane civilizacije. Od leta 1974 živi in dela v Franciji, leta 1979 mu je bilo odvzeto češko državljanstvo, a je bil ob 'praški pomladi' kljub vsemu tudi politično angažiran.

Kundera je namreč s svojim načinom življenja, delovanja in pisanja v vsej svoji zreli dobi dokazoval svoje življenjsko prepričanje, ki ostaja nevprašljivo. Hrvaški književnik Mile Pešorda, prevajalec in urednik Kunderovih del, v jugoslovanskih časih zaznamovan tudi s pejorativno oznako 'kunderist', je v svoji kolumni Neokomunistični atentat med drugim zapisal: "Komunizem, totalitarni sistem, ki je nastal na slepilu, prevari, nasilju in zločinu, so s sebe postrgali zasužnjeni ljudje in narodi. Književnik Milan Kundera je veliko prispeval, da je v resnici ljubezni in svobode premagan ta bogoubijalski anticivilizacijski sistem, odgovoren za milijone človeških žrtev".

Razmišljam, da je Kristus živel v veliko lepših časih, če so kateri časi sploh lepi, ali pa je imel za časa svojega zemskega življenja res tako avtoriteto ali tako karizmo, da je množica ob njegovem vzkliku 'Kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen! ' povesila roke in nemo odšla. Ob primeru Kundera pa kamenje naravnost frči in nešteto prstov tistih, ki so še pred kratkim slepo verjeli v svetli lik desidenta (čeprav se je Kundera tej oznaki odpovedal), je uperjenih vanj.

Je že tako, da so ljudje naravnost lačni svetniških, herojskih, idealnih likov, ki naj bi s svojim zgledom počlovečili tudi ljudstvo samo ali ga vsaj posredno odreševali lastne lenobnosti, ležernosti, skorumpiranosti, nepoštenosti in nemoči. Zato je vedno potreben kakšen Kristus ali vsaj Kundera, da nam jamči, da smo vendarle ljudje, polni velikih idealov, ki so ne nazadnje celo uresničljivi, četudi jih večina spotoma uspe zamenjati le za drobiž.

In veste, ko tako razmišljam ob primeru Kundera, si ne morem kaj, da ne bi ponovno pod drobnogled vzela odločitev glede Nobelovih nagrad in se ponovno vprašala, zakaj eden najboljših sodobnih svetovnih književnikov, Milan Kundera, še ni prišel na vrsto za literarno Nobelovo nagrado. Literarna dela namreč govorijo sama zase, noben dosje jim ničesar ne doda in jim ničesar ne odvzame. Kot ne moremo vrednotiti Bratov Karamazovih, Malega princa ali Iskanja izgubljenega časa glede na biografije avtorjev, ne moremo niti romanov Smešne ljubezni, Šala, Življenje je drugje, Neznosna lahkost bivanja, Valček za slovo, Knjiga smeha in pozabe, Nevednost, Istovetnost, Počasnost, Nesmrtnost ... ter neštetih Kunderovih dram in esejev, ki bralce nagovarjajo z visokim etičnim, estetskim in spoznavnim imperativom.

Morda pa je 'atentat' na Kundero res le poskus zagovora 'velike žirije', med katero nedvomno sodijo tudi politični vrhovi, ne nazadnje tudi sam češki politični vrh.

Ines Cergol

Alvin Ailey dance company

Ko črnsko duhovna glasba postane ples

Letošnji plesni abonma deželnega stalnega gledališča Rossetti je v soboto, 18., in nedeljo, 19. oktobra, odprla Alvin Ailey dance company, plesna skupina z mednarodnim slovesom, ki se lahko postavi ob bok najboljšim plesnim skupinam na svetu, kot so npr. Martha Graham dance company, Jose' Limon dance company ali plesno gledališče Pine Bausch.

Alvin Ailey American Dance Theatre je zgodovinsko pomembna, ker je bila prva plesna skupina temnopoltih plesalcev. Letos slavi petdesetletnico obstoja, saj je nastala leta 1958, ko je afroameriški plesalec Alvin Ailey zbral skupino plesalcev in se prvič predstavil newyorški publiki. Od takrat je skupina začela s slavno kariero po celem svetu, saj so energija, lepota, ljubezen, harmonija, upanje in sreča, principi, ki jih je Ailey skušal uprizarjati s svojimi koreografijami, nagovarjali res vsakogar. Poleg tega je bilo njegovo poslanstvo tudi ponesti afroameriško kulturo in plesno umetnost na odre celega sveta, da bi jo ljudje pobliže spoznali in cenili.

Alvin Ailey se je rodil v Texasu leta 1931. Ples je spoznal ob prijateljici, ki ga je povabila na lekcije Lestra Hortona, enega izmed pionirjev "modern dance" v Ameriki. Horton je izoblikoval osebno plesno tehniko, ki je še danes v rabi. Njeni gibi so ostri, vaje ritmične, veliko je skokov in potrebno je močno, mišičasto telo, da lahko do preciznosti izvede Hortonove vaje. Njegove koreografije se zdijo oglate, pozicija rok in nog v prostoru spominja na egipčanske ali babilonske reliefne podobe. Ailey je pri Hortonu dobil solidno tehnično bazo, iz katere je gradil vse svoje koreografije. Čeprav se je zanimal še posebno za ameriške teme in se navdihoval ob zgodbah in glasbi afroameriških ljudi, še zdaj lahko opažamo, da imajo njegovi plesalci ob prefinjeni izraznosti zelo močno telo in brezhibno tehniko. Ailey pa je še posebno za širšo publiko, ki ne pozna plesnih tehnik, velik slikar neskončnih ameriških pokrajin in duše njenih ljudi. Z gibi slika dušo afroameriških sužnjev, njihovo delo in trpljenje, njihovo molitev v glasbi, petju in plesu. Aileyjeve prve koreografije je navdihnil

Texas z bluesom in duhovnimi pesmimi. Vedno je postavil na oder realno, trdo življenje svojih ljudi kot manifest vsega hudega, kar so morali prestati, a tudi kot globokoverno molitev k Bogu, ki vse vidi in bo na koncu časov blagoslovil vse dobre ljudi, ne glede na barvo njihove kože. Njegova dela so tudi manifest upanja in zaupanja v Boga.

Edinstveni plesni večer v Trstu se je pričel z delom Night creature, odlomkom iz dela Ailey praznuje Ellingtona iz leta 1974. Ta živahni koreografski odlomek je poklon Ellingtonovi glasbi, velikemu ameriškemu skadatelju in leaderju jazz skupin iz začetkov prejšnjega stoletja. Duke Ellington je napisal nešteto znanih jazzovskih in bluesovskih skladb, ki jih vsak pozna. Night creature opisuje počasni ritem nočnega življenja. S plesnimi koraki, izposojenimi od raznih plesnih stilov, kot sta jazz in boogie woogie, spominja na instinktivno gibanje nočnih živali in njihovo premikanje v naravi. Ti stili pa se prepletajo s strožjo baletno tehniko, vezno nitjo plesne govorice v tem delu. Drugo delo na sporedu je bil duet Unfold iz leta 2005 koreografa Roberta Battleja. Plesna skupina Alvina Aileyja namreč daje prostor tudi mladim koreografom, da po njegovi smrti leta 1989 ustvarjajo nova dela za skupino. Duet Unfold sta res vrhunsko zaplesala solista ameriške skupine; precizno tehniko sta nadgradila s poezijo pripovednosti vsakega malega giba, s kratkimi pavzami sta poudarila svetost določenega trenutka, mojstrsko sta razlikovala med legatom in staccatom, kot bi igrala poseben instrument – lastno telo. Pomagala jima je krasna Chapentierjeva arija Dupuis le jour iz opere Louise. Sledilo je dinamično delo Love stories iz leta 2004, ki je starejšo publiko presenetilo in mlajše gledalce dobesedno navdušilo, saj uporablja govorico pouličnih plesov in hip-hopa s spremljavo ritmične in energične glasbe Stevia Wonderja. Plesalci so bili zmožni najbolj akrobatskih in ritmičnih hip-hop korakov. Koreografijo tega dela je sestavila sedanja voditeljica skupine Judith Jamison s pomočjo pionirja hip-hopa Rennieja Harrisa in "svobodno dušo" sodobnega plesa Roberta Battleja. Rezultat je visoko energetska, eksplozivna koreografija, ki publiko nikoli ne dolgočasi, saj je stalno prepletanje triov, duetov, skupinskih delov, ki jih plesalci izvedejo z virtuozizmom in obenem nasmehom. Izjemni večer, ki je publiko že dovolj ogrel, se je sklenil z izvedbo najbolj znane, zgodovinske koreografije Alvina Aileya iz leta 1960, Reveletions. Če je še kdo imel kak dvom o Aileyjevi veličini, se je moral premisliti v tem trenutku, ker je videl, kako globoka je bila umetniška misel tega ameriškega plesalca. Tu je koreograf zajel s polnimi rokami iz bogate zakladnice afroameriške tradicije. Glasbena podlaga so črnske duhovne pesmi, spiritual, gospel in holy blues, ki so s svojo intimnostjo prošnje in molitve, zahvale ali veselega slavja še bolj poudarile izraznost Aileyjeve koreografije. Vsak gib je premišljen, nekaj pomeni v peti molitvi; v skupinskih slikah dvigujejo plesalci roke visoko k nebu

kot prošnjo, tako da postanejo daritveni oltar Najvišjemu. Kostumi so vedno preprosti, a obenem zgodovinsko realistični, tako da nam pomagajo si zamisliti ameriški prostor, kjer so ameriški Afričani morali služiti belcem.

Plesni večer je bil res dobra ponudba za tržaško publiko, ki se še uči spoznavati velike možnosti plesne izraznosti in potrebuje takih večerov, da se prepriča, kako ples spregovori duši, kako se lahko s plesom moli, da je ples izraz trpljenja ali veselja, strogo akademski ali svobodni človeški izraz. Teh razsežnosti se je zavedal Alvin Ailey, ki mu jih je uspelo z duhovno občutljivostjo enakopravno razvijati. Tako lahko vidimo na odru skupaj, na enem samem večeru, klasično plesno koreografijo, ki govori o idealih lepote in harmonije, koreografijo pouličnih plesov, ki so izraz energije sodobnih umetniških izrazov, in koreografijo, ki je pravzaprav molitev z globoko plesno izraznostjo, tako da, kot se pravi tem pesmim "holy blues", bi se lahko reklo temu plesu "holy dance". Upajmo, da bomo tudi v vsakdanjosti sprejemali in spoštovali raznolikost, s katero se srečujemo tisti, ki živimo danes na svetu.

Raffaella Petronio

Kratke

Nova izdaja Grmade v pristanu v italijanščini

Pred nekaj dnevi je pri založbi Zandonai iz Rovereta pri Trentu izšel prevod novel Borisa Pahorja Grmada v pristanu, ki bo sicer v kratkem doživela ponatis v slovenščini pri tržaški založbi Mladika. To Pahorjevo delo nosi v italijanščini naslov Il rogo nel porto in je prvič izšlo pri založbi Nicolodi leta 2001. Po velikem odmevu, ki ga je Pahor dosegel v minulem in tem letu med italijanskimi bralci z Nekropolo, se sedaj vsaj po prvih recenzijah sodeč, napoveduje velik uspeh tudi za ta prevod. Tako je dnevnik La Repubblica v soboto, 1. novembra, na svojih kulturnih straneh objavil laskavo oceno dela izpod peresa Guida Crainza. Ta na koncu svojega zapisa še dostavlja: "Ko sedaj prebiramo te novele, se zavemo, da ne gre pripisati samo neobčutljivosti ali površnosti literarnih kritikov, da tako dolgo ni bilo mogoče kaj več izvedeti o Borisu Pahorju. Šlo je predvsem za globoko, vztrajno in splošno psihološko potlačitev. Našo potlačitev".

Upati je, da bo tudi to Pahorjevo delo prispevalo k večjemu ozaveščenju italijanskih bralcev.

Prva seja pokrajinskega sveta SSk

V torek, 28.10.2008, se je prvič po pokrajinskem kongresu sestal novi tržaški pokrajinski svet Slovenske skupnosti. Letos je pri njegovi sestavi prišlo do pomembne novosti, saj šteje kar 53 članov, ki predstavljajo pomembno pokrajinsko in generacijsko razvejenost in razširjenost strankinih članov in somišljenikov. V ta pokrajinski svet so vključeni tudi vsi izvoljeni predstavniki Slovenske skupnosti.

Uvodoma je bila seja posvečena nadaljevanju kongresne razprave, ki pa je bila usmerjena v prihodnje delovanje. Veliko razpravljalcev se je v svojih posegih ponovno dotaknilo velikega uspeha, ki ga je stranka beležila na nedavnih deželnih volitvah. Z izvolitvijo Igorja Gabrovca je v svojo sredo dobila kompetentnega in odgovornega sogovornika, ki se je lepo vključil v strankino delovanje in je s svojim delom prisoten med ljudmi. Na seji je bila izrečena tudi vrsta predlogov za boljše strankino delovanje. Pokrajinski svet se je zavzel za to, da bi bila naslednja mesečna srečanja, tudi spričo težavnega trenutka, s katerim se soočamo, posvečena poglobitvi vsakega izmed pomembnih tematskih vprašanj, ki se tičejo obstoja in razvoja naše narodne skupnosti. Tako so prisotni sklenili, da bodo izhodišča za ta srečanja pripravljale strankine komisije (šolsko-kulturna, pravna, gospodarska in urbanistična), svet pa naj bi tako lahko bolj poglobljeno spremljal dogajanje na teritoriju. Člani sveta so tudi sklenili, da je treba nujno posodobiti strankino spletno stran ter jo poenotiti s spletno stranjo goriškega dela stranke.

V nadaljevanju je bilo veliko govora o predlogih za člane predsedstva in tajništva pokrajinskega vodstva. Skoraj soglasno je bilo sklenjeno, da se pokrajinski tajnik in vodstvo v celoti potrdita oz. da se zamenjajo samo tisti člani organov, ki zaradi drugih osebnih zadolžitev niso več člani pokrajinskega sveta. Stranka se v letu bližajočih se upravnih volitev na Tržaškem zaveda izjemne odgovornosti do svojih volilcev in se želi temeljito pripraviti na to preizkušnjo. Glede dela v javnih upravah je že dokazala, da so njeni kandidati sposobni in uveljavljeni upravitelji, ki jim je vredno potrditi zaupanje. Tako ostaja na čelu tržaškega pokrajinskega vodstva dolgoletni tajnik Peter Močnik, člani tajništva pa so še Andrej Berdon, Aljoša Novak, Marko Pisani, Boris Slama, Marko Šavron, Igor Švab, Livij Valenčič. Mladinsko sekcijo stranke bosta v tajništvu zastopala Tanja Peric in Tomaž Špacapan, Simona Kralja pa bo v tajništvu zamenjal Marko Milkovič. Predsedstvo pokrajinskega sveta še naprej ohranja Sergij Mahnič, podpredsednica sveta je Maja Lapornik, član predsedstva pa je še Igor Pavel Merku'.

Maniziolijeva palača v Izoli / Megi Uršič Calzi: prikupna razstava Med starim in novim

V Manziolijevi palači v Izoli je na ogled razstava Med starim in novim tržaške umetnice Megi Uršič Calzi. Mojstrica mozaične umetnosti, slikarka in kiparka se je na odprtju razstave prejšnji

petek ponosno postavila pred eno od svojih umetnin. Tehniko slikarstva mozaika obvlada do popolnosti, saj je znanje kar 15 let nabirala na najpomembnejših svetovnih šolah. Mlado umetnico navdihuje genius loci Krasa in Istre. Ljubezen do kamna in antična metoda, v kateri ustvarja in ki jo le redki na svetu še poznajo, pa zahtevata od umetnice veliko časa in potrpljenja, saj drobne kamenčke v svoje stvaritve vstavlja s pinceto po posebnem originalnem postopku. V slovenskem prostoru je ena redkih izvedenk na področju antičnega mozaika. Je tudi članica Mednarodnega združenja za raziskavo in razvoj antične mozaične umetnosti in mozaične kulturne dediščine s sedežem v Parizu (AIEMA). Razstavo, vredno ogleda, je organizirala Italijanska samoupravna narodna skupnost iz Izole.

URNIK: Od ponedeljka do petka od 10.00 do 12.00 in od 17.00 do 20.00. Razstava bo na ogled do 7. novembra 2008.

RIŽARNA Ob dnevu mrtvih

Žrtve najbolje počastimo s složno prihodnostjo

Delegacija Republike Slovenije, ki jo je vodil minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel, je v četrtek, 30. oktobra, pred dnevom mrtvih v Rižarni počastila spomin na stotisoče ljudi, ki so v času druge svetovne vojne izgubili življenje v uničevalnih taboriščih, s katerimi je bila posejana vsa srednja in vzhodna Evropa.

"To je trenutek zbranosti, ko si prikličemo v spomin mračno obdobje evropske zgodovine ter iz leta v leto ponavljamo obvezo, da bomo prihodnost vsi skupaj gradili na prijateljstvu in sodelovanju", se pravi na drugačnih odnosih v duhu, "ki ga je France Prešeren vgradil v svojo zdravico in ga je slovenska država prevzela za svojo himno", je dejal minister Rupel, za katerega snidenje v Rižarni ni samo spomin, temveč dejanski program, "po katerem so v Evropi padle blokovske delitve, v vseh državah je zavladala demokracija, padle so druge pregrade, od carinskih in denarnih pa do meja, ki so nas še pred letom dni delile". Preteklost in prihodnost se v Rižarni prepletata: spominu žrtev dogajanj preteklega stoletja se bomo najbolje oddolžili z delom za sožitje in za drugačne odnose med državami in ljudmi. Res je, da je sožitje postalo temelj, na katerem sloni združena Evropa, kljub temu pa skrbi dejstvo, da v številnih državah "še vedno opažamo znake nestrpnosti, ki včasih celo terjajo človeška življenja, in ker se preveliko število Evropejcev še vedno izreka za ideje, ki so sorodne onim, ki so v prvi polovici prejšnjega stoletja pripeljale Evropo v propad". Minister Rupel je prepričan, da potrebujemo več strpnosti, več medsebojnega spoštovanja in razumevanja. "To velja tudi za nas, v tem prostoru ob meji, ki smo jo v decembru fizično odpravili. Nekateri ljudje te meje še niso v celoti odpisali in obema manjšinama, ki ob njej živita, še ne priznavajo vloge povezovalcev, soustvarjalcev novih odnosov, kar seveda terja tudi veliko razumevanja in veliko strpnosti".

Foto IG

Obisk slovenskega zunanjega ministra je sovpadal s kočljivim trenutkom, ki ga naša manjšina doživlja zaradi klestenja finančnih sredstev iz italijanskega proračuna, čemur se je Dimitrij Rupel odzval z jasnim stališčem: krčenje prispevkov, omejevanje šolske ureditve in še drugi ukrepi bi lahko "resno ogrozili razvoj in celo obstoj manjšine", je dejal minister in dodal: "Seveda razumemo splošne težave, ki jih sedanja svetovna kriza povzroča vsem državam, vendar je treba tem težavam kljubovati prav s krepitvijo tistih delov družbe, ki jamčijo njeno pluralnost in raznolikost. Manjšini sta s strpnostjo, sožitjem in sodelovanjem doslej to vlogo odlično opravljali. Prav tako ne razumemo – je poudaril minister Rupel -, kako je mogoče, da so težave tudi z obeležjem, ki ga želijo slovenske borčevske organizacije postaviti tu v Rižarni". Predstavnik slovenske vlade je svoj krajši nagovor sklenil z mislijo o kozmopolitskem Trstu, "ki je svojo slavo gradil na različnosti, strpnosti in razumevanju. Ljudje različnih narodov, kultur in veroizpovedi so tu živeli skupaj, v dobrem in v slabem. Tudi med žrtvami Rižarne so bili Italijani, Slovenci, Hrvati, Judje in pripadniki drugih narodov. Njihova žrtev je tudi obveza za vse nas, da gradimo prihodnost na medsebojnem razumevanju in spoštovanju. Tako bomo najbolje počastili spomin nanje", je sklenil minister Rupel, ki je kot načelnik slovenske delegacije položil venec na ploščad, kjer je nekoč delovala krematorijska peč. Slovenskega ministra je poleg generalnega konzula RS v Trstu spremljala tudi skupina slovenskih županov ter predstavnikov številnih obmejnih občin. Prisotni so bili tudi nekateri župani občin tržaške pokrajine, predstavniki organizacij borcev in deportirancev oz. političnih preganjancev, Združenja veteranov vojne za Slovenijo ter krovnih organizaciji SKGZ in SSO, tabornikov Rodu modrega vala in stranke Slovenske skupnosti. SSk je v spremstvu sežanskega župana Davorina Terčona položila venec tudi na spomenika bazoviškim junakom.

Svečanost v Rižarni so spremljali petje noneta Primorsko iz Mačkolj, ki ga vodi Aleksandra Pertot, in zvoki kvarteta trobil.

IG

Razprava v deželnem svetu

Poseg deželnega svetnika SSk Igorja Gabrovca

Mimo vseh razlogov praktičnega značaja, kot je lahko tema zadrževanja davčnih prihodkov, ki predstavljajo neposredno ugodnost, ki jo priznava status deželne specifike in torej avtonomije, si je slovenska narodna skupnost v FJK vedno prizadevala, da bi se tudi z revizijo svojega statuta naša Dežela izkazala kot moderna institucija, ki spoštuje svoje prebivalstvo v vseh zgodovinskih, kulturnih in jezikovnih vidikih, brez razlik in s prizadevanjem, da se vsi ti aspekti ohranijo kot skupno bogastvo celotne dežele in prenesejo na prihodnje rodove. Želimo si, da bi bila FJK vključena v vrh institucij, ki spoštujejo in vrednotijo različnost, ki ostajajo zveste svoji zgodovini, ne da bi jih slednja bremenila, ki skrbijo za svoje ljudi, tudi tiste, ki so jo zapustili, in za svojo kulturo, tudi tisto, ki ji ozemeljsko ne pripada več, ter so pozorne do premikov, ki jih tudi na teh področjih prinaša novi čas.

Novi statut Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine je predvsem priložnost, da se dežela dokončno otrese izrazito zaščitnega pristopa do problema jezikovnih manjšin, ki živijo na njenem ozemlju. Ta pristop je v prejšnjih desetletjih predstavljal primarni odnos do problema in je bil kot tak vključen tudi v 6. člen republiške ustave. Vse odtlej, pa do odobritve državnih zakonov 482/99 o zaščiti jezikovnih manjšin in 38/01 o zaščiti slovenske manjšine ter deželnega zaščitnega zakona 26/2007 je v Italiji in torej tudi v naši deželi odnos do manjšin temeljil na zaščitnem načelu, po katerem oblast priznava skupini državljanov nekatere specifične pravice, ki to skupino izrecno zadevajo. Italija je s temi določili zamujala, vendar se je z odobritvijo omenjenih dveh zakonov vključila v skupino držav, v katerih je zaščita manjšin pravno urejena.

Ta zaščitni pristop so v zadnjem času presegle evropske institucije. Ustavna pogodba Evropske unije določa, da je vrednotenje kulturne in jezikovne različnosti eden temeljnih ciljev EU; s tem Evropska unija dviga raven svojega pristopa do jezikovnih manjšin, katerim priznava vrednost evropskega pomena: jeziki manjšin torej niso samo vrednota tistih, ki jih govorijo, ampak so skupno evropsko bogastvo, in vsa Evropa jih mora ščititi, skrbeti mora, da njihovi jeziki ne izginejo. Nova ustavna listina kot priznanje te vrednote omogoča državam članicam, da ustavno pogodbo prevedejo tudi v jezike, ki so uradni samo na delu ozemlja, ter priznava uradnost teh besedil.

Dežela naj torej udejanji ta načela tudi v svojem statutu in s tem ovrednoti enkratno bogastvo, ki ga predstavlja prisotnost jezikov, ki pripadajo romanski, germanski in slovanski jezikovni družini; to bogastvo je dodana vrednost, s katero deželna skupnost razpolaga, a je ni še ne ovrednotila ne primerno izkoristila. Zato naj se ob sestavi statuta opremi s potrebno zakonsko osnovo, da bo lahko to nalogo primerno izpolnjevala.

Poleg tega naj Furlanija Julijska krajina s statutom pridobi pristojnosti, da se bo lahko kot dežela ob meji, ki dejansko izginja, in je zato v središču Evrope, ki predstavlja nov izziv, razvijala v prostoru in času, ki ji pripadata, spoštljiva do svojih ljudi, do sosedov in do tistih, ki med nami iščejo prihodnost, ki jim doma ni bila dana.

Specifičnost in avtonomijo naše Dežele moramo torej utemeljevati tudi z razlogi, ki so jezikovnega in kulturnega značaja in ki posredno temeljijo na geopolitičnih in zgodovinskih danostih. Če bomo to sprejeli, bodo naša prizadevanja bolj prepričljiva in torej tudi bolj uspešna.

BOLJUNEC Okrogla miza

Kako uveljaviti vidno dvojezičnost?

V Mladinskem domu v Boljuncu je bila v torek, 28. oktobra, okrogla miza o pereči temi, ki je zlasti v zadnjem času razvnela duhove v naši manjšinski sredi: kako uveljaviti vidno dvojezičnost?

Javno razpravo v Boljuncu, ki jo je vodil časnikar Miro Opelt, sta priredila Mladinski dom in Kulturno društvo France Prešeren, na njej pa so sodelovali deželna svetnika Igor Gabrovec in Igor Kocijančič, nekdanji deželni svetnik Igor Dolenc, dolinska županja Fulvia Premolin in Samo Pahor, ki je predstavljal družbenopolitično društvo Edinost.

Govorniki, katerim so se med debato pridružili člani Koordinacijskega združenja kraških vasi, so glede vprašanja dvojezičnih smerokazov na odseku hitre ceste Katinara-Padriče in ostalih perečih problemov naše skupnosti poudarili potrebo po skupni strategiji, ki jo bo treba v manjšini čim prej poiskati. Vprašanje je, kako, saj kaže, da so stališča predstavnikov dokaj neskladna: nekateri so namreč prepričani, da bi bile protestne akcije bolj učinkovite od diplomatskega pogajanja z oblastmi. Dejstvo pa je, da potrpljenje naših ljudi začenja pod pritiskom izigravanja italijanskih oblasti polagoma hrometi: nenehno smo priča zavlačevanjem in izgovorom, ki onemogočajo dejanske prepoznavnosti naše manjšine v tem prostoru.

Zgovorno je namreč dejstvo, da deželni predsednik Renzo Tondo še ni podpisal dekrata o vidni dvojezičnosti, češ zaradi pomanjkanja mnenj nekaterih županov, katerih občine so vključene v 'dvojezično ozemlje' zaščitnega zakona.

DSI Ponedeljkov večer posvečen Trubarju

Srečanje z dr. Štrubljem

Ponedeljkov večer (27.10.) v Društvu slovenskih izobražencev je bil priložnost za srečanje z dr. Zvonetom Štrubljem, ki že več let deluje med Slovenci v Nemčiji, pred tem pa je del svoje življenjske poti prehodil na Tržaškem, kjer ga je tudi tokrat sprejelo veliko prijateljev, kot je uvodoma dejal predsednik DSI-ja Sergij Pahor.

Ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja se je Štrubelj vrnil v Trst, da bi predstavil svojo študijo z naslovom Pogum besede, ki je izšla v sozaložbi treh Mohorjevih družb.

"Branje naredi človeka celostnega, govorjenje stvarnega, pisanje pa točnega", je s citatom Francisa Bacona, ki povzema Trubarjevo pot, začel svoj poseg Zvone Štrubelj. Trubar je bil namreč zelo ponosen na svojo knjižnico, izvrsten govornik in pridigar, s pogumom, črnilom in peresom pa je začel sestavljati katekizem in abecednik. Bil je skratka mojster komunikacije, ki je znal okrog sebe zbirati ljudi s čutom za teamsko delo. Z njimi je opravil epohalen podvig, ki je dal slovenskemu narodu osnovo, na kateri je lahko zrasel, postal najprej narod kulture in besede, nazadnje pa dosegel še svojo samostojnost. "S Trubarjevo pomočjo smo Slovenci ujeli prvi vlak, ki nas je pripeljal v Evropo", je dejal Štrubelj.

Trubarjevo ime je dolga stoletja razdvajalo cerkvene in laične kroge (Štrubelj se je pri tem spomnil, da je bilo še leta 1955 med novorojenčki na Rašici, Trubarjevem rojstnem kraju, prepovedano ime Primož). Končno pa je odnos do Trubarja postal bolj toleranten. Po njegovi zaslugi smo dobili prevod Sv. pisma ne samo Slovenci (v latinici), temveč tudi Hrvati (v glagolici) in Srbi (v cirilici, z dodatno željo, da bi prodrl med Turke). Bil je idealist in vizionar mirnega sožitja na balkanskem 'sodu smodnika' in zagovornik širine strpnosti.

Foto Kroma

V Štrubljevem delu Pogum besede bodo bralci lahko odkrili še veliko več o Trubarju in njegovem pomenu, sicer je sam avtor priznal, da ostaja Trubar še nedokončana naloga. Nova knjiga je pravzaprav trilogija: v prvem delu so pisni dokumenti slovenstva do leta 1500; v drugem je izpostavljena duhovna podoba Trubarja, ki si je v prvi vrsti prizadeval, da bi širil pravo, čisto vero, Besedo življenja, hkrati pa, da bi pomagal tudi preprostim ljudjem, da bi se kulturno dvignili (zato je promoviral dobre pedagoge in učitelje ter zagovarjal šolanje dečkov in deklic!!!); tretji del pa sestavljata potopisna dodatka ob Trubarjevem letu.

V imenu Celovške Mohorjeve družbe je o monumentalni knjigi Pogum besede, s katero "se oddolžujemo očetu slovenskega jezika, knjige in literature", spregovoril urednik Martin Lisec, ki je ponosno poudaril, da je strokovna in širša javnost sprejela knjigo s samimi superlativi. Po Štrubljevi zaslugi ni Trubar več točka nesoglasja, saj odpira prostor dialoga in nov pogled na Trubarjevo delo. Obenem pa je Lisec opozoril na sorodnosti med Trubarjem in Slomškom, ki je natanko tri stoletja za prvim ustanovil založbo, s katero je nadaljeval njegovo poslanstvo izobraževanja preprostega ljudstva. Da se je tudi Goriška Mohorjeva družba, katere član odbora je bil svojčas tudi sam Zvone Štrubelj, z veseljem odzvala na novo sestrsko pobudo Mohorjevih družb, je potrdil tudi njen tajnik, Marko Tavčar, ki je dodal, da je Štrubelj izrisal lik revolucionarne osebnosti, ki je predvsem zvesta svoji vesti in zato sposobna upora, a tudi kritične presoje, ki ni ozka in je zato lahko še danes vzor za soočenje z drugimi.

Tudi glasbena kulisa Trubarjevega večera v Društvu slovenskih izobražencev je bila posvečena velikemu Slovencu. MoPS Sv. Jernej je pod vodstvom Mirka Ferlana zapel Trubarjev koral, MePZ Sv. Jernej pa je izvedel psalm Jezus je v smertni ječi bil, ki ga je po Trubarjevi uglasbitvi priredil Ivan Florjanc, še prej pa Merkujevo priredbo božičnega napeva Te dan je usega veseją, ki se je ohranil med beneškimi rojaki in je bil zapisan že v Catechismusu, kot je lepo povedal in ga zraven še zapel zborovodja Janko Ban.

AL

Velika dvorana Narodnega doma

Mednarodni posvet ob stoletnici Glasbene matice

Pristransko in nepopolno posredovanje zgodovinske pripovedi, pomanjkanje dialoga med sobivajočimi kulturami, zanemarjanje strokovnih raziskav o skupni dediščini so dolgo let omejevali razvoj tržaške družbe, ki je pozabila na svojo izvirno, odprto in kozmopolitsko naravo. S to zavestjo je prof. Aleksander Rojc promoviral pred leti prvi mednarodni simpozij, ki je s primerjalnega zornega kota dvojnega, italijanskega in slovenskega, pogleda skušal osvetliti aspekte tržaške inteletkualne, družbene in umetniške stvarnosti v dvajsetih in tridesetih letih prejšnjega stoletja. Ob letošnji stoletnici Glasbene matice je projekt nadaljeval drugi mednarodni posvet na temo Umetnostni izraz ob narodnem vprašanju, ki se je tokrat osredotočil na glasbene, likovne in besedne izraze ob slovensko italijanski meji v drugi polovici 19. stoletja. Pobuda je na vsebinsko tehten način uvedla v jubilejno leto slovenske glasbene šole in se je pomenljivo odvijala v veliki dvorani Narodnega doma, na nekdanjem, prvem sedežu Glasbene matice, ki je postal simbol najprej naprednosti in živosti slovenske skupnosti, potem fašističnega preganjanja.

Foto Kroma

Govorniki so obravnavali temo narodne pripadnosti v štirih vsebinskih sklopih. Po pozdravu koordinatorja, predsednice Glasbene matice Nataše Paulin, in predsednika SSO-ja Draga Štoke se je posvet pričel pri spodbudnih temah književnosti, ko sta dvojnost tržaške duše razčlenili Tatjana Rojc in Cristina Benussi. Zgodbam o narodnozavednih in družbenih prizadevanjih Nadliškove, Kvedrove, Sabe in Slataperja je sledilo zgodovinsko poglabljanje češke prisotnosti v Trstu, družbenega vzpona Slovencev, iredentizma in usmerjenosti časnika Edinost z besedami Boruta Klabjana, Alekseja Kalca, Tullie Catalan in Salvatorja Žitka. Povezave med likovno umetnostjo in politično ideologijo so bile snov raziskave Donate Levi, medtem ko je Milček Komelj osvetlil znake narodnega preroda v slovenski umetnostni zgodovini. Posvet se je končal z najbolj obsežnim, glasbenim delom, ki se je pričel s pregledom hrvaškega domoljubno usmerjenega glasbenega ustvarjanja. Predavanju Stanislava Tuksarja je sledil poseg Aleksandra Rojca o heterogeni tržaški glasbeni pripovedi, ki je uokviril začetek delovanja šole Glasbene matice. Kustos gledališkega muzeja Schmidl Stefano Bianchi je predstavil najbolj razširjene opere in avtorje, katerim je tržaška publika prisluhnila v drugi polovici 19. stoletja, Ivano Cavallini pa je prikazal podobo južnih Slovanov v italijanski operi.

Krog sodelujočih raziskovalcev in univerzitetnih docentov se je letos razširil z vključitvijo novih ustanov. Govorniki so zastopali univerze v Trstu, Vidmu, Kopru, Ljubljani, Zagrebu in Palermu. Predavanja so potekala v italijanščini, slovenščini in hrvaščini; udeležencem je bilo zato na voljo simultano prevajanje. Zanimive vsebine posveta bodo v prihodnjem letu dobile trajno, knjižno obliko z objavo zbornika posveta, s katerim je Glasbena matica ovrednotila obletnico na poseben način, s poglabljanjem zgodovinskih in kulturnih okoliščin, ki so privedle do njene ustanovitve oktobra leta 1909.

PAL

Tradicionalna pobuda domačega društva

Uspel pohod po barkovljanskih klancih

Lepo vreme je botrovalo, da je v soboto, 11. oktobra, res uspel pohod po barkovljanskih klancih. Pohode prireja vsako leto kulturno društvo Barkovlje. Vodi jih prof. Marinka Pertot. Od lani nosi pohod ime po domačinu, planincu, dolgoletnem odborniku barkovljanskega društva Zoru Starcu.

Pohodniki so startali ob petih popoldne izpred sedeža barkovljanskega društva. Najprej so se ustavili pred domačim pokopališčem ali pred Kunčevo njivo. Družina Strnad, po domače Kunci, je svojčas odstopila tržaški občini njivo za pokopališče, saj je bil prostor pred cerkvijo premajhen za pogrebe domačinov.

Pot je vodila pohodnike mimo železniškega mosta ali "vjelbov", kjer je bila nekoč gostilna, v njej pa sedež društva Adria.

Od tam so se izletniki povzpeli po Oberdanki do Štakov, kjer je rojstna hiša skladatelja Milana Pertota, v njej biva sedaj operna pevka, Pertotova nečakinja, Nora Jankovič.

Ko so bili na Spolovini, jih je prof. Marinka Pertot opozorila na Rumeno hišo, v kateri je bila svojčas gostilna. V njej je bila nekoč prva ustanovna seja barkovljanske čitalnice. Marsikaj so pohodniki izvedeli o domači cerkvi, o zgradbi, ki je v bližini portiča, ki so jo dali zgraditi Američani, saj so med gradbenimi deli iste naleteli na arheološke ostanke iz rimskega odbobja. Za to zgradbo se dviga stolp, ki mu domačini pravijo turn in je nekoč služil kot ogledna točka.

Pohodniki so nato krenili proti Pancerovcu, proti Kraljem in mimo železnice dospeli v Judovec.

Foto Kajetan Kravos

Pri gospe Mariji Brišček so zvedeli, da so njeni dedi gojili kamelije, ki so jih pošiljali na Dunaj za okras plesnih dvoran.

Izletnike je pot nato vodila mimo nekdanje gostilne Scheimer, tja do Bele ceste, sedanje Furlanske, in jih pripeljala do družine Zora Starca, kjer so pokojnikovi sorodniki vse prisotne prijazno pogostili. Naj dodamo še to, da je bilo pohodnikov okrog 30 in da se je skupina le- teh pred začetkom pohoda poklonila spominu Zora Starca na kontovelskem pokopališču.

P. M.

Obvestilo

Slovensko stalno gledališče vabi na ogled predstave Hči zraka nemškega dramatika Hansa Magnusa Enzensbergerja v režiji Janusza Kice, ki je kot koprodukcija SSG nastala s čedajskim Mittelfestom, tržaškim Teatri a teatro in koprskim Primorskim poletnim festivalom. V petek, 7. t. m., ob 20.30 bo v Kulturnem domu njena tržaška premiera (Red A, italijanski nadnapisi), sledile bodo ponovitve v soboto, 8. t. m., ob 20.30, v nedeljo, 9. t. m., ob 16. uri (Red C, varstvo otrok), v petek, 14. t. m., ob 20.30 (Red F), v četrtek, 27. t. m., ob 19.30 (Red K, italijanski nadnapisi in varstvo otrok) in v soboto, 29. nov., ob 20.30 (Red T, italijanski nadnapisi).

Darovi

Za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu: v spomin na Marto Požar, D. Z. 200 evrov.

Za misijonarja Lisjaka: N. N. 200 evrov.

Za misijonarja Letonja: N. N. 200 evrov.

Za Novi glas: N. N. 50 evrov.

Za Slomškov dom v Bazovici: ob smrti mame Ivanke Žagar daruje sin Sandro 40 evrov; ob obletnici smrti mame Zofke Gregori daruje domača družina 50 evrov.

V spomin na pokojno Ivanko Žagar daruje Magda Pečenik 50 evrov za Slomškov dom v Bazovici.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV in DEVINSKA DEKANIJA

vabita na

KONCERT V POKLON BREDI ŠČEK OB 40-LETNICI SMRTI

v petek, 7. novembra, ob 20. uri v cerkvi sv. Marije Magdalene v Slivnem

Program bodo oblikovali:

Sopranistki Sara Jablanšček in Milena Košuta, tenorist Marjan Štrajn, pianisti Petra Grassi, Ingrid Tavčar in Tomaž Simčič, Združeni dekanijski ženski zbor, Združeni dekanijski mešani zbor, Fantje izpod Grmade in Združeni zbor ZCPZ, ki jih bodo vodili, Herman Antonič, Ivo Kralj in Edi Race.

O liku in delu Brede Šček bo spregovorila raziskovalka Bojana Kralj.

Milje

Martinovanje in jesenski okusi

Ta konec tedna bo prijetno in bogato martinovanje v Miljah: na glavnem trgu bodo od petka do nedelje stojnice s tipičnimi kmečkimi proizvodi, v petek popoldne od 16. ure dalje, v soboto in nedeljo pa že zjutraj in ves dan. Pobuda, ki jo prireja Občina Milje s podporo Tržaške trgovinske zbornice in Pokrajine ter sodelovanjem krajevne Pro Loco, predvideva več spremnih dogodkov.

V petek bo ob 16.30 na sporedu 3. simpozij o kmetijstvu v Miljah, na katerem bo Boris Pangerc predstavil svoje zadnje delo Tradicionalni izdelki Tržaške pokrajine, ob19.00 bo koncert mestne godbe Amici della musica, ob 20.00 pa nastop skupine Los Ongias. Sobotno dopoldne bo namenjeno lokalnemu arheološkemu muzeju (ob 10.30), popoldne pa bo ob 16.30 v režiji krožka Istria predstavitev knjige La valle del Quieto avtorja Gaetana Bencicha. Sledila bosta glasba na trgu in ob 19.00 nastop skupine Fito gress.

V nedeljo bodo tradicionalni bolšji sejem na trgu Repubblica, ob 11.00, 15.00 in 17.00 pa vodeni ogledi miljskega gradu, v spremstvu lastnika, kiparja Villi Bossija in žene Gabrielle. Ob 15.00 bo na vrsti "Tombola po piransko" ob spremljajivi dueta La Bora, z narodnimi nošami in orodji skupine La famea dei salineri italijanske skupnosti Tartini iz Pirana, ob 17. uri pa sklepni nastop Marca Castellija & BandOrkestra 55.

Nekatere miljske gostilne si bodo nadele "frasko" in ponujale mlado vino, v stojnicah pa bodo prodajale lastne pridelke in proizvode kmetije Scheriani in Vigna sul Mar iz Milj, Andrej Ferfolja iz Doberdoba, čebelarji Settimi in Ziani iz Trebč, Kozlovič iz Kopra, Knezič Stane iz Kočevja, žganjarna Max & Piolo ter slaščičarna Ulcigrai iz Milj.

Ob enogastronomskem trenutku bi opozorili še na enkratno zgodovinsko in umetniško ponudbo istrsko-beneškega mesteca, od čudovitega srednjeveškega stičišča uličic in stopnišč do mandrača, od modernega občinskega muzeja Cara, ki gosti še do nedelje razstavo omenjenega domačega kiparja Villibossija, do nabrežja, ki vas popelje do marine Porto San Rocco. Iz Trsta pa je najlepša pot do Milj kar po zalivu, s trajektom Delfino Verde, ki vozi s Pomorske postaje ob delavnikih ob 9.00, 10.10, 11.20, 14.00, 15.10, 16.20, 17.30, 19.30, ob nedeljah in praznikih pa ob 10.10, 11.20, 14.00, 15.10, 16.20, 17.30.

Davorin Devetak

Diskusija o lokalnem, regionalnem in nacionalnem

Šege in navade kot del nesnovne dediščine

V Ljubljani je 17. oktobra potekal v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja celodnevni posvet o etnološkem delu v zamejstvih. Jutranji del je bil namenjen pregledu etnoloških dejavnosti Slovencev v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in v Porabju, v popoldanskem delu pa je bila v ospredju predstavitev dela na področju katalogizacije t. i. nesnovne dediščine. Glede tega vprašanja sta spregovorila dr. Naško Križnar in mag. Martina Piko-Rustia.

V Sloveniji teoretične diskusije o nesnovni dediščini potekajo že nekaj let. Zavod za varstvo kulturne dediščine Republike Slovenije je ob Dnevih evropske kulturne dediščine v Sloveniji v letu 2005 izdal poseben vodnik po nesnovni dediščini v Sloveniji, v katerem je predstavljena tudi nesnovna dediščina Slovencev v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Na inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU pa skupno z raznimi ustanovami izvajajo triletni projekt priprave registra nesnovne dediščine, v katerem bo poleg teoretičnih razprav tudi obravnavana specifičnost nesnovne dediščine v Sloveniji v primerjavi z definicijami Unesca. Predvsem pa naj bi nastal register nesnovne dediščine, v katerega je od vsega začetka vključena tudi nesnovna dediščina Slovencev v zamejstvu. Register torej zajema slovenski kulturni prostor, vendar pa so pravno za nesnovno dediščino zadolženi predvsem "nacionalni registri", to pomeni "državni registri". Kajti države podpisnice se s podpisom konvencije obvežejo, da jo bodo upoštevale in izvajale na svojem teritoriju.

V Avstriji od januarja 2006 nesnovno kulturno dediščino (Immaterielles Kulturerbe) dokumentirajo znotraj avstrijske komisije Unesca, kjer deluje poseben oddelek za nesnovno dediščino (Nationalagentur für das immaterielle Kulturerbe in Österreich).

Avstrija je trenutno v postopku ratifikacije konvencije.

Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik v Celovcu je z avstrijsko agencijo za nesnovno dediščino vzpostavil stike in opozoril na knjigo Marije Makarovič Podoba zdravstvene kulture koroških Slovencev. Pri avstrijski agenciji za nesnovno dediščino je za omenjeno publikacijo velik interes, zato se inštitut Urban Jarnik trudi, da bi vsaj del knjige prevedli tudi v nemščino (Prvi del knjige je v nemščino prevedel Alojz Angerer).

Predstavniki inštituta Urban Jarnik so kot udeleženci tudi bili povabljeni na simpozij o ljudski medicini.

Maria Walcher, vodja agencije, je v pogovoru z Martino Piko-Rustia, vodjo inštituta Urban Jarnik, omenila, da tudi Avstrija razmišlja o inventarizaciji nesnovne dediščine, vendar so pri tem vprašanju še na začetku, zato doslej tudi še nimajo konkretnih predstav, v kakšni obliki naj bi ta inventarizacija potekala. Maria Walcher se zato tudi zelo zanima za slovenski sistem registra nesnovne dediščine.

V zvezi z obravnavanjem nesnovne ali žive dediščine v Sloveniji se odpirajo še številna vprašanja, med njimi je zlasti pereče vprašanje, kdo je v primeru Slovenije in Avstrije pristojen za nesnovno dediščino Slovencev na Koroškem. Unescova konvencija zahteva nacionalne registre, zato je za varovanje dediščine v prvi vrsti odgovorna Avstrija. Na drugi strani pa je projektna skupina v Sloveniji, ki je pripravljala Register nesnovne dediščine, od vsega začetka v pripravljajoči register vključila tudi nesnovno dediščino Slovencev v zamejstvu. Tako se bo nesnovna dediščina Slovencev na Koroškem verjetno zabeležila v obeh registrih – v Avstriji kot del nesnovne dediščine ene izmed avstrijskih manjšin, v slovenskem registru kot del širšega skupnega slovenskega kulturnega prostora – torej kot del nesnovne dediščine Slovencev.

Sicer pa o slovenskem kulturnem prostoru ne razmišljajo le v Sloveniji, ampak tudi v Avstriji o problematiki nesnovne dediščine razmišljajo znotraj razširjenega nemškega kulturnega kroga, saj pri razpravah sodelujejo strokovnjaki iz Nemčije, nemškega dela Švice, zanimiva bo tudi Južna Tirolska – torej teritorij, ki je povezan z jezikom.

Prav tu pa se bodo manjšine znašle v situaciji, ko bodo morale poskrbeti za medkulturni dialog na področju kulturne dediščine, v tem primeru nesnovne dediščine.

Nesnovna dediščina je za marsikoga še "neoprijemljiva", saj konvencija dopušča mnogo interpretacij, temeljite in bazične teoretične diskusije predvsem znotraj etnoloških ustanov pa šele potekajo.

Tako npr. na Koroškem koroški Heimatwerk pripravlja izhodišča za proglasitev koroških šeg in navad kot svetovno kulturno dediščino. Mednje so zajete tudi šege z dvojezičnega območja Koroške, npr. ziljsko štehvanje, katerega sestavni del je tudi ohranjena slovenska ziljska štehvanjska pesem. Če bo do take proglasitve prišlo, bo seveda tudi kulturna dediščina Slovencev na Koroškem morala najti tudi svoje ustrezno mesto, zato je sodelovanje med pristojnimi raziskovalnimi ustanovami med matico in zamejstvi še kako potrebno.

PR

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Dalajlama v pisarni in tovarni

Ko je letos tibetanski duhovni in politični vodja, Tenzin Gyatso, XIV. Dalajlama, obiskal tudi naše kraje, sem si kupila nekaj njegovih knjig, da bi spoznala filozofijo in skrivnost tistega večnega ravnovesja in notranje sreče, ki jo povsod izžareva, tako med bosonogimi otroki kot na srečanjih z državniškimi veljaki. Med knjigami se je znašla tudi papirnata izdaja njegove "Umetnost sreče pri delu", pravzaprav rezultat daljšega intervjuja z Dalajlamo, ki ga je v Dharamsali v Indiji opravil psihiater in nevrolog dr. Howard Cutler. Doma sem hecno ugotovila, da je mož že pred leti kupil ravno isti naslov.

Navsezadnje nikakršno čudno naključje: vprašanje odziva, ki ga ima človek do dela, do delovnega mesta, je pravzaprav eno izmed ključnih vprašanj današnjega časa, navsezadnje si na delovnem mestu osem ur dnevno, več kot s partnerjem ali otroki. Današnje obdobje, čas splošne negotovosti, splošnega strahu glede jutrišnjega dne, splošnega iskanja neke niše zase, ki jo je včasih tako težko uzreti, splošne trudnosti, ker je včasih tako težko usklajevati vse plasti življenja, vse to zahteva od človeka neki globok razmislek in predvsem naravnanost k svetlemu.

Pričnimo s človeškim faktorjem. Vse sociološke raziskave poudarjajo pomen medčloveških odnosov na delovnem mestu. Pomembna naj bi bila predvsem medsebojna podpora, ki jo lahko v službi doživljamo, raziskave so podprle to, kar nam zdrava pamet govori že od pamtiveka: medčloveška podpora ne povečuje le zadovoljstva na delovnem mestu, pač pa vpliva na celotno človekovo dobro počutje, tudi v drugih življenjskih sferah. Vse to so seveda idealne okoliščine, delovno okolje, kjer ni šikaniranj, opravljanja, ni novodobnega boja za produktivnost oz. za nagrade zanjo, kar nedvomno ustvarja med zaposlenimi veliko napetosti. Tako razmišljam, potem pa se soočim z Dalajlamovim pojmovanjem "ustvarjanja razlike na delovnem mestu": "Vsak od nas lahko vpliva na druge in celo spremeni ozračje na delovnem mestu. Poznam na primer nekaj Tibetancev, ki so se preselili v Švico in začeli delati v tamkajšnjih tovarnah. Celo brez znanja jezika jim je uspelo najti prijatelje samo tako, da so se smehljali in vestno opravljali svoje delo ter večinoma nebesedno zmeraj znova pokazali, da želijo biti v pomoč. Človeški dejavnik je v resnici najpomembnejši. Bistveno je spoznanje, da smo vsi medsebojno odvisni in medsebojno povezani. Sprevidite to resničnost! Težave na delovnem mestu so lahko ravno tako duhovna vadba, življenje je navsezadnje stalen laboratorij, kjer lahko eksperimentiramo z udejanjanjem načel in vrednot, v katere verjamemo".

Bistveno je seveda naše dojemanje dela. Že psihologinja dela in organizacije dr. Amy Wrzesniewski je s svojo raziskovalno skupino dokazala, kako utegne zadovoljstvo z življenjem in delom biti bolj odvisno od tega, kako uslužbenec doživlja svoje delo, kot od dohodka ali poklicnega prestiža. S tem se lahko seveda vsakdo od nas strinja, dovolj, da pomislimo na ljudi, ki nas obkrožajo.

Avtor intervjuja z Dalajlamo o delu, dr. Cutler, nam v knjigi navaja zanimiv osebni spomin: "Ko sem si kot najstnik našel počitniško delo, je že prvi dan potrdil moje dvome glede vrlin in zadovoljstva, povezanega z delom. Delal sem v tovarni pomarančnega soka; stal sem ob koncu tekočega traku. Vse, kar sem moral vedeti o svojem čudovitem delu, sem se naučil v približno enajstih sekundah. Ob koncu prve ure, ko sem bil zdolgočasen in utrujen, sem začel sovražiti škatle, ki so se neizprosno valile proti meni. Sodelavec, ki mi ni nikoli povedal svojega imena, je izustil le: 'Ta služba je sranje! ' in se zavestno izmikal delu, kar je še okrepilo moj bes". "Toda drugi dan sem se naučil svoje prve lekcije o izjemni pomembnosti naravnanosti in kako lahko slednja povsem spremeni naše doživljanje dela. Tokrat sem imel drugega sodelavca, starejšega moža Carla, z izjemno energijo in navdušenjem. Tu in tam je zarjovel kako burkasto opozorilo, kot na primer: "Ne izpusti tega iz rok! Ta pomarančni sok potuje naravnost v Nebrasko, kjer ga bo eno leto stari svetlolasi dojenček s trebušnimi krči cucljal iz plastične stekleničke".

(...)

Prvi delni pozitivni rezultat

Prenesli so razpravo o resoluciji proti slovenskim narečjem v Benečiji

Dejstvo, da je vladajoča deželna večina sklenila, da resolucijo proti slovenskim narečjem v Benečiji umakne z dnevnega reda oz. prenese na kasnejši datum, je dodatna potrditev, da je vprašanje delikatno in kar se da kompleksno. K temu je bistveno pripomoglo zadržanje svetnikov Sredinske unije UDC. V tem smislu gre oceniti že samo preložitev kot prvi, pa čeprav parcialni, rezultat prepričevalnega dela v odnosu do zmernega krila Tondove večine.

Predstavniki desne sredine so v osebi sen. Sara v Rimu zahtevali, da se vključi v zakon 482/99 izrecno navajanje jezikov, ki naj bi se imenovali Natisoniano, Ponasen in Resiano, češ da naj bi bili slednji krivično in v nasprotju z voljo krajevnega prebivalstva obravnavani kot slovenska narečja. Negacija –pa čeprav znanstveno neosnovana- slovenskega izvora beneških narečij bi na praktični ravni dejansko sprožila verižni postopek vseh zaščitnih norm s finančnimi postavkami vred v korist Benečije, kar bi zaustavilo vsak postopek promocije in razvoja dragocene in raznolike kulturne identitete v dolinah videmske pokrajine.

Igor Gabrovec
Deželni svetnik

Državna dvojezična šola v Špetru

Izjava Zavodskega sveta glede šolske reforme

Zavodski svet Državnega večstopenjskega zavoda s slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom v Špetru, zbran dne 28. oktobra 2008 sočasno z zasedanjem senata, ki razpravlja o pretvorbi zakonskega odloka št. 137 z dne 1. septembra z nujnimi določili glede šolstva in univerze v zakon

- izraža svojo zaskrbljenost, ker ukrep odvzema šoli sredstva in resurse, ki bi jih potrebovala za dobro opravljanje svoje vloge in primerno odzivanje na spodbude sodobne družbe;
- opozarja, da omenjeni odlok ne vsebuje nobenih specifičnih odredb za območja, ki jih naseljujejo zgodovinske jezikovne skupnosti, in nobenih določil za manjšinske šole, ki jih priznavajo in urejajo posebni zakoni;
- izraža prepričanje, da sta za šolo s slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom - ki je močno zasidrana na teritoriju in uživa veliko zanimanje pri drugih večjezičnih skupnostih naše države in Evrope - nesprejemljiva tako uvedba enega samega učitelja na razred kot krčenje ur pouka, saj bi se s tem izničil sam model šole, ki že od svoje ustanovitve leta 1984 sloni na načelu ena oseba - en jezik in zagotavlja enake možnosti in dostojanstvo obema učnima jezikoma;
- upošteva, da je vlada sprejela dnevni red, ki jo obvezuje, da v izvršilnih pravilnikih zajamči šolam s slovenskim učnim jezikom primeren urnik za pouk vseh predvidenih jezikov (materinščine, jezika okolja in tujega jezika) in potrdi za osnovno šolo z dvojezičnim poukom v Špetru obstoječo didaktično ureditev, po kateri so razredi dodeljeni dvema učiteljema, zadolženima za pouk v italijanskem oziroma slovenskem jeziku;

Izraža željo

da bi izvršilni pravilniki upoštevali specifične naloge, ki jih državni in deželni zakoni nalagajo šolam, na katerih območju živijo zgodovinske jezikovne manjšine, in zagotovili manjšinskim šolam primerno vzgojno ponudbo ne glede na številčnost šolske populacije

Potrjuje

specifičnost in pomembnost šole s slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom za območje, ki je bilo doslej že predolgo odrinjeno in zanemarjeno v svojih jezikovnih in kulturnih prizadevanjih

Zahteva

ohranitev dosedanjega šolskega modela z dovolj obsežnim urnikom, da se omogoči izvajanje celotnega šolskega programa v obeh učnih jezikih (40 tedenskih ur vključno s časom za kosilo), in z dodelitvijo razredov dvema učiteljema, da se zagotovi načelo jezikovne didaktike ena oseba - en jezik.

V trenutku, ko se šolam predlaga, naj se poglobijo v vsebino naše ustave, je namreč nepojmljivo, da bi se njena osnovna načela, izražena v 3. in 6. členu, ne upoštevala in grobo poteptala.

Tudi v Sloveniji zaskrbljenost zaradi posledic prihajajoče krize

Stranke težijo po ohranitvi gospodarsko trdne države

V Sloveniji se razpletajo dogodki, ki naj bi omogočili normalno delovanje nove vlade. Politične stranke, zastopane v državnem zboru, so oblikovale poslanske skupine, predsednik Danilo Türk je Borutu Pahorju podelil mandat za sestavo nove vlade. Poslanci naj bi mandat potrdili na zasedanju 7. novembra. Borut Pahor naj bi na glasovanju prejel okoli 55 glasov. Zanj naj bi glasovali tudi poslanci iz Slovenske nacionalne stranke, ki jo vodi Zmago Jelinčič-Plemeniti. Proti mandatarju bodo glasovali poslanci Slovenske demokratske stranke z obrazložitvijo, da se je nova koalicija izrekla zoper sodelovanje z opozicijo v predvolilnem in povolilnem obdobju, v nasprotju z Janezom Janšo, ki je v prejšnji izvršilni oblasti k sodelovanju vabil vse opozicijske stranke.

Borut Pahor sestavlja vlado, po mnenju Janeza Janše pa postopek poteka prepočasi, saj spričo neurejenih razmer na raznih področjih in nastajanja krize v gospodarstvu in javnih financah Slovenija nujno potrebuje novo izvršilno oblast. Za počasno oblikovanje nove vlade je kriv tudi predsednik države, ki bi lahko hitreje izvajal svoje pristojnosti glede sestave nove vlade, namesto tega pa je odpotoval na uradni obisk na Kitajsko. Do dr. Danila Türka je kritičen tudi dr. Janez Juhant s Teološke fakultete v Ljubljani. V novi številki Družine je v prispevku z naslovom Od razrednih sovražnikov do partnerjev dialoga in podnaslovom O stanju duha na Slovenskem zapisal, "da nas je predsednik države v zadnjih tednih zelo razočaral. Dr. Danilo Türk je v svojih nastopih pokazal, da gre vse v smer: oblast je zdaj spet naša. Upravičeno pričakujemo od predsednika države, da bo zagotavljal družbeni dialog in sodelovanje, spodbujal k preseganju ideoloških razlik in napetosti ter oblikovanju normalne demokratične države. Sicer se bo res uresničevala predvolilna teza mnogih, da "levica" si prizadeva, da ujame še zadnji vlak prehoda v nov politični in družbeni sistem in si prigrabi družbeno premoženje, kolikor ga je še ostalo".

Janez Juhant (foto JMP)

Predstavniki nove vladne koalicije so se dalj časa pogajali o sporazumu, ki bi določil izhodišča in teme za politiko in strategijo nove vlade. Avtorji v sprejetem programskem dokumentu niso mogli predvideti, kakšne bodo značilnosti finančne in gospodarske krize, ki se očitno širita tudi na Slovenijo. Nekateri gospodarstveniki in bančniki zatrjujejo, da bosta finančna in gospodarska kriza komaj "oplazili našo državo, ker ima ta trden bančni in finančni sistem, slovenska industrija in nasploh gospodarstvo pa sta sposobna za hitro prilagoditev nastajajočim slabšim razmeram". Preseneča, morda pa je tudi razumljivo, da so predstavniki strank med pogajanji o koalicijskem sporazumu največ časa namenili pokojninskemu sistemu. Predsednik Demokratične stranke upokojencev Karel Erjavec je zahteval povišanje pokojnin in pri tem mu je tudi delno uspelo. Dogovorjeno je bilo, da bodo upokojenci z najnižjimi pokojninami v letu 2009 prejeli 300 evrov dodatka v dveh obrokih, zakon o pokojninah, ki bo urejal to področje, pa naj bi sprejeli leta 2010. Koalicijskega sporazuma niso še predstavili javnosti, znano pa je, da je v omenjenem dokumentu premalo prostora, namenjenega drugim temam, npr. zdravstvu. Takoj po razpravi in sklepu o povišanju najnižjih pokojnin so se oglasili Zveza svobodnih sindikatov Slovenije z zahtevo, da se minimalne plače v državi povišajo na 500 evrov neto mesečno, in delodajalci, ki nasprotujejo vsakemu povišanju plač. V tem primeru naj bi v Sloveniji kar 30.000 delavcev ostalo brez zaposlitve.

Solidarnost in zavzetost za pravice Slovencev v Italiji

Vlada v odhajanju je sprejela posebno izjavo, v kateri je poudarjeno, da podpira zahteve slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki ji vlada Silvia Berlusconija omejuje in zmanjšuje pravice in znižuje denarne prispevke. Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je dejal, da mu je italijanski zunanji minister Franco Frattini obljubil, da bo Italija odpravila ukrepe, ki povzročajo težave slovenski narodni skupnosti. Naš odgovorni urednik Jurij Paljk pa je o krčenju sredstev za našo manjšino objavil komentar v novi številki tednika Družina. Dal mu je naslov Vojna napoved slovenski manjšini.

Marijan Drobež

Zahteva Civilne iniciative za Primorsko

Naj se vendar začnejo postopki proti vojnim zločinom!

Božo Novak, predsednik nekdanjih borcev v občinah Ajdovščina in Vipava, je tudi našemu časniku poslal izjavo za javnost, ki jo je sprejela Civilna iniciativa za Primorsko, to je organizacija civilne družbe, ki deluje na območju od Tolmina, prek Nove Gorice do Kopra. Omenjena izjava se nanaša na ravnanja in zločine italijanskih okupacijskih oblasti, ki so v obdobju med leti 1918 do 1943 upravljale Primorsko oz. del Slovenije. V dokumentu je zapisano, "da se Civilna iniciativa za Primorsko pridružuje Mnenjskemu gibanju slovenske Istre in enajstim borčevskim organizacijam Primorske v zahtevi, da Vrhovno državno tožilstvo Slovenije prične postopke zoper kazniva dejanja vojnega hudodelstva, ki jih je Italija povzročila med okupacijo Primorske in Slovenije. Med okupacijo so nekateri italijanski visoki častniki, fašisti in visoki upravni funkcionarji s svojimi ukazi in navodili globoko posegali v življenje slovenskega naroda. Zaradi njihove krutosti je življenje izgubilo veliko število ljudi, veliko jih je bilo odpeljanih v koncentracijska taborišča, od koder se jih je vrnilo izredno malo.

Pri tem so nedvomno sporni govori predsednika Italije, ko nam vsako leto 10. februarja sporoča, da smo Slovenci genocidni in krvoločni Slovani. Predsednik vlade Italije pa izjavlja, da italijanska vojska v obdobju okupacije ni pobijala civilnega prebivalstva, da ni imela koncentracijskih taborič, temveč da je Mussolini pošiljal ljudi na počitnice na Rab, v Gonars. Sedanjim italijanskim oblastem se ne zdi nič spornega, da preganjajo nacistične častnike, starčke. Na svoje fašistične kriminalce, ki so ravno tako povzročali veliko gorja predvsem na Primorskem in na ostalem delu Slovenije, pa pozabljajo".

Glede dosedanjih pobud o ovadbah zoper krivce zločinov med italijansko okupacijo Primorske oz. Slovenije je v zahtevi Civilne iniciative za Primorsko zapisano, "da vse dosedanje ovadbe niso našle pravega mesta na Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije. Tudi politični krogi v Sloveniji ne vedo, kako se lotiti te problematike, da se pri tem ne bi zamerili svojim sosedom. Izvirna napaka tega stanja je bila storjena v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je Slovenija na vse mogoče načine udinjala članicam EU, pri tem pa smo pozabljali na lasten narod".

M.

Tudi v programu nove slovenske vlade

Izpolnitev vseh odločb ustavnega sodišča

V koalicijski pogodbi političnih strank, ki bodo oblikovale novo slovensko vlado, je predvidena tudi izpolnitev vseh sklepov oz. odločb ustavnega sodišča, ki jih prejšnje vlade niso upoštevale in spoštovale. Zaslugo za tako določilo naj bi imela zlasti Katarina Kresal, predsednica LDS, stranke, ki se v svojem programu najbolj zavzema za spoštovanje pravne države Slovenije.

Ustavno sodišče vsako leto sprejema odločbe o primerih neustavnosti na raznih področjih, ki pa jih najvišja izvršilna oblast, to je vlada, po večini ne uresničuje ali pa jih delno izpolni. Zaradi tega je marsikje ustavni rok za popravke neustavnega v ustavno že zdavnaj minil.

Med zakoni je sedem tistih, ki niso bili usklajeni z ustavo.

Katarina Kresal

Ustavno sodišče je že pred desetimi leti sprejelo odločbo o spremembi območja mestne občine Koper. Slednjo naj bi razdelili na več občin, kar pa je v Kopru naletelo na buren odziv in nasprotovanje vseh tamkajšnjih političnih strank in tudi večjega dela tako imenovane civilne družbe. Neuresničena je nadalje odločba o ureditvi statusa tako imenovanih izbrisanih oseb, ki jim je država odrekla pravico do stalnega prebivališča v Sloveniji. Izvršilna oblast bi jim morala popraviti krivice (domnevne) do sredine oktobra leta 2003. Tudi pet let pozneje pa se ni še nič zgodilo. Po odločbi ustavnega sodišča, da je bilo tudi partizansko nasilje med drugo svetovno vojno zoper civiliste vojno nasilje, so se v parlamentu začele polemike o tem, kdo so in kdo niso bili žrtve omenjenega nasilja. Tudi v tem primeru odločba ustavnega sodišča ostaja neuresničena, čeprav je rok za njeno izpolnitev potekel že pred enim letom.

Za uresničitev nekaterih neizpolnjenih odločb ustavnega sodišča, vrhovnega varuha ustave in zakonov, ima pričakovana nova koalicija v parlamentu premalo glasov. To velja za odločbi o tako imenovanih izbrisanih in o upravni preobrazbi (ozemeljski razdelitvi) mestne občine Koper. Zaradi tega si bo vladna koalicija morala pridobiti podporo opozicije, zlasti poslancev Demokratske stranke Slovenije.

M.

Kratke

V Sloveniji naj bi evropsko raven plač dosegli šele leta 2031

Po podatkih Eurostata, statističnega urada EU, so v državah članicah povezave občutne razlike v plačah. Realne plače so se lani najbolj povečale v novih državah članicah, in sicer za 10,5 odstotka. Najbolj so se povečale v tistih državah, kjer so bile prej najnižje. Pri tem pa je izjema Slovenija, kjer so se po ugotovitvah raziskave z imenom Eurofound in podatkih Eurostata plače v letu 2007 celo znižale, in sicer kar za 3,5%. Spričo finančne in gospodarske krize se prebivalci Slovenije sprašujejo, kaj je z njihovimi plačami, ki so ena in polkrat nižje kot pa v razvitih članicah EU. Pridržki in kritike nastajajo tudi zaradi tega, ker Slovenci v veliki večini veliko in dobro delajo, kar se

kaže v uspešni gospodarski rasti države. V preteklih letih, posebej od uvedbe evra, so cene življenjskih potrebščin dohitele raven cen v EU, plače pa so zaostajale in še zmeraj zaostajajo. V Avstriji so, denimo, cene bencina le 10% višje kot v Sloveniji, povprečne bruto plače pa so tam 1,5-krat višje kot v Sloveniji. Življenjski standard danskega delavca in delavke je kar 2,5-krat višji, standard avstrijskega delavca in delavke pa 1,5-krat višji od slovenskega, izhodišče pa so v vseh primerjavah približno enake cene življenjskih potrebščin. Dr. Tanja Česen z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je analizirala stopnje rasti povprečnih evropskih in slovenskih neto plač, in ugotovila, da bomo Slovenci evropske plače dosegli šele leta 2031.

Prva doktorska disertacija o Novi Gorici

Raziskovalka Katja Jerman, ki je delovala na Raziskovalni postaji Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Novi Gorici, je ubranila doktorsko disertacijo o Novi Gorici. Zagovarjala jo je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, njen mentor pa je bil prof. dr. Božidar Jezernik. Nova Gorica je tako ob šestdeseti obletnici začetka gradnje dobila doslej najbolj popolno in celovito delo o mestu, ki je prebivalcem Goriške nadomestilo nekdanje središče, Gorico. Nova doktorica je pri pripravi disertacije uporabila obsežno in raznoliko gradivo, ki ga je zatem izročila v trajno hrambo raziskovalni postaji v Novi Gorici. Gradivo o Novi Gorici, ki ga je zbrala v času svojega doktorskega študija, obsega knjige in druge publikacije, vseh je okoli 50 enot, pet arhivskih škatel časopisnih člankov in nekaj fasciklov drugih dokumentov oz. listin o novem mestu ob slovensko-italijanski meji na Goriškem. Novi doktorici tudi iskrene čestitke Novega glasa.

O razvoju žgalniških peči pri rudniku živega srebra v Idriji

V Idriji pogosto prirejajo pogovore in prireditve o rudniku živega srebra, ob 500-letnici pričetka rudarjenja. Pri tem je zlasti aktiven Mestni muzej, ki sicer deluje na območju Idrije in Cerkljanskega. Zdaj je v razstavišču Nikolaja Pirnata v gradu Gewerkenegg na ogled razstava o razvoju žgalniških peči pri rudniku živega srebra. Gre za pomemben del tehnične dediščine rudnika, ki je ime Idrije ponesel v svet. Avtor razstave Anton Zelenc, kustos idrijskega muzeja za tehnično dediščino, je pripravil veliko število fotografij, listin in drugih dokumentov ter drugačnih prikazov o postopkih, ki so jih uporabljali pri žganju živosrebrne rude. Žgalniške peči so se v 500 letih

rudarjenja pogosto menjale, ker se je njihova tehnična raven razvijala oz. je hitro napredovala. Prve idrijske peči, ki so jih razvili v rudniku zaposleni ali v njem delujoči strokovnjaki, so od leta 1806 dalje uporabljali tudi v španskem Almadenu, največjem živosrebrnem rudniku na svetu. Razstava o razvoju žgalniških peči pri rudniku živega srebra v Idriji bo na ogled do 23. novembra.

GORIŠKA MOHORJEVA in MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE

vabita na predstavitev knjige

Erike Jazbar in Zdenka Vogriča

GORICA

Vodnik po mestu in po sledovih slovenske prisotnosti

Delo bosta predstavila časnikarja Ivo Jevnikar in Jurij Paljk

Sreda, 12. novembra 2008, ob 11. uri

Muzej novejše zgodovine, Celovška cesta 23, Ljubljana

Borštnikovo srečanje 2008

Med nagrajenci Janko Petrovec

S svečanim večerom, katerega scenarij je sestavil Tone Partljič, predsednik sveta BS, ob sočnem povezovanju Lare Jankovič, ki je prikazala tudi del monodrame Kot jaz, in Viktorja Megliča, se je v sredo, 29. oktobra, končalo letošnje Borštnikovo srečanje, najpomembnejši festival poklicnih gledališč v Sloveniji, ki zadnja leta širi svoja obzorja v svet evropskega gledališkega prizorišča. Letos je festivalske dni zaznamovala 150-letnica rojstva gledališčnika Ignacija Borštnika (1858-1919), ki se je hudomušno nekajkrat "prikazal" na odru. Sklepnega večera v veliki dvorani SNG Maribor, katerega program sta neposredno prenašala slovenska državna televizija in radio, se je udeležila Borštnikova pravnukinja Susann Arias, ki živi v Združenih državah Amerike. V dvanajstih dneh se je zvrstilo enajst uprizoritev, ki so se potegovale za letošnje nagrade, poleg le-teh pa je bilo še pet predstav spremljevalnega programa in vrsta strokovnih pogovorov o tekmovalnih predstavah. Selektorica 43. Borštnikovega srečanja dr. Barbara Orel, gledališka teoretičarka in kritičarka, je kot merilo za izbor tekmovalnega programa izbrala "konsistentnost uprizoritev, njihovo celovitost in izpovedno moč". Izbrala je uprizoritve, "ki izkazujejo svežino v interpretativnih poudarkih, uprizoritvenih postopkih in strategijah predstavljanja, s katerimi nagovarjajo gledalce". Strokovna žirija, ki ji je predsedoval Blaž Lukan, ostali člani pa so bili Mario Brandolin, Gregor Butala, dr. Maja Haderlap in mag. Mojca Jan Zoran, je ugotovila, da izbor predstav "povsem ustrezno odraža stanje v sodobnem slovenskem gledališču", in je podelila vse nagrade ter zanje soglasno sprejela odločitve. Veliko nagrado 43. Borštnikovega srečanja za najboljšo uprizoritev je prejela predstava Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem v režiji Francois-Michela Pesentija, v izvedbi SNG Drama Ljubljana. V utemeljitvi je zapisano, da "velika zgodovinska viteška igra v izvedbi ljubljanske Drame se kaže v dovršeni, novi, navdahnjeni vizualni podobi". Za vlogi glavnih protagonistov igre, kovačeve hčere Katice in grofa Friderika von Strahlskega sta nagrade bila deležna Veronika Drolc in Marko Mandić. Ostale tri od petih enakovrednih igralskih nagrad so prejeli Jernej Šugman za vlogo Tita Andronika v istoimenski predstavi v izvedbi ljubljanske Drame, Tadej Toš za vlogo Jeana v predstavi Nosorogi v izvedbi Drame SNG Maribor in Janko Petrovec za vlogo Semjona Semjonoviča Podsekalnikova v predstavi Samomorilec Nikolaja Erdmana, v izvedbi SSG Trst in režiji Eduarda Milerja. Zvesti spremljevalci našega gledališča smo se seveda najbolj razveselili te nagrade, saj smo že na lanski premieri te predstave SSG spoznali, koliko energije in natančnosti pri zarisovanju nastopajočih likov so igralci SSG vložili vanjo. Izmed izvajalcev je seveda izstopal prav Petrovec v vlogi protagonista. Njegove kreacije so nas že večkrat navdušile, a ta nas je resnično presenetila, ker je bila res nekaj posebnega, verjetno najboljša izmed vseh njegovih do sedaj odigranih vlog, in zato mu še posebej čestitamo za ta lepi igralski dosežek in se popolnoma strinjamo z utemeljitvijo žirije, da "Janko Petrovec je Semjona Semjonoviča Podsekalnikova ustvaril kot slehernika, ki hlepi za priložnostmi, da bi se vzpostavil kot posameznik. Petrovčev slehernik je nežen, mehak, neodločen, navzven celo gospodovalen, a v svojem bistvu negotov in kljub vsem naporom vedno obsojen na biti le del brezimne množice. Petrovec ni klišejski, že videni slehernik, temveč znotraj uprizoritvenih možnosti išče sebi lasten igralski izraz in pot razvoja lika. Najde ga v polju intuitivnega, primarnega. Z mehkobo in z mestoma otroškim, le samemu sebi namenjenim trmarjenjem ter kujavo naivnostjo najde nove možnosti za udejanjanje v dramski literaturi pogosto prisotnega brezimneža". Škoda, da ravno sedaj, ko se je ovenčal z Borštnikovo nagrado, odhaja iz SSG na novo službeno mesto, na Radio Slovenija. Vseeno upamo, da bo še kdaj sodeloval pri našem gledališču, ki je bilo, pod umetniškim vodstvom Marka Sosiča, dvakrat uvrščeno v tekmovalni program (prvič z Linhartovim Matičkom v režiji Vita Tauferja) in bilo prisotno v spremljevalnem programu z monodramo Moj Kras. S tem je vsakič pokazalo, da se s pravimi, izvirnimi estetskimi izbirami lahko kosa z gledališkimi hišami v matični domovini, ki bi do našega gledališča zaradi njegove specifike morala biti še posebej pozorna. Ostale nagrade je žirija takole porazdelila: nagrada za mlado igralko je pripadla Ani Hadžialjević za vlogi Margerite v predstavi Osvajalec v izvedbi ljubljanske Drame in Lenke v predstavi Raztrganci/Učenci in učitelji v produkciji Mestnega gledališča Ptuj in E. P. I. Centra in koprodukciji Cankarjevega doma Ljubljana (predstavo si bo goriška publika ogledala v letošnji abonmajski sezoni). Tri enakovredne nagrade za druge dosežke so prejeli ustvarjalci predstave Raztrganci/Učenci in učitelji, za idejni in receptivni premik, Leo Kulaš za kostumografijo v predstavi Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem in Mitja Vrhovnik za glasbo v predstavi Mlado meso v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane. Nagrado Dominika Smoleta za prevod in dramaturgijo je prejel Primož Vitez (ki poučuje fonetiko in teorijo jezika – lingvistiko in prevajanje iz francoščine v slovenščino na oddelku za romanistiko ljubljanske Filozofske fakultete) za prevod in dramaturgijo drame E. Ionesca Nosorogi. Nagrade za gledališke inovacije in estetski preboj je bil deležen Janez Janša za koncept in režijo Slovenskega narodnega gledališča v izvedbi Maske Ljubljana. Žirija za podelitev Borštnikovega prstana, v sestavi Tone Partljič, Rapa Šuklje in Peter Ternovšek, je to prestižno nagrado, o kateri na tiho sanja vsak igralec, podelila Aleksandru Valiču, ki je bil že večkrat na seznamu zanjo. Letos, ob 60-letnici filma Na svoji zemlji in bližajočem se Valičevem življenjskem jubileju - prihodnje leto bo praznoval 90. rojstni dan, - se mu je upanje vendarle uresničilo. Partljič je med drugim dejal, da je Valič "ljudski igralec z veliko humorja", kar je velik dar, saj "dober smeh v teatru je isto kot katarza v tragediji". Valič, ki je naš goriški rojak – rodil se je v Gorici 10. februarja l. 1919; oče je bil iz Skrilj na Vipavskem, mati pa iz Šempasa – je ganjen zaupal, da "Borštnikovo priznanje je tisto edino, ki govori o tem, da sem za slovenski narod nekaj, vsaj nekaj koristnega storil" in "da ga je zopet obiskala sreča", saj je "o tej nagradi veliko pred tem sanjaril in se razočaran vrnil s praznimimi mislimi". Aleksander Valič je bil prva povojna leta eden izmed stebrov Slovenskega narodnega gledališča za Trst in Primorje in je to obdobje opisal v knjigi Sanje in resničnost, ki jo je izdala založba Mladika.

Iva Koršič

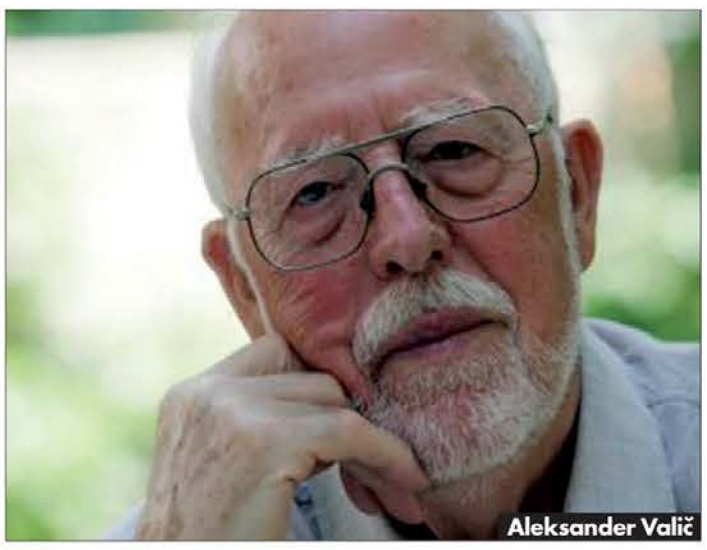
Aleksander Valič

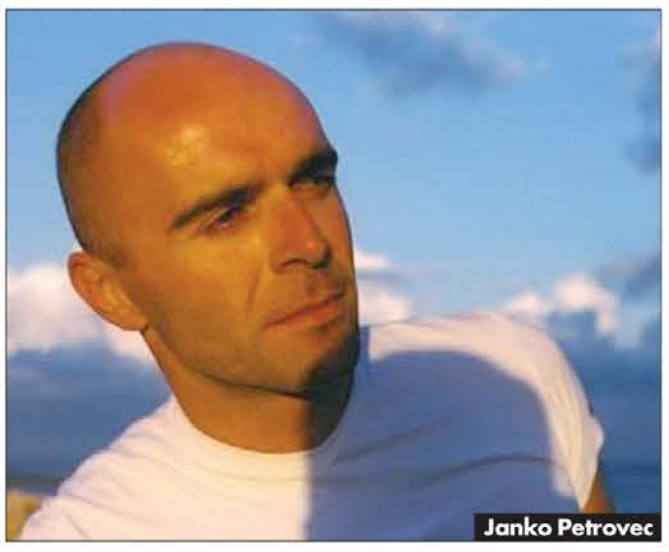
Janko Petrovec

Klepetalnica goriškega loka

Jezik na robu

Jezik na robu. To je težava, s katero se vseskozi soočamo, predvsem v tem našem dvojezičnem okolju. Prav o tem sta nam prejšnji četrtek, 23. oktobra, na klepetalnici goriškega loka v KB centru spregovorila Matejka Grgič in Miran Košuta.

Miran Košuta je začel s splošnim razmišljanjem o jeziku, o kontekstu jezikov v svetovnem merilu. 21. januarja 2008 je na Aljaski umrla Mary Smith Jones, zadnja govorka aljaškega jezika eyak. S tem je izginil univerzum občutkov, pojmov, navad. Po Unescovi presoji je na svetu 6800 govorjenih jezikov. Od teh dva na mesec izumreta. Globalizacija bo privedla do tega, da bodo do leta 2100 izginili jeziki, ki nimajo pisne oblike in jih je zato težje posredovati mladim. Na svetu je 5288 jezikov, ki imajo manj kot 100.000 govorcev. Vpliv dominantnih jezikov pa je vedno večji. Podatek, da ogroženi jeziki predstavljajo 95% vseh govorečih... te pa govorijo le 4% ljudi, je presenetljiv. Mandarinsko kitajščino govori namreč milijarda ljudi, ostali odstotek pa zavzemajo predvsem angleščina, hindijščina in španščina. Kaj to pomeni? Boj za preživetje malih jezikov. In sem spada seveda tudi slovenščina.

O tem vse pogosteje razpravljamo. Skrbita nas naša usoda in prihodnost. Če izumre jezik, izumre z njim tudi naš svet. Pa vendar... kljub vsem mračnim napovedim slovenščina pravzaprav ni povsem v nevarnosti. Jezikoslovci ji pripisujejo še vsaj sto let. Manjših jezikov je namreč mnogo več. Poleg tega pa tudi evropeizacija pozitivno vpliva na naš mali jezik in mu pomaga pri razvoju.

Katero pa je sedaj jezikovno stanje manjšine? Položaj je dihotomičen. Slovenščina je sedaj v Italiji nedvomno bolj priznana kot nekoč. Vseeno pa manjšina nima fakultete v lastnem jeziku. Specialistični študij slovenščine je preredko urejen in nasploh je v FJK število univerzitetnih tečajev slovenščine precej nizko. Poleg tega je problematična tudi javna raba slovenščine. Uradna dvojezičnost je prej izjema kot pravilo. Zanimivo je, kako neko indijansko pleme telesno kaznuje tiste, ki napačno uporabljajo jezik. Raba jezika je zanje tako pomembna, da tujk in jezikovnih nepravilnosti enostavno ne dopuščajo. Morda ni potrebno, da tudi mi sežemo po nasilju..., a vseeno bi se morali z zavestnejšo uporabo medijev truditi za boljši jezik. Alojz Rebula namreč trdi, da "jezik vidiš, to ni nič drugega kot življenje samo". Miran Košuta pa dodaja, da je živ, sočen, uporaben, moderen jezik porok našega osebnega in nacionalnega jutri.

Kaj je pravzaprav jezik, se sprašuje Matejka Grgič. Mogoče ne obstaja točna definicija. Včasih se nam zdi, da se jezik pojavlja kot paradoks... na robu. Zelo globoko sega jezik v dušo osebe, sega nekam v področje nezavednega. Na jezikovnem področju imamo velike, celo življenjske pomanjkljivosti. Zveni nenavadno, a nedvomno se je marsikdo od nas znašel v težavah pri slovenskem vulkanizerju, mehaniku... celo frizerju!

Drugi paradoks predstavlja rezijanščina, velika posebnost slovenskega narečja. O njem pa še zdaleč ne odločajo jezikoslovci, pač pa moda. Če se jim bodo npr. slovenska politika, ekonomija in način življenja zdeli dovolj privlačni, bodo sledili njihovim trendom. Če pa jim bodo privlačnejši Furlani, bodo hrepeneli po neodvisnosti. Tretji paradoks se tiče ohranjevanja in razvijanja jezika. Ohranjevanje samo ne zadošča. Uporabljati ga moramo, mu pomagati, da raste, da se razvija. To je naša naloga. Če jezik le ohranjamo, postane klasičen, namenjen le šolski rabi. Prav to pa nas včasih postavlja v dvome. Zakaj je jezikovna razlika razvidna že ob prehodu generacij? Je morda tudi to posledica globalizacije, ki bo vase vsrkala vse, kar spada v kategorijo malega? Ne... spremembe niso vedno negativne. Zakaj naj ne bi bile le posledica ekonomskih, političnih, družbenih in nasploh življenjskih dogajanj? Slovenščina pač preživlja podobno prehodno obdobje, ki je nujno in celo dobrodošlo, pa čeprav je naš občutek včasih slab.

"Meje mojega jezika so meje mojega sveta", je trdil Wittgenstein. Spodbujajmo torej naš jezik!

Tanja Zorzut

SOL V KAVI

Sužnji dela - prvič

"Praviš, da smo sužnji dela. Kako to misliš? Če gledam na vaše triindvajseto stoletje, se mi zdi, da živite kot v našem srednjem veku, in če se prav spomnim, ljudje v srednjem veku sploh niso bili tako svobodni. Po cele dneve so garali na polju, da bi pridelali dovolj hrane za svoje preživetje".

"To so vas učili v šoli. Pa je bilo res tako? Do neke mere. Ljudje so v srednjem veku več delali, ker so imeli še nazadnjaško kmetovanje. Vaše industrijsko ali intenzivno kmetovanje pa se od srednjeveškega ni po ničemer razlikovalo. Vi ste orali s traktorji namesto z živino, pa je šlo hitreje in ste mislili, da je to napredek. Namesto da bi pleli na roke, ste uporabljali pesticide in menili, da je to napredek. Ker ste s takim kmetovanjem siromašili tla, so postala nerodovitna, tako da ste morali uporabljati gnojila in spet bili prepričani, da ste napredni. Povej mi le eno: gozdov nihče ne orje, v njih ne odstranjuje plevela in jih ne gnoji, pa vseeno rastejo. Še več. V gozdovih je prst najbogatejša, mar ne? Kako to? Narava je poskrbela za vse. Treba jo je le spoštovati in dovoliti, da naredi svoje. In že v vaših časih so poznali pravi pristop ter odkrili, da je hektarski donos žitaric brez oranja, pletja in gnojenja enak ali celo večji od donosa na industrijskih poljih, pa je bilo treba nekaj stoletij, da smo prišli do tega, kar imamo mi danes. Hrano pridelujemo tako, da skorajda ni treba delati. Imamo veliko prostega časa".

"V redu. Če obstaja tak način kmetovanja že v naših časih, zakaj ga ne poznamo? "

"Pa smo prišli do suženjstva".

"Ker je za takšno kmetovanje potrebno veliko manj naložb. Kmetje ne potrebujejo traktorjev, kombajnov, gnojil, pesticidov in sploh ne gensko spremenjenih posevkov. Vse to pa predstavlja velik gospodarski interes in bi se torej s hitrim prehodom na takšno kmetijstvo zgodila strašna gospodarska kriza. Najprej bi veliko ljudi ostalo brez službe, vlade bi imele močno zmanjšane davčne prihodke in vse, kar temu sledi. Naj te potolažim. V prihodnosti ste postopoma prehajali na takšno kmetovanje in, kot vidiš, je danes povsem uveljavljeno pri nas. In deluje".

"Upam, da res. Zdi pa se mi, da potemtakem večina ljudi kmetuje".

"Točno tako, toda to je tudi prav. Človek potrebuje stik z zemljo".

"Hočeš reči, da je napredek ta, da postanemo vsi kmetje"?

"Nekaj takega. Saj ste to bili že v vaših časih. Ali niso bile sanje večine ljudi v mestih, da si kupijo vikend ali hiško na podeželju in imajo svoj vrtiček? Koliko ljudi se je ukvarjalo z vrtičkarstvom, da se umiri, sprosti in spočije? Če niso imeli zemlje zunaj mesta, so imeli vsaj na balkonu nekaj rož. Se motim"?

"Ne. Res je".

"Ali ni lepše, da vse življenje živiš v naravi, v zdravem okolju, se ukvarjaš s svojim vrtom, ješ svojo zdravo hrano in je to tudi več ali manj skorajda vse delo, ki ga moraš opraviti? Pri vas si to lahko privoščijo samo bogataši ali pa upokojenci. Pa še to le tisti, ki sploh imajo tak vrtiček".

Peter Szabo

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. novembra, ob 14. uri.

Jesen vabi v svoj objem

Brložnik

Zimske poti k soncu

Pride čas, ko nas zazebe v noge in v dušo, ko zaživijo spomini na poletje in si vsi zaželimo sonca. Tudi najbolj zagrizeni gorniki se v megli in mrazu neradi podajajo na alpske vršace in prav zato bo dobrodošel niz predlogov za nedeljske družinske izlete v sončne in toplejše kotičke. Največ v Sloveniji, nekaj pa tudi v sosednjih krajih Hrvaške. Iz srca upam, da bo vsakdo našel kaj zase in ob sprostitvi telesa našel tudi nekaj lepote za dušo in srce.

Jesen je čas, ko svet zadobi zlatorumeno preobleko, sonce, čeprav je nebo jasno, nas greje le površno in nepreprečljivo, pogostokrat pa se v nas oglasijo otožnost in spomini na poletne dni, preživete ob morju. To je pravi čas za izlet v park istrske Učke, prelep naravni rezervat, ki je nam zamejcem kljub relativni bližini precej tuj. Učka je bila nekdaj obiskovana točka naše razširjene planinske transverzale, malokdo pa ve, da je nad Kvarnerjem še veliko drugih zanimivih vrhov, kot sta na primer Planik in Brložnik.

Izlet na Brložnik je relativno kratek, zanimiv in nenaporen, ker so pobočja gore porasla predvsem z listnatimi gozdovi, pa je jeseni pot še posebno privlačna in prijetna za dušo in oko.

Na vrh se lahko odpravimo s Poklona, pot pa je nekoliko dolga in strma, zato smo se mi s sedla raje popeljali še nekaj kilometrov navzdol proti naselju Veprinac, z avtom pa smo zavili levo na prvo širšo makadamsko cesto, ki je dobro zarisana na zemljevidu Parka (pred njo smo izpustili dve ozki in neprevozni, ki ravno tako peljeta levo v gozd). Poti ni težko najti, saj je prva in edina brez table, ki prepoveduje vožnjo z avtomobilom. Po njej se lahko udobno popeljemo do zaprte lovske koče, kjer jeklenega konjička parkiramo in se peš odpravimo v levo, po širokem makadamu.

Tudi tale pot je na prvi pogled prevozna, v resnici pa se tu začenjajo planinske oznake za Planik in Brložnik, vožnja pa je možna samo s posebnimi dovolilnicami.

Sicer je avto tu čisto odveč, saj nas v svoj objem vzame tišina prostranih gozdov, modro nebo pa se igra s tisočerimi jesenskimi barvami, tako da čisto pozabiš na napor in uživaš ob lepotah narave. Sprva je svet položen, poln dolin in kraških vrtač, celo čudovit izvir srečamo na poti, kjer se modrina neba odseva v kristalno čisti vodi, vse pa je odeto v šminko jeseni. Rumena, rdeča, pa odtenki bakrene in oranžne, pozabljeno zelenje in topli sončni žarki nam vlivajo novih moči, da se, ob smerokazu, ki nam kaže v levo pobočje navkreber, brez oklevanja odpravimo v strmino. Sicer je napornejše hoje samo za kakih dvajset minut, morda pol ure, vzpon pa je poln igrivosti, saj se steza vije med skalami in vzpetinami, ki so tako značilne za hrvaška obalna pogorja (Bijele stene). No, malo plezarije, sicer čisto lahke in brez vrtoglavih globin, bo kar dobrodošle in kmalu bomo na strmem grebenu, s katerega bodo že razpoznavni obrisi Brložnika.

Strmine je konec in pot nas mimo skal lepo pripelje do manjše travnate jase, kjer sonce prijetno kliče k počitku, nepozaben razgled pa vabi v sanjski objem Kvarnerja. Brložnik, vzpetina liburnske Čičarije, se sicer ponaša z dobrimi 1093 metri nadmorske višine in ni torej čudno, da seže naš pogled po Reškem zalivu od Ičićev do Mošćeničke drage. Morje pa se ob jasnem vremenu odpira tja do Raba in pred nami se jasno rišejo obale zlatega otoka Krka in Cresa. Ko se zasanjano predamo sončnim žarkom, ne moremo kaj, da prosto poletimo med sinje valove in iščemo imena številnim manjšim in velikim otokom, čisto drobcenim naseljem in neštetim plažam. Morda je ravno tam skrita peščina, kjer smo poleti ušli vrvežu in hrupu ter v samoti prisluhnili pripovedi valov. Morda je ravno tam hišica, kamor najraje zahajamo na počitnice, morda so tam sredi Jadrana, ki ga je jesen zlato obarvala in zavila v megleno tančico, naše pozabljene sanje o poletju.

Čas bo v objemu jadranskih lepot tekel prehitro in bližajoči se večer nas bo prisilil, da se bomo odpravili na pot, pa čeprav je spusta le za pičlo uro in bomo kmalu pri lovski koči, kjer smo parkirali avtomobil.

Če smo zgodnji in nam ostane še malo časa za pohajkovanje, se lahko z Veprinaca spustimo proti morju, da se ga vsaj za trenutek nagledamo od blizu. Neverjeten občutek imaš, če se s tisočaka spustiš do obale in začutiš vonj po Jadranu. Pa še kavica bi bila morda dobrodošla, da se bomo lahko še nekaj minut martinčkali na soncu.

Če bomo Brložnik obiskali kako oktobrsko nedeljo, pa ne smemo pozabiti, da se ob koncu izleta zapeljemo še do Lovrana, kjer imajo v tem mesecu praznik kostanja.

Obronki nad Lovranom in Opatijo so namreč bogato porasli s kostanjevimi gozdovi, mi se bomo pa verjetno še najbolj razveselili pridnih rok domačink, ki vsako leto strežejo z odličnimi kostanjevimi sladicami.

Suzi Pertot

Drugačno doživljanje nogometa

Panem et Beckham, please!

Športni dnevniki se v Italiji sprašujejo, ali bo David Beckham vendarle januarja igral za Milan. Res Hamleta vredna dilema v času, ko nekaj milijonov ljudi bolj ali manj glasno in javno protestira zaradi splošnega poslabšanja življenja! Če je življenje sivo, nam bo vsaj žogobrcar Beckham v črnordečem dresu olepšal življenje. Brivci pa naj si nikakor ne delajo utvar: za Beckhamove frizure skrbi osebni frizer, ki ga po potrebi (ali modni muhi) pokliče od povsod. Na svetovnem prvenstvu na Japonskem si je takrat nekaj let mlajši Beckham zaželel novo frizuro, frizer pa je moral s potovalko iz Londona v Tokio.

Beckhama si v Milanu ne želijo (le) zaradi nogometnih sposobnosti. S trenutnim kadrom bi lahko Milan in marsikateri italijanski prvoligaš sestavil dve ali tri kvalitetna moštva. Beckham je zlasti reklamni izdelek. Dejstvo, da trenutno igra v Los Angelesu in da baje preživlja več časa v bližnjem Hollywoodu kot pa na treningih, pa podkrepi izjavo, da je nogomet druga najpomembnejša postranska stvar na svetu. Prva je namreč – denar. Znan italijanski designer je že razobesil po Milanu jumbo plakate z orjaškim Beckhamom v spodnjem perilu, sicer pa vsi na tihem upajo, da bosta med enim treningom in drugim zapravljala tudi po milanskih trgovinah in nakupovala še kak ducat srajc, oblek, čevljev – na dan, seveda.

Pa smo spet pri denarju. Nekoč je bil nogomet predvsem igra. Otroci so lahko mirno brcali žogo pred hišo ali celo na cesti. Nogometni dresi, ki si jih kupil v trgovini, niso imeli nobenih sponzorjev.

Pomembna je bila barva majčke. V današnjem času je za otroke težko, da se identificirajo s kakim igralcem. Kupo-prodajna nogometna borza spreminja igralce v (sicer izredno dobro plačane) potujoče potnike.

Tudi otroci nogometa ne doživljajo več kot igro. Nogomet je pravzaprav sredstvo za dostojno preživetje osebe in družine. Nekoč so bile to sanje otrok, ki so rasli v ubogih četrtih brazilskih velemest, danes pa so to globalne sanje, ki se po večini razblinijo kot sanje po zmagi na Superenalotu.

Vsi sanjajo, le redki pa se v nogometnem svetu znajo ozreti na realnost izven štadiona. Svetla izjema tudi na tem področju je trener Interja Mourinho, ki je v nedeljo pojasnil časnikarjem, da od svojih nogometašev ne sprejema opravičila, da so utrujeni. "Utrujen je družinski oče, ki se po 15 urah dela vrne domov in zasluži nekaj sto evrov plače na mesec", je dejal v skorajda brezhibni italijanščini ter s tem pojasnil, kaj je pravzaprav nogomet danes.

V starem Rimu so, v podobnih časih, kot je današnji, prav tako prirejali velike spektakle, da so ljudje pozabljali na vsakdan. Levi so danes skorajda povsod zaščiteni, tako da novodobni gladiatorji morajo brcati žogo. Panem et Beckham, please!

Peter Rustja

Sedmo Športno srečanje manjšin

Veliko več kot samo boj na tekmovališčih

Pred nedavnim je bilo v Poreču sedmo Športno srečanje manjšin, hvalevredna in že tradicionalna prireditev, ki jo gojita Združenje slovenskih športnih društev v Italiji in Unija Italijanov iz Slovenije in Hrvaške na pobudo predsednikov Jureta Kufersina in Sergia Deltona. Manifestacijo izmenično prirejajo slovenski športniki v Italiji in italijanski iz slovenske in hrvaške Istre. Lani, tudi v oktobru, je bila na Stadionu 1. maja in po drugih športnih prizoriščih na Tržaškem, letos pa jo je gostilo znano hrvaško letoviščarsko središče. Pobuda, za katero je vsekakor potreben precejšen organizacijski trud, se dejansko izvrši v enem dnevu, ko se reprezentanci obeh skupnosti (Italijani iz dveh držav nekdanje Jugoslavije se predstavijo enotni) pomerita v raznih športnih panogah, letos v moški in ženski odbojki, moški košarki, moškem nogometu, balinanju, tenisu in moškem ter ženskem namiznem tenisu. Za kroniko, naši zamejci so slavili le v ženski odbojki in v namiznem tenisu z moško ekipo. Vsa srečanja so bila vsekakor skrajno izenačena in dokaj borbena, a hkrati korektna. ZSŠDI je na srečanje prijavilo 34 mladih športnikov in skupinico spremljevalcev, na čelu katerih sta bila organizacijska tajnika Združenja Martin Maver in Igor Tomasetig. Zanimivo je to, da, ker je bila večina naših nogometašev na soboto, ko je bilo na sporedu gostovanje v Poreču, zaposlena s prvenstvenimi tekmami, so nogometni dvoboj odigrali kar odbojkarji, ki so tudi povsem dostojno predstavljali barve slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Sedmo Športno srečanje manjšin je v Poreču povsem uspelo in tam poželo tudi mogoče nenadejano pozornost institucij in medijev. Poleg predstavnikov Unije Italijanov so mlade športnike iz Tržaške in Goriške namreč sprejele tudi poreške oblasti z županom na čelu. Tekmovanjem pa je sledilo kar nekaj novinarjev in televizijskih kamer iz treh držav.

Tovrstne pobude imajo namreč globlji pomen. S strogo športnega oziroma tekmovalnega vidika je sicer njihova vrednost pač odvisna od nastopajočih, se pravi, da jo včasih lahko oplemeniti kak (bodoči) vrhunski tekmovalec, večkrat pa je raven lahko le rekreativna. Smisel takih srečanj pa je drugačen, saj gre v prvi vrsti za druženje, krepitev sožitja, navezovanje prijateljskih, sodelovalnih in ne nazadnje tudi tehničnih stikov. Nedvomno je koristno merjenje moči in znanja na tekmovališčih, še bolj pomembno pa je soočiti se s sosedi – manjšinci, se z njimi pogovoriti in jim prisluhniti in mogoče primerjati problematike ter stanje v posameznih skupnostih. Za mladega človeka je namreč zanimivo izvedeti, kako živijo vrstniki v drugih okoljih, kaj jih veseli in navdušuje, in najbrž tudi, kako pristopajo k vsekakor pomembnemu segmentu življenja, kakršen je šport. Sploh ostanejo taki dnevi v lepem spominu mladih udeležencev.

Srečanje ZSŠDI – Unije Italijanov vsekakor ni edini tak primer navezovanja čezmejnih stikov. Že cela tri desetletja poteka še bolj množično Srečanje slovenskih športnikov iz obmejnih dežel (navadno v juniju), vsakoletna dvodnevna pobuda (s skupnim prenočevanjem), ki jo podpira Slovenija z olimpijsko legendo Mirom Cerarjem na čelu. Tu poleg naših zamejcev sodelujejo koroški Slovenci iz Avstrije in porabski Slovenci iz Madžarske.

HC

NOGOMET

Promocijska liga: Kras – Centrosedia 2:0, Pro Gorizia – Vesna 2:2, Staranzano – Juventina 2:1

1. amaterska liga: Pieris – Sovodnje 0:1, Primorec – San Lorenzo 1:1

2. amaterska liga: Romana – Breg 0:3, Primorje – Begliano 3:1, Chiarbola – Zarja/Gaja 2:0

3. amaterska liga: Sant'Andrea – Mladost 2:1

KOŠARKA

C liga: Jadran Mark – Roncade 43:70, Oderzo – Bor Radenska 82:79

D liga: Kontovel – Breg 61:78, San Vito – Dom 82:57

ODBOJKA

Moška C liga: Sloga Tabor Televita – Buia 3:2, San Vito – Soča ZBDS 3:1, Il Pozzo – Olympia 3:0, Val Imsa – Natisonia 0:3

Ženska C liga: Martignacco – Sloga List 3:1

Moška D liga: Sloga – Aquileia 3:0

Ženska D liga: Udine – Bor/Breg Kmečka banka 3:1

NAMIZNI TENIS

Moška B2 liga: Kras – Vicenza 5:0

Zasedba slovenskega šolskega središča v Gorici

Protest se nadaljuje....

Protest slovenskih višješolcev v Gorici se nadaljuje. Minuli teden so protestirali tako, da so na šolah oklicali samoupravo, ta teden pa so zasedli šolski center in pravijo, da naj bi tako bilo vse do konca tedna.

Mnenja so seveda, kot vedno, deljena. Tudi med samimi dijaki je tako, da o starših in profesorjih ne govorimo. Dejstvo pa je, da so goriški višješolci vsaj pokazali, da znajo protestirati, česar bi do včeraj nihče niti ne pričakoval! Do trenutka, ko to pišemo, na šolah ni bilo večjih težav z disciplino, kar pomeni, da se dijaki znajo obnašati tudi takrat, ko "samoupravljajo s šolo" ali pa "okupirajo" šolska poslopja. Dejstvo pa je, da pouka nimajo in to najbolj skrbi starše ter nekatere profesorje, ki vedo, da bodo morali dijaki nadoknaditi zamujeno!

Foto JMP

V zadnjem tednu so študentje povabili medse nekaj gostov, med njimi tudi Rudija Pavšiča, Maro Černic, Livia Semoliča in Damijana Terpina. V torek, 4. t. m., jih je obiskal deželni svetnik Igor Gabrovec. "Italijanski šolski sistem še kako potrebuje reformo", je povedal številnim mladim v avditoriju. Taka reforma pa lahko samo obuboža šolstvo, saj ga bo s korenitim krčenjem prispevkov hudo prizadela. Sedanja vlada, ki si utira pot s spoti in dezinformacijo, krči prispevke sektorjema, ki sta nekako najšibkejša, čeprav za državo in državljane izredno pomembna: to sta zdravstvo in šolstvo. Gabrovec je nazorno prikazal več primerov, kjer bi lahko krčili sredstva, saj prihaja - zlasti v svetu politike - do nesprejemljive potrate javnega denarja.

Tragični časi za vedoželjne mladostnike

Pravljice in bajke o šoli ali dedek mraz res obstaja!

Predstavljam Vam magično obdobje bajk, mitoloških bitij, sneguljčic in grotesknih pošasti, v katerem živimo. Predstavljam Vam pravljični moralni nauk, ki v stavku ali vseh povezuje poanto vsake zgodbe. Predstavljam Vam svet, ki se ima za univerzalni primer realnosti, resničnosti in Pravega, a se v argumentaciji opira na prav taisto pravljičnost, ki naj bi ga razlikovala od drugih manj-realnih svetov. Predstavljam Vam zgodbo, ki jo ponosno deklamiramo iz dneva v dan, a ne verjamemo v njeno esenco. Verjemite njeni pravljičnosti in boste rešeni! Potem pa je italijanski izobraževalni sistem že dva tedna v kompletnem kolapsu...

Veliko besed in misli, in to najrazličnejših, je v zadnjih dveh tednih steklo po medijskih portalih, tisku in mladostniških glavah, ki (ne) verjamejo v pravljice. A v njih živijo. Ne mislim na tem mestu ponavljati elemente v znanstvenofantastičnem scenariju, ki se kot monolit uresničuje na tem ponorelem svetu. Poznamo ga že! Ali pa ne... Scenarijev je toliko, in to kontradiktornih ter bolno perverznih, da lahko preprost mladostnik, kot sem na primer jaz, močno podvomi o upravičenosti temeljev današnje družbe. Italija je v tej debati "le" pedagoški primer, je radikalizacija najbolj obskurnih in negativnih napovedi, ki se uresničujejo v kolektivnem fantazmagoričnem vzdušju zasanjanosti in pasivnosti. Poslušali smo debate, komentarje, (amaterske) uradne izjave za javnost, obrate, opazovali smo množice dijakov in študentov na protestnih shodih in manifestacijah, poslušali o okupacijah višjih srednjih šol, samoupravah, vsedržavnih stavkah. Družbeni in politični analitiki so tovrstne metode uveljavnjanja svobode mišljenja pometali pod preprogo že po letu 1968, ko naj bi mladi dosegli višek svojega družbenega vpliva. Mislili smo, da se fizične vojne bojujejo le še na Bližnjem vzhodu in v zakotnih afriških monarhijah in da se Zahodni svet sooča le z ekonomsko in virtualno tekmovalnostjo. A nas je spet presenetilo. Ali nas sploh je presenetilo? Vas še vedno razvijajoči se dogodki, ki spremljajo uvedbo reforme javnega šolstva, sploh prisilijo v razmislek? Se sploh trudimo zavedati, kaj se dogaja? Aha, saj res, pa saj je vse v rokah velikih mogotcev, ki poganjajo svetovno tovarno nepravičnosti naprej! Sam trdno verjamem, da ni tako. Jasno je, naš posamezni glas je zrno v puščavi zaslužkarjev in profitarjev, če bojkotiramo, nas bo sistem samodejno izločil, anarhija bi se obrnila proti nam, pasivnost pa je tako in tako najlažja možnost. Ne gre zato, da svet prevrnemo na glavo iz dneva v dan z mežikom ali dvema, gre za spoznavanje in razvozlavanje le-tega! Proces spoznavanja sveta nas bo iz dneva v dan izstreljeval iz pravljice na trnata tla treznosti ter nas, s pordelo preluknjanimi ritnicami, ponovno vključil v pravljično zgodbo. Ne bo nam uspelo namreč zbežati iz sistema, daleč proč v Indijo Koromandijo. Ni je! Živimo v državi, ki sledi trendom modernega sveta glede obvladovanja svojih državljanov, prikazovanja javnega življenja, vzdrževanja kolektivne klime in vrednotnega sistema v korist peščice in mreže skorumpiranih odnosov. Vse, kar lahko naredimo, je, da se s širokogledno vednostjo vklapljamo v hegemonsko-populistični sistem in mu ponujamo alternativne, tudi preproste, a pristne in vsebinsko podkrepljene elemente. Kot se npr. že dva tedna trudijo dijaki in študentje italijanskih inštitutov. A saj jih sploh ni bilo toliko, pravijo naši (ops, moji že ne) predstavniki, opozicija je namerno sproducirala medijski škandal, kar je seveda čista konstrukcija. Ponujamo Vam sodoben, primerljiv in kakovosten model šolanja..., ki bo vse naše ambicije in potencial poslal k vragu! Briga me za kredibilnost Italije, ki je nepovratno osramočena pred tokom zgodovine, rad bi le, da bi moj brat, prijatelji in vsi mladi, ki hodijo v šolo, od nje dobili Šolo. To pa se danes ne dogaja in z domnevno januarsko uvedbo reforme lahko situacija le še degenerira. V katero smer in v kakšnem obsegu, bomo kmalu izvedeli.

Mogoče mi idealizem in jeza nad nepravičnostmi že kalita misli, a ostajam trezen. Popolnoma razumem, da so bili uradni državni funkcionarji in predstavniki državljanov na svoja mesta izvoljeni in da se je italijansko ljudstvo močno nagibalo na stran desnice. Ne pozabimo statistik in komentarjev ob Berlusconijevi zmagi. Problem je torej bolj kompleksen od navadnega pravljičnega heroja, zadeva pa večplasten časovni, psihološki in socialni kontekst, v katerem je Italija. Banaliziranje in posploševanje sta namreč prelahka zasilna izhoda in sta isti tehniki kot tiste, ki jih kritiziramo.

Za konec pa še kratko pojasnilo o naslovu. Pišem o bajkah in pravljicah zato, da bi bralcu predstavil fikcijo in nerealno realnost, ki danes prežemata vse aspekte vsakdana. V zraku lebdi množična zaslepljenost, edino orožje pa, s katerim lahko boljše razbiramo svet, je kritična distanca. Minuli in prihodnji dogodki okrog reforme javnega šolstva in dijaško-študentskih protestov so lahko idealen prikaz nuje po le-tej. Z njo se lahko poskušamo prebiti skozi površinsko peno na morski gladini in začutimo globokomorske tokove, ki v ozadju premikajo potek dogodkov. Brez kritične distance pa se življenje zreducira na vseživljenjsko zaupanje v Dedka Mraza in njegove darove, pa čeprav dobro vemo, da ne obstaja. Gre za to, da radi dobivamo darila, ne da bi kaj storili...

Jernej Šček

TRST Velika manifestacija vseučiliščnikov

Kaj z univerzo?

Veliko nezadovoljstvo, ki se v zadnjih tednih ostri in širi po vseh italijanskih šolah ter univerzah, je nazadnje prišlo na dan tudi v Trstu. V sredo, 29. oktobra, je na trgu Evropa pred tržaško univerzo potekalo drugo zborovanje, ki so ga sklicale vse fakultete. Ob deveti uri je trg že mrgolel, prepoln študentov in univerzitetnih uslužbencev, ki so z veliko vnemo želeli razpravljati in obveščati ljudi o aktualnem stanju italijanske izobrazbe in ukrepih proti vladi, ki s svojimi reformami in finančnimi načrti čedalje bolj ogroža že kritično stanje. Najprej se je z uvodno mislijo oglasil rektor Peroni, ki je pojasnil, da "šola je predmet reforme ministrice Gelmini, univerza pa ne". "Zakon 133 obsoja univerzitetni sistem na propad, saj ga usmerja proti privatizaciji, kar je v nasprotju z italijansko ustavo, ki postavlja izobrazbo v roke državljanov. Nadaljeval je "Očitali so nam, da je sistem gnil, poln zapravljanja; res je, da se pogosto slabo delijo finančna sredstva in prav zato moramo na naših demokratičnih manifestacijah predlagati nove rešitve in protestirati zoper Tremontijev manever, ker ne bomo nikakor zmogli prenesti definanciranja, ki nam ga obeta". Kasneje je še pozval vse prisotne k dolgotrajnemu in živemu nasprotovanju, saj ne gre samo za etični koncept, marveč tudi za osebno odgovornost do ustave.

Nato so prisotni prisluhnili govoru predstavnika študentskega sveta, Paola Prelazzija, ki je še enkrat razjasnil cilj minulih in bodočih demonstracij: "Kot univerza moramo stopiti v življenje tržaškega mesta in razglašati, da izobrazba ni strošek za državo, ampak je njena najpomembnejša vrsta investicije. Nevedno ljudstvo je polno bojazni, znanje pa je sinonim svobode. Postopki, o katerih razpravljamo, nam ne zapirajo le pot v delovno prihodnost, ampak pot do same svobode". Gospa Morelli, predstavnica tehnično-administrativnega osebja, je tudi prispevala svoje: "Ker smo tudi mi del sistema in se ne bojimo eventualnega vrednotenja svojega dela, bomo tudi mi podpirali zborovanja".

V naslednjih dveh urah so si sledile petminutne misli, ki so jih izrazili tako študentje iz raznih fakultet, oddelkov ter tržaškega konservatorija kot tudi profesorji in drugi uslužbenci. "Treba je manifestirati zato, da sebi in prihodnjim generacijam zagarantiramo prihodnost"! Po celem trgu so letele kritike baronstvu, medtem ko je "meritokracija" postala novo geslo za mlade, ki so večkrat podčrtali dejstvo, da izobrazba ni radodarna koncesija, temveč pravica, skupno dobro, ki si ga je ljudstvo izborilo in ga je sedaj treba braniti, ker gre že za demokratični pojem. Med novimi pobudami, ki bi lahko prispevale zdravljenju "bolnega sistema", je tudi avtokritična analiza izvršenega dela, ki bi lahko medijem posredovala resničnejše podatke, saj so v zadnjih časih širili napačne informacije.

Sestanek se je končal z branjem predloženih dokumentov, ki so bili odobreni z veliko večino glasov. Med sprejete odločitve sodijo prihodnje stavke oziroma zborovanja, ki bodo istočasno po celem Apeninskem polotoku, in sprevod po centru, ki bo takoj po odprtju novega akademskega leta, v sredo, 4. novembra; pravzaprav je bilo obhajanje te tradicije pod vprašajem vse do zadnjega, saj je bila njena ukinitev med morebitnimi protestnimi akcijami.

Gospod rektor je nazadnje še izjavil, da je njegovo poslovilno pismo že pripravljeno, kot dogovorjeno z ostalimi kolegi na sestanku CRUI 25. septembra 2008. Očitno, potrditev zakona ni premagala javnega prepričanja, o tem priča tudi spletna stran: www. coordinamento133. altervista. com, kjer so navedeni vsa protestna srečanja in druge informacije o tovrstnem gibanju.

Marta Lombardi